

VOLUNTARY LOCAL REVIEW

M A L M Ö 2 0 2 1

Malmö stads styrning
mot de Globala målen

GLOBALA MÅLEN
för hållbar utveckling

Malmö stad

Innehållsförteckning

Förord	4
Sammanfattning	5
Svenska kommuners förutsättningar att genomföra Agenda 2020	9
1. Inledning	10
Uppdraget, syfte och frågeställningar	10
Avgränsningar	10
Metod, material och tillvägagångssätt	11
Organisation	12
Rapportens disposition	12
Fallstudie: Gröna och sociala obligationer för hållbar finansiering	13
2. Malmö, Agenda 2030 och VLR-processen	14
Malmö har en lång tradition av att arbeta för hållbar utveckling	15
En kommission för ett socialt hållbart Malmö	16
Malmö anammar Agenda 2030 och de Globala målen	16
VLR i Malmö – en process i två steg	17
Deltagande i VLR-processen	18
Fallstudie: Offentlig mat – tio år med Policy för hållbar utveckling och mat	19
Fallstudie: Mötesplats Social innovation – att stärka social innovation som samhällskraft	20
3. Integrering av Globala målen i styr- och ledningssystem	21
Malmö stads styrmodell	21
Malmös vägval följer nationella rekommendationer	22
Hållbarhetsintegrering startade innan Agenda 2030	22
Malmös modell – budgeten som lokal Agenda 2030	24
Målområden och kommunfullmäktigemål	26
Hållbarhetsanalyser inför politiska beslut	27
Fallstudie: LFM30 – tillsammans för klimatneutralt byggande	29
Fallstudie: Sluta skjut – kraftsamling för minskat våld	30
4. Malmös styrning mot de Globala målen genom styrdokument	31
Svenska kommuners ansvar och rådighet att agera inom Agenda 2030	31
Malmös styr mot alla mål – i olika grad och på olika sätt	32
Styrning mot Globala målen via kommunfullmäktigemål	32
Styrning mot Globala målen via styrdokument	33
Reglementen styr grunduppdraget	35
Kommunala bolags styrning mot Globala målen	35
Nämndsspecifika styrdokument	36
Nationell lagstiftning starkt styrande	36

Redaktion:

Frida Gothnier Leander,
Katarina Fehir, Jenny Kiiskinen
och Monika Månsson.

Grafisk form:

Niklas Ramviken, Knowit

Foto, framsida:

Fredrik Johansson,
Elvanfoto.se

Diarienummer:

STK-2021-238

Antagen av Kommunstyrelsen
i Malmö den 9 juni 2021

Stort tack till alla som deltagit
i arbetet med VLR Malmö!

Integrering av Globala målen i andra styrdokument och processer	36
Sammanfattande reflektioner	37
Fallstudie: Miljöprogram som utgår från de Globala målen	39
Fallstudie: Översiktsplanering och de Globala målen	40
5. Ingen ska lämnas utanför	41
Vad innebär principen om att inte lämna någon utanför – globalt och lokalt?	41
Målet och vägen för att inte lämna någon utanför i Malmö	42
Jämställdhet	43
Jämlikhet	43
Barnets rättigheter	44
Nationella minoriteter	45
Sammanfattande reflektioner	46
Samsyn kring vad ett jämställt, jämlikt och hållbart Malmö är	48
Fortsatt fokus på partnerskap och samverkan som del av genomförandet	47
Uppföljning som synliggör grupper som riskerar att hamna utanför	47
Att tänka nytt och hålla i och hålla ut	47
Fallstudie: KRUT – samverkan för en inkluderande stad	48
Fallstudie: CTC – tillsammans för goda uppväxtvillkor	49
6. Malmös utveckling på vägen mot en hållbar stad (utfall)	51
Utfallsanalysen i korthet	52
Sammanfattning översikt utfall 2020	53
Slutsatser, utmaningar och vägen framåt	55
Utmaning att följa utvecklingen för grupper som riskerar att lämnas utanför	56
Framtidens uppföljningar behöver kombinera kvantitativ och kvalitativ data	57
Fallstudie: Vårt Malmö 2020 – att förstå och förändra staden med berättelser	59
Fallstudie: Grannskapsträdgård för ökad trivsel och trygghet	60
7. Lärdomar från VLR-processen	61
Fallstudie: Globala målen i planeringen av Smörkajen	63
Fallstudie: Malmöskolor för hållbar utveckling	64
8. Slutsatser, rekommendationer och nästa steg	65
Många steg har tagits mot ökad hållbarhet	65
Övergripande rekommendationer	66
Fallstudie: Unga Havsambassadörer lär oss att bli havsmedvetna	67
Fallstudie: BID Malmö – för tryggare och trevligare boendemiljöer	68
Referenser	69
Bilaga 1: Utfallsanalys - Malmös utveckling mot de Globala målen	
Bilaga 2: Översikt utveckling mot de Globala målen i Malmö 2019	
Appendix:	
1. Kommunala förvaltningar och bolag som deltagit i kartläggning och analys av styrdokument	
2. Frågor till förvaltningar och bolag inom ramen för kartläggning och analys av styrdokument	
3. Översikt kommunövergripande styrdokuments koppling till de Globala målen	

Förord

Malmö är en ung och snabbt växande stad, som har jobbat strategiskt med hållbarhetsfrågorna länge. Först med ett tydligt fokus på klimat- och miljöfrågorna och under senare år med lika höga ambitioner och fokus också på social och ekonomisk hållbarhet.

När FN introducerade de 17 globala hållbarhetsmålen var Malmö först ut i Sverige med att göra dem till ledstjärnor i det lokala utvecklingsarbetet och idag utgör de stommen i den övergripande styrningen och ledningen av stadens hela organisation.

För oss står det klart att staden bara kan byggas hel och hållbar när alla perspektiven integreras och samverkar. I en global stad som Malmö är det också lätt att se hur sammankopplad världen faktiskt är. Det som händer på andra sidan jordklotet påverkar oss här och det vi gör lokalt påverkar globalt. Därför är Agenda 2030 ett oerhört värdefullt ramverk för vår styrning och en

viktig ledstjärna, inte minst i budgeten. Det är en grundläggande del i arbetet med att skapa ett hållbart Malmö och i längden en hållbar värld.

FN har utsett 2020-talet till the Decade of Action och i samband med detta vill jag passa på att rikta ett stort och varmt tack till alla stadens medarbetare och alla andra aktörer som på olika sätt är med och driver på utvecklingen och som delar med sig av kunskaper och erfarenheter.

Det är vi, tillsammans, som ser till att ambitioner och ord blir handling.

Katrin Stjernfeldt Jammeh

Kommunstyrelsens ordförande

Sammanfattning

Malmö, Sveriges tredje största stad, ligger i södra Sverige, vid ena änden av bron till Köpenhamn, Danmark. Staden har länge arbetat målmedvetet, och ofta innovativt, med hållbarhetsfrågor. Redan när FN beslutade att anta Agenda 2030 och de 17 Globala målen hösten 2015, åtog sig Malmö, som första svenska stad, att göra de globala målen till sina egna. Det har nu gått sju år sedan dess och det är inte många år kvar till 2030. För Malmö var det därmed en välkommen möjlighet att kunna granska stadens arbete med Agenda 2030 genom en så kallad Voluntary Local Review (VLR).

Sedan 2018 utgår Malmös arbete från *Strategi för Malmö stads långsiktiga arbete med Agenda 2030* som bygger på fem processer:

1. In i ordinarie styr- och ledningssystem
2. Hållbar utveckling genom verksamhetsutveckling
3. Planerad kommunikation och delaktighet för lärande och förankring
4. Ökad kunskap för medvetna beslut
5. Innovativa partnerskap som gör skillnad

I denna rapport har fokus varit att undersöka den första delprocessen – hur Malmö stads ordinarie styr- och ledningssystem styr mot de Globala målen. Utredningen har fokuserat på ett antal kommunövergripande styrdokument som bedöms styra mot de Globala målen liksom en analys av hur principen om att inte lämna någon utanför får genomslag i styrdokument av olika slag. I VLR-processen har intressenterna därför i huvudsak varit interna och representanter från samtliga förvaltningar och helägda bolag inom Malmö stad har deltagit. I själva genomförandet av Agenda 2030 är många samhällsaktörer i Malmö engagerade; några av dem lyfts fram i de fallstudier över intressanta initiativ och insatser som kompletterar analysen.

Malmö har i sin VLR-rapport valt att fokusera på samma nio mål som står i fokus för årets *High Level Political Forum*, FN:s årliga forum för uppföljning och granskning av Agenda 2030. Analysen bygger på

Hållbarhetsrapport 2019, där utfallet i Malmö för samtliga Globala mål analyseras, samt *Hållbarhetsrapport 2020*, som följer upp mål kopplade till den sociala dimensionen av Agenda 2030. Nedan följer en kortfattad översikt av nuläget i Malmö i relation till de nio utvalda målen för 2020. Med anledning av begränsningen till nio av sjutton Globala mål, går analysen miste om en del av målens komplexitet och ömsesidiga beroende och riskerar ge en ofullständig bild. Det är främst stora delar av den ekologiska dimensionen som saknas, men även den ekonomiska och sociala skulle vinna på att samtliga mål redovisades. Utfallsanalysen begränsas likaså av tillgången till indikatorer på lokal nivå. I denna kontext ska även slutsatserna värderas. Översikten ger ändå en indikation och en bild av var vi står idag utifrån det vi kan mäta. Vad bilden behöver kompletteras med diskuteras löpande i texten.

Arbetet med mänskliga rättigheter har genom åren kommit långt i Malmö stad. Men det behövs ett fortsatt utvecklingsarbete för att säkerställa att rättighetsarbetet systematiskt kopplas ihop med hållbarhetsfrågorna i relevanta styr- och ledningsprocesser. Det är viktigt utifrån tanken att det samlade hållbarhetsarbetet ska harmoniera med intentionerna i agendan som helhet, som betonar ett holistiskt synsätt och vikten av att inte lämna någon utanför.

Malmös modell för att integrera de Globala målen har varit att se *Malmö stads budget*, stadens mest överordnade styrdokument, som en lokal handlingsplan för Agenda 2030. Stadens kommunfullmäktigemål, som ligger till grund för prioriteringar i budgeten, kopplas till de Globala målen sedan 2020. I staden pågår ett utvecklingsarbete kring systematik i uppföljningsprocesserna och i detta arbete ingår även en struktur för årliga uppföljningar av hållbarhetsfrågorna. Hållbarhetsrapporteringen följer upp utfallet, och med utgångspunkt från dessa analyser kan en inriktning formuleras för nästkommande års prioriteringar. Budgeten, med sitt mer kortsiktiga perspektiv, kompletteras av mer långsiktiga program, regelverk och lagstiftning.

Till övervägande del bedöms detta system fungera tillfredsställande, men det finns utrymme för förbättringar. För att utveckla och förstärka arbetet med *Strategi för Malmö stads långsiktiga arbete med Agenda 2030* rekommenderas följande:

- Vidareutveckla arbetet med att länka ihop hållbarhets- och rättighetsfrågorna på ett tydligare sätt.
- Bygg vidare på modellen för integrering av Agenda 2030 i kommunfullmäktiges budget och budgetprocess, särskilt vad gäller genomförande och uppföljning, och fortsätt med arbetet för att nå ambitionen

om att budgeten ska vara den lokala Agenda 2030-planen.

- Fortsätt med hållbarhetsintegrering i fler relevanta delar av styr- och ledningssystemet, till exempel ledarskap, rekrytering, kompetens, kunskap och kommunikation.
- Använd innehåll och konkreta förslag i denna rapport som underlag för Malmö stads *Hållbarhetsrapport 2021*, samt som underlag för dialog i relevanta interna forum och som del i kommande dialogprocesser med samhällsaktörer.

Översikt utfall 2020

Nedan följer en kort sammanfattning av trender och utmaningar i Malmö inom de nio Globala mål som redovisas i rapporten.

Målet syftar till att bekämpa fattigdom överallt. I en svensk kontext handlar utmaningarna inom målområdet främst om en ökande inkomstrelaterad ojämlikhet och att många människor lever i relativ fattigdom.

Malmö har fortsatt en hög andel hushåll med låg ekonomisk standard och någon minskning går inte att se. En svag minskning går däremot att se vad gäller andelen Malmöbor som erhåller ekonomiskt bistånd. Samtidigt pekar utvecklingen mot att fler Malmöbor behöver hjälp med sin försörjning som en konsekvens av coronapandemin.

Målet handlar om att avskaffa hunger, uppnå tryggad livsmedelsförsörjning, hälsosammare matvanor och främja ett hållbart jordbruk. Ur svenskt perspektiv handlar utmaningen inom detta mål främst om felnäring och att bryta ohälsosamma matvanor samt främja fysisk aktivitet.

Flertalet Malmöbor är normalviktiga, men fetman ökar över tid bland vissa grupper. Det går inte att se någon större skillnad mellan kvinnor och män vad gäller fetma, däremot tycks utbildningsnivå och födelseregion ha betydelse. Även för barn syns tydliga skillnader beroende på föräldrars ursprung och om de förvärvsarbetade eller ej.

Andelen ekologiska livsmedel inom Malmö stads verksamhet ligger på 70 procent vilket är högt jämfört med Sveriges övriga kommuner. Detta innebär att Malmö i förhållandevis hög grad bidrar till en ökad hållbarhet inom jordbruket genom sin efterfrågan på ekologiska livsmedel.

Målet syftar till att skapa samhälleliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa för alla. Ur ett globalt perspektiv kan konstateras att folkhälsan i Sverige generellt är god och det gäller även för Malmö. Den största utmaningen för Malmö är ojämlikheten i hälsa mellan olika grupper.

De flesta Malmöbor anser sig må bra, men det varierar beroende på kön, ålder och utbildningsnivå. Lägst andel med bra självskattad hälsa ses i den äldsta åldersgruppen. Psykisk ohälsa är fortsatt en stor hälsoutmaning och över tid syns en försämring. Högst andel med nedsatt psykiskt välbefinnande återfinns bland stadens yngre invånare (18–34 år) och flickor mår generellt sett sämre än pojkar.

I Malmö ökar medellivslängden i snabbare takt för män jämfört med kvinnor. Ett mönster som varit bestående över tid är att medellivslängden skiljer sig åt beroende på utbildningsnivå, med högst medellivslängd i gruppen med högst utbildning. Skillnaden i återstående medellivslängd vid 30 års ålder är ungefär nio år i Malmö mellan män med endast förgymnasial utbildning och kvinnor med eftergymnasial utbildning.

Målet syftar till att verka för varaktig, inkluderande och hållbar ekonomisk tillväxt samt full och produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor för alla.

Malmö benämns ofta "den regionala sysselsättningsmotorn". I Malmö finns en fjärdedel av regionens befolkning och nästan en tredjedel av jobben. Andelen av regionens jobb som finns i Malmö har också ökat över tid. Den stora jobbtillväxten, kombinerat med att en större andel av Malmös befolkning är i arbetsför ålder än i riket innebär att staden har goda möjligheter att uppnå en välfungerande arbetsmarknadssituation.

Samtidigt har Malmös arbetsmarknad stora utmaningar. Delar av befolkningen har svårt att få varaktiga anställningar eller alls komma in på arbetsmarknaden. Arbetslösheten är fortsatt hög och många Malmöbor är arbetslösa under längre tid. Gruppen av unga Malmöbor som varken arbetar eller studerar är stor, speciellt bland utrikesfödda, vilket riskerar att medföra långvariga svårigheter att etablera sig på arbetsmarknaden med konsekvenser såsom ökad psykisk och fysisk ohälsa.

Målet syftar till att minska skillnader mellan olika befolkningsgrupper inom länder, men även skillnader mellan länder. Det omfattar både ojämlika förutsättningar och ojämlika utfall. Ojämlika utfall följs upp för majoriteten av de Globala målen och redovisas därför inte för just mål 10.

En indikator som är relevant att följa handlar om grad av tillit mellan människor i samhället. Låg tillit till andra kan medföra såväl upplevelser av otrygghet hos individen som sjunkande tilltro till samhället och de demokratiska institutionerna. Ur ett globalt perspektiv är tilliten i Sverige generellt sett hög. Även i Malmö har en majoritet av befolkningen hög tillit till andra människor, men samtidigt har Malmö högst andel i landet av personer som har svårt att lita på andra, även om det skett en liten förbättring. Variationen syns mellan utbildningsgrupper och födelseregioner. Särskilt låg är tilliten bland olika grupper Malmöbor som lever i mer utsatta och sårbara situationer.

Målet syftar till att säkerställa strukturer som genererar en mer hållbar produktion och konsumtion. Genom hållbarhetskrav i upphandlingar har Malmö stad fortsatt arbetet med att styra inköp mot varor och aktörer som bidrar till samtliga tre dimensioner av hållbar utveckling. Till exempel har staden genom upphandling en hög andel Fairtrade-märkta varor såsom kaffe och te och staden har även förstärkt arbetet med återbruk av möbler, böcker, hjälpmedel och kontorsutrustning genom en intern, kommunalgemensam förmedlingstjänst. År 2020 var 70 procent av livsmedlen som användes i kommunal verksamhet ekologiskt certifierade.

Både den totala restavfallsmängden och restavfallsmängden per person fortsätter att minska, genom att insamlingen av matavfall och förpackningar ökar. Samtidigt kan takten i återvinningen öka betydligt och den totala mängden hushållsavfall som genereras förefaller inte minska.

Målet handlar om att bekämpa klimatförändringarna. Effekterna av klimatförändringarna påverkar oss alla, men de som lever i fattigdom drabbas hårdast. För Malmö stad kan målet omsättas lokalt genom bland annat klimatanpassning av den fysiska samhällsplaneringen, satsningar på kollektivtrafik, förbättrade möjligheter att cykla, minskad energianvändning i offentliga byggnader och att integrera miljö- och klimatspekter vid upphandlingar.

Stora investeringar har gjorts i Malmö för att minska utsläppen, i den egna organisationen såväl som i Malmö som geografi. Utsläppen av växthusgaser har minskat kontinuerligt i Malmö. Om hänsyn tas enbart till de utsläpp av växthusgaser som den kommunala organisationen ger upphov till så visar uppföljningen en minskning på 66 procent mellan 2015–2020. Stora utmaningar kvarstår dock, inte minst i att börja följa upp utsläpp av växthusgaser som uppkommer som följd av Malmöbornas konsumtion, vilket inte görs idag.

Andelen miljöbilar i Malmö stads egen flotta av personbilar och lätta transportfordon har stadigt ökat de senaste tio åren och andelen är nu 93 procent. Andelen miljöbilar bland samtliga bilar registrerade i Malmö har ökat.

Målet visar på hur fred och hållbarhet är varandras förutsättningar och handlar om att främja fredliga, inkluderande och rättvisa samhällen där ingen diskrimineras. En viktig del för att nå målet är att arbeta med förebyggande insatser som i stor utsträckning utformas på lokal nivå. Det handlar även om att möjliggöra för medborgarna att vara delaktiga, en princip som är central i mänskliga rättighetsramverket och likaså för en vital demokrati.

I Malmö minskar den anmälda våldsbrottsligheten. Trots det är känslan av otrygghet fortfarande relativt hög bland Malmöborna, särskilt bland kvinnor och äldre. Den upplevda otryggheten skiljer sig stort åt mellan stadens olika områden, vilket indikerar att socioekonomi, men även härkomst spelar roll i sammanhanget.

Vid en internationell jämförelse har Sverige ett stabilt och högt valdeltagande. I Malmö har valdeltagandet över tid utvecklats i positiv riktning. Vid senaste valet 2018 röstade 78,6 procent i kommunvalet, respektive 82 procent i riksdagsvalet. Men skillnaderna är stora mellan olika områden i staden. Malmös unga förstagångsväljare röstar i lägre utsträckning än unga i Stockholm, Göteborg och i andra kommuner som liknar Malmö socioekonomiskt. Valdeltagandet är särskilt lågt bland unga män.

Målet handlar om ledarskap och samverkan för att kunna genomföra Agenda 2030. För Sverige och Malmö handlar det mycket om mobilisering för en mer effektiv omställning.

En stor del av Malmös utveckling under de senaste tjugo åren har skett i breda partnerskap, lokalt, nationellt och globalt. Att dela med sig av Malmös erfarenheter och att lära av andra har bidragit till att Malmö legat i framkant vad gäller hållbar utveckling. Sedan 2013 finns dessutom ett politiskt övergripande beslut om att utveckla staden i kunskapsallianser med olika samhällssektorer och berörda parter, både för att identifiera behov och lösningar.

Källa: Utfallanalys, bilaga 1 i denna rapport.

Svenska kommuners förutsättningar att genomföra Agenda 2020

Svenska kommuner har, i ett internationellt perspektiv, ett mycket gott utgångsläge för att kunna bidra till att genomföra den globala agendan på lokal nivå. Det kommunala självstyret är starkt och reglerat i svensk grundlag, vilket innebär att kommuner har en stor handlingsfrihet i genomförandet av uppdraget, men också ett stort ansvar. Kommuner pekas tydligt ut på nationell nivå som viktiga aktörer i genomförande, se sidan 31.

Svenska kommuner ansvara bland annat för social omsorg som inkluderar äldreomsorg, för-, grund- och gymnasieskola samt vuxenutbildning, stadsplanering, miljö och hälsoskydd, avfallshantering, vatten och avlopp, räddningstjänst, krisberedskap och civilt försvar, bostäder och energi, samt bibliotek, fritid, kultur och näringsutveckling. Detta innebär att de Globala målen ligger nära en stor del av kommunens kärnverksamheter och att kommuner ofta redan har mål, strategier och program som ligger i linje med intentionerna i Agenda 2030.

Vidare har kommuner rätt att själv ta ut skatt (inkomstskatt) för att finansiera sin verksamhet, tillsammans med avgifter och statsbidrag. Jämfört med exempelvis andra EU-länder är den del av finansieringen som består av skatter omfattande. Skatter tas ut i procent av invånarnas inkomst. Kommuner har därmed finansiella verktyg för att kunna prioritera utmaningarna i Agenda 2030.

De största utmaningarna för Sverige är, enligt OECD:s sammanställning för 2020, klimatmålen (Globala målen 12 och 13), men både nationellt och i många kommuner, däribland Malmö, är också ojämlikhet och *att inte lämna någon utanför* högt prioriterade områden (OECD 2020). Hur ser svenska kommuners roll ut i dessa utmaningar? Mycket ligger redan i kommunernas grunduppdrag: kommuner har exempelvis ansvar för ekonomisk försörjning av de mest utsatta; de ansvarar för skola, omsorg och socialt stöd vilket kan vara medel för att motverka ojämlikhet mellan olika individer och grupper. När det gäller klimat- och miljöfrågorna kan kommunerna exempelvis klimatanpassa den fysiska planeringen, de kan välja att investera i förnybar energi

och minska energianvändningen, de kan besluta om hållbar mobilitet och de kan reservera grönområden för större biodiversitet. Kuststäder kan värna om havet, OECD pekar även ut Globalt mål 14 som ett område där Sverige är långt ifrån att nå målet.

Kommuner har också stora möjligheter att driva kraftfull lokal utveckling utifrån lagstiftning, exempelvis via planer för jämlikhet och jämställdhet, se mer kapitel 5. Ett annat exempel är att skapa större likvärdiga förutsättningar mellan skolorna i en kommun genom socioekonomisk resursfördelning. Enligt Skollagen ska kommunen fördela resurser till utbildning inom skolväsendet efter elevernas olika förutsättningar och behov. Kommuner kan därmed välja att ta in socioekonomiska faktorer i fördelningen av medel (till exempel utbildningsnivån hos elevernas föräldrar eller hur länge eleverna har bott i Sverige), vilket kan leda till att skolor i mer utsatta områden får mer pengar än andra.

Ambitiösa nationella och globala målsättningar driver också utveckling på lokal nivå. Sverige har en lång tradition av nationella miljömål, med krav på årlig uppföljning på både lokal och regional nivå, vilket har inneburit betydande insatser för miljö och klimat. Likaså har exempelvis EU-direktivet om luftföroreningar lett till renare luft i Malmö, medan Parisavtalet om att minska utsläppen av växthusgaser har lett till klimatåtagande i kommuner över hela världen, många betydligt mer långtgående än på nationell nivå. Värt att notera är att svenska kommuner som regel behåller ansvar för såväl planering och genomförande som för finansiering, även om initiativen och målen är nationella.

Sammanfattningsvis har svenska kommuner mandat, drivkrafter, vilja och finansiering för att vara med och bidra till Agenda 2030 och är redan utpekade som nyckelaktörer i genomförande. Det senare gäller för övrigt städer över hela världen, även om förutsättningarna skiljer sig åt mellan olika länder. UCLG (United Cities and Local Governments) konstaterar i en rapport att åtminstone 65 procent av de 169 delmålen inte kan uppnås om inte kommuner får ett tydligt mandat och en roll i genomförandefasen (UCLG 2020).

1. Inledning

I följande kapitel redogörs för det uppdrag som ligger till grund för föreliggande rapport liksom syfte och frågeställningar som väglett materialinsamling och analys liksom vilka avgränsningar som gjorts. Kortfattat beskrivs även organisationen som knutits till genomförandet av denna VLR. Avsnittet avslutas med en disposition över rapporten i sin helhet.

Uppdraget, syfte och frågeställningar

Denna rapport utgår från uppdraget att genomföra en så kallad Voluntary Local Review (fortsättningsvis VLR) som är ett verktyg som utvecklats av städer och som bygger på det av Förenta nationerna (fortsättningsvis FN) framtagna verktyget Voluntary National Review (VNR)¹. New York City gjorde världens första VLR 2018 och bjöd därefter in ett antal städer, däribland Malmö, att underteckna en deklaration för att göra detsamma.² Därmed åtog sig Malmö stad att rapportera genomförandet och utvecklingen av de Globala målen på lokal nivå.

Rapporten har som övergripande syfte att identifiera hur befintliga strategier, program, processer för uppföljning och målstyrning samt mål i Malmö stad styr mot de Globala målen. Följande frågor konkretiserar syftet:

- Vilka kommunövergripande styrdokument styr i riktning mot de Globala målen?
- Finns det luckor gällande mål och styrdokument i förhållande till ambitionen i de Globala målen?
- Vilka rekommendationer kan öka effektiviteten i styrningen med sikte på förbättrad måluppfyllelse?

Till detta kommer ett andra syfte som är att undersöka hur den för Agenda 2030 centrala principen om att inte lämna någon utanför synliggörs i stadens arbete för lika rättigheter och möjligheter. Följande frågor konkretiserar syftet:

- Hur ser det nuvarande ramverket ut för stadens rättighetsarbete och hur harmonierar detta med principen om att inte lämna någon utanför?
- Vilka rekommendationer kan stärka uppfyllandet av de lagstadgade skyldigheterna och de politiska ambitionerna inom rättighetsområdet?

Ett tredje syfte är att ta fram en nulägesbild av hur utfallet ser ut i förhållande till de Globala målen samt de relevanta kommunfullmäktigemål som utgör prioriteringar i *Malmö stads budget 2020*. Följande frågeställning konkretiserar syftet:

- Hur ser utfallet ut vad gäller de Globala målen samt kommunfullmäktigemålen?
- Vilka är stadens utmaningar när det kommer till måluppfyllelse?
- Vilka rekommendationer kan bidra till utvecklingen av ett hållbart Malmö?

Avgränsningar

VLR-processen med tillhörande rapport bygger på att ett antal avgränsningar har gjorts för att skapa förutsättningar för att leverera en VLR till FN:s högnivåmöte i juli 2021. Malmö stads VLR är dock bara ett första steg, en temperaturmätare, i en större analys av styrningen mot de Globala målen. Med VLR:en som grund kommer *Hållbarhetsrapport 2021* att ha samma tema och i denna kommer fokus ligga på att fördjupa analysen inom något eller några områden.³

En första avgränsning har gjorts i förhållande till den komplexitet som omgärdar styrningen i relation till de Globala målen (se vidare kapitel 3).

Denna rapport fokuserar främst på de delar av styrmodellen som handlar om hur ambitioner, mål och process kopplat till stadens budget bidrar till hållbar utveckling. I begränsad utsträckning berörs

1 På nationell nivå ska varje medlemsland rapportera genom minst två nationella granskningar innan 2030 och rapportera dessa till FN.

2 Kommunstyrelsens ordförande i Malmö stad, Katrin Stjernfeldt Jammeh, skrev under Declaration Voluntary Local Review i november 2019.

3 Hållbarhetsrapport 2021 tas fram under resterande del av 2021 och ska vara klar för beslut i februari 2022.

reglementen och lagstiftning. Däremot ingår inte en analys av hur resursfördelningen inom staden kopplas till kommunfullmäktiges mål och Globala målen.⁴

En andra avgränsning berör Malmö stad som arbetsgivar. I denna rapport har arbetsgivarperspektivet utlämnats såväl i kartläggningen av styrdokument som i utfallsanalysen. Likaså har enbart stadens helägda bolag ingått i granskningen (inte delägda).

Rapporten bygger även på en avgränsning av vilka Globala mål som ingår i granskningen. Malmö stad har valt att fokusera på de nio Globala mål som valts ut av FN som särskilt intressanta att analysera i ljuset av en hållbar återstart efter coronapandemin (FN 2021) (för en utförligare beskrivning av målen, se utfallsanalysen i bilaga 1). Men i begränsad utsträckning följs samtliga 17 Globala mål upp i denna VLR, dels via *Hållbarhetsrapport 2019* (se bilaga 2), dels i och med att samtliga Globala mål har bäring på kommunfullmäktigemålen (se kapitel 6).

Ytterligare en avgränsning handlar om analyser av kopplingen mellan styrning och utfall. Det har inte funnits utrymme att analysera styrningens effekt på utfall. Istället har arbetet utgått från ett antagande om att styrning är ett medel för att påverka utfall, men vad denna koppling får för effekt har alltså inte undersökts.

Vidare har det funnits begränsade möjligheter att analysera data som visar konsekvenserna av den pågående coronapandemin, främst på grund av att det finns en eftersläpning i inrapportering av den data som behövs för en sådan analys.

Avslutningsvis är det värt att notera att denna VLR har en slagsida mot den sociala dimensionen av hållbarhet och de därtill kopplade målen. Denna obalans förklaras främst av att den första uppföljningen av samtliga Globala mål visade att Malmös största utmaningar handlar om social hållbarhet (se *Hållbarhetsrapport 2019*, bilaga 2). Denna slutsats gav upphov till uppdraget att nästkommande uppföljning, presenterad i *Hållbarhetsrapport 2020*, skulle fokusera på den sociala dimensionen av Agenda 2030.

Metod, material och tillvägagångssätt

För att besvara de vägledande frågeställningarna har en kartläggning och analys av styrdokument

genomförts. Kartläggningen har dels handlat om en översiktlig genomgång av samtliga kommunövergripande styrdokument, dels en enkät som gått ut till stadens samtliga förvaltningar och helägda bolag (se appendix för enkätens utformning). Till detta kommer en genomgång av andra styrdokument, såsom nämndernas reglementen. Det insamlade materialet har därefter sammanställts, bearbetats och analyserats med utgångspunkt från frågan om hur styrningen ser ut i relation till de Globala målen. Som en del av analysarbetet har workshops genomförts med stadens förvaltningar för att ytterligare mejsla fram bilden av hur styrningen ser ut, fungerar och vad som kan stärka stadens styrning ytterligare. Till det material som inhämtats genom kartläggningen har ett sekundärmaterial kunnat tillföras som bygger på dokumentation och kommunikation kring Malmö stads tidigare arbete för att omsätta de Globala målen på lokal nivå.

För att illustrera det praktiska genomförandet i och tillsammans med olika verksamheter och aktörer, har ett antal konkreta exempel från Malmö samlats in och presenteras här som fallstudier. De belyser olika typer av initiativ och insatser för att nå de Globala målen, de flesta genomförda i partnerskap med civilsamhälle, näringsliv eller akademi.

När det gäller utfallsanalysen så har en statistisk analys av data gjorts som utgår från nationellt framtagna indikatorer för uppföljning av Agenda 2030. Analysen har även kompletterats med annan data, främst sådan som tas fram inom Malmö stads olika verksamheter men även från myndigheter på regional och nationell nivå. I något fall har utfallsanalysen gjorts med utgångspunkt i kvalitativ data. Analyserna visar enbart på statistiska jämförelser och kan inte påvisa samband mellan orsak och verkan (för mer utförliga resonemang, se bilaga 1).

Under arbetets gång har Malmö stad haft löpande dialog och kunskapsutbyte med de ansvariga för Sveriges Voluntary National Review (fortsättningsvis VNR) på Regeringskansliet, med de tre andra svenska städerna som göra sina VLR:s samtidigt (Stockholm, Uppsala och Helsingborg) samt med Sveriges kommuner och regioner (fortsättningsvis SKR) och den Nationella Agenda 2030-samordnaren. Även det globala utbytet mellan städer och länder, som arrangerats vid ett flertal tillfällen via UCLG, ICLD, UN DESA, UN-Habitat, Brookings Institute med

4 Det pågår ett utvecklingsarbete i frågan om vad som är ekonomisk hållbarhet, som leds av den nationella Agenda 2030-samordnaren där Malmö stad deltar.

flera, har bidragit med kunskap och insikter av värde för denna VLR.⁵

Organisation

Till stöd för genomförandet av denna VLR har det funnits en projektgrupp, en styrgrupp samt en förvaltnings- och bolagsgrupp. Projektgruppen har samlat en bred kompetens kring Agenda 2030-arbete, rättighetsfrågor, lärande för hållbar utveckling samt analys- och metodkompetens. Avstämningar med styrgruppen har ägt rum var sjätte vecka. Till projektet har även kommunikationsexperten från stadskontoret knutits, som bidragit med kommunikationsinsatser för att öka kännedom om Malmö stads arbete med VLR och Agenda 2030 hos både interna och externa målgrupper.

Rapportens disposition

Rapporten är fördelad på åtta huvudkapitel och inleds med en genomgång av Malmös långvariga arbete med hållbar utveckling med start på 1990-talet och fram till att Agenda 2030 blev ett ramverk för stadens samlade arbete för en hållbar stad. Malmö beskrivs översiktligt, både som organisation och utifrån demografi. Kapitlet beskriver även hur arbetet med denna VLR har lagts upp.

Därpå följer ett kapitel som beskriver hur och varför Malmö stad valt att integrera Agenda 2030 i styr- och ledningssystem med fokus på budget, mål, uppföljning och styrdokument. En beskrivning av stadens styrmodell inleder, följt av strategin för Malmö stads långsiktiga arbete med Agenda 2030. Strategins fem huvudprocesser åtföljs av exempel på vad staden gjort inom var och en av dessa. I kapitlet lyfts även den modell Malmö valt, det vill säga att budgeten utgör Malmö stads lokala Agenda 2030-plan, och de tretton kommunfullmäktigemålen som vart och ett är kopplat till flera av de Globala målen. Här beskrivs även stadens system för hållbarhetsrapportering.

Därpå följer ett kapitel som redovisar den analys som gjorts av stadens styrning mot de Globala målen utifrån en kartläggning av kommunfullmäktigemål, kommunövergripande styrdokument, reglementen och lagstiftning. I kapitlet finns även en kortare redogörelse för vilket handlingsutrymme svenska kommuner har i relation till de Globala målen. Kommunernas rådighet ska ses i ljuset av den statliga styrningen och den svenska förvaltningsmodellen med styrning på tre nivåer (nationell, regional och lokal nivå). Kapitlet avslutas med reflektioner som ligger till grund för de övergripande slutsatser som denna VLR avslutas med.

Detta kapitel följs av en fördjupning av principen om att inte lämna någon utanför. Ett inledande resonemang om vad principen innebär lokalt och globalt följs sedan av en genomgång av hur denna princip har omsatts i fyra kommunövergripande styrdokument inom rättighetsområdet. Kapitlet avslutas med reflektioner som ligger till grund för de övergripande slutsatser som denna VLR avslutas med.

I rapportens sjätte kapitel förs resonemang om Malmös utveckling i riktning mot en hållbar stad. Kapitlet innehåller en kortare sammanfattning av den utfallsanalys som i sin helhet redovisas i bilaga 1 och 2. Kapitlet avslutas med en diskussion kring tillgänglig data samt behov av metodutveckling för mer träffsäkra och ändamålsenliga uppföljningar.

I ett sjunde kapitel lyfts de lärdomar som gjorts under arbetet med VLR-processen.

Rapportens åttonde, och sista kapitel, summerar slutsatserna från de analyser som gjorts. Här lyfts några rekommendationer som syftar till att stärka Malmö stads fortsatta arbete med Agenda 2030.

Varje kapitel avslutas med fallstudier som beskriver aktiviteter, projekt och partnerskap för hållbar utveckling i Malmö.

⁵ Förkortningarna står för United Cities and Local Governments (UCLG) och Internationellt Centrum för Lokal Demokrati (ICLD). UN DESA (Department of Economic and Social Affairs) och UN-Habitat är två FN-organ. Brookings Institute är ett icke-vinstdrivande forskningsinstitut.

Fallstudie: Gröna och sociala obligationer för hållbar finansiering

År 2017 etablerades Malmös första gröna obligation, på uppdrag av stadens politiker. Grön obligation är en del av begreppet Hållbar finansiering, en globalt snabbt växande trend där långivare och låntagare arbetar på nya sätt för att bidra till bland annat minskade utsläpp, klimatanpassning och biologisk mångfald. Grön obligation är ett finansiellt värdepapper som staden använder sig av för att låna pengar i kapitalmarknaden.

Malmö stad har definierat ett så kallat grönt ramverk som definierar vilka miljö- och klimatkrav som ställs på stadens investeringar. Arbetssättet med grön obligation synliggör – via en årlig grön effektrapport - vilka av stadens investeringar som har mest positiv påverkan på miljö och klimat.

Malmö stad arbetar även på att ta fram ett socialt ramverk som ska definiera social nytta kopplat till stadens investeringar. Målsättningen är att även skapa en social obligation. Eftersom kommunallagen begränsar stadens möjlighet till att endast lånefinansiera fysiska investeringar, är det en stor utmaning att koppla samman en fysisk investering med aktiviteter som möjliggör ökad social nytta, som exempelvis förbättrad hälsa eller ökad gymnasiebehörighet för utsatta målgrupper.

Resultat och lärdomar

Varje år åtar sig Malmö att rapportera vilka miljö- och klimateffekter som de utvalda investeringarna har. Stadens långivare får insyn i delar av Malmös miljöarbete och återkoppling på vilken miljönytta deras kapital har bidragit till. Grön obligation har skapat en större kunskap och förståelse för vikten av att kapitaltunga investeringar, som skolor, också behöver vara miljövänliga.

En lärdom för oss som arbetar med kapitalanskaffning är värdet på fördjupat samarbete med långivarna. Att långivarna vet att vi använder deras pengar för kloka miljöinvesteringar, ökar sannolikheten att långivarna

Det gröna ramverket har starkt fokus på rapportering av minskade CO₂-utsläpp. Foto: Frida Persson Boonkaew/MKB

fortsatt lånar staden pengar även om förutsättningarna för Malmö att låna kapital försämrats. En annan lärdom är att stadens investeringar i ökad utsträckning tar hänsyn till stadens gröna ramverk, vilket även bidrar till att de Globala målen kan nås.

Koppling till Globala mål:

Primärt mål 13, men även mål 6 och 7.

Kontakt: Claes Ramel, stadskontoret, Malmö stad, claes.ramel@malmo.se

2. Malmö, Agenda 2030 och VLR-processen

Malmö är Sveriges tredje största stad, cirka 350 000 invånare, och ligger i regionen Skåne, längst ner på den svenska sydvästkusten där bron går över Öresund till Köpenhamn, Danmark. Malmö var länge en utpräglad industristad, men som på 1970-talet hamnade i djup kris med en minskande befolkning som följd. Först 2002 var invånarantalet tillbaka på de nivåer man haft före industrins nedgång. De senaste decennierna har Malmö sett en positiv utveckling och vuxit till en innovations- och kunskapsstad med ett uttalat fokus på hållbarhet. Idag är Malmö den snabbast växande storstaden i Sverige och en av de snabbast växande städerna i Europa. Befolkningstillväxten har varit hög (cirka 1,5 procent) under många år och enligt stadens prognoser kommer Malmö vara en halvmiljonstad år 2047. Den höga takten i befolkningsökningen beror främst på inflyttning från utlandet, många nyfödda barn och etableringen av ett nytt universitet i staden.

En del av förklaringen till hur staden kunde vända utvecklingen från 1990-talet till idag är ett målmedvetet och strategiskt arbete från stadens ledning i nära samarbete med det lokala näringslivet och civilsamhället (Föreningen för samhällsplanering 2006). Etableringen av Malmö högskola (numera universitet)

1998, en ny, hållbar stadsdel via bomässan Bo01 i Västra hamnen och Öresundsbronns öppnande är andra etapper på resan från kris till en växande stad med självförtroende.

Malmö är idag en ung och global stad. Malmöborna är unga jämfört med majoriteten av svenska kommuners befolkning och nästan hälften av Malmöborna är under 35 år. Här bor människor från 179 olika länder och omkring en tredjedel av Malmös invånare är födda i utlandet. Malmö är en tillväxtstad och en ekonomisk motor i regionen.

Att växa snabbt OCH hållbart innebär också stora utmaningar och ställer höga krav på snabb tillväxt av allt från välfärdstjänster, som till exempel förskoleplatser, till bostadsbyggande. Trots en stor mängd nya arbetsplatser ligger arbetslösheten på en fortsatt hög nivå, högre än både rikssnitt och Sveriges andra storstäder. Socioekonomiska villkor skiljer sig markant mellan olika stadsdelar och grupper. Som kuststad står Malmö också i frontlinjen för konsekvenserna av klimatförändringarna (se mer om läget i staden i kapitel 6).

Fakta Malmö

Antal invånare: 347 949

Åldersfördelning: 48% är under 35 år

Antal nationaliteter: 179

Andel utrikes födda: 34,6%

Andel utländska bakgrund: 47,2%

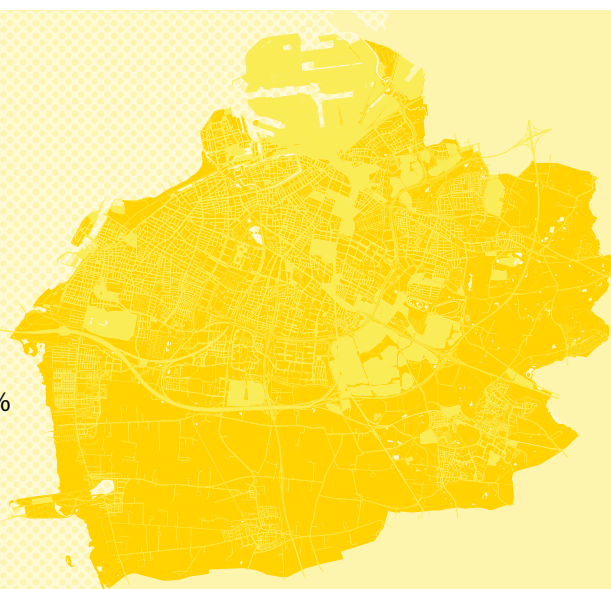
Andel arbetslösa (16–64 år): 13,9%

Andel med eftergymnasial utbildning (25–64 år): 50,7%

Andel barn i förskola (3–5 år): 95%

Malmöbor med tillgång till cykel: 73%

Källa: SCB:s områdesstatistiska databas; SCB:s databas MONA

Malmö har en lång tradition av att arbeta för hållbar utveckling

Redan före antagandet av Agenda 2030 som globalt ramverk för hållbar utveckling, har hållbarhet haft stor betydelse för Malmös utveckling, där en viktig startpunkt var Agenda 21 på slutet av 1990-talet. Under de senaste decennierna har staden målmedvetet, och ofta på ett innovativt sätt, arbetat med alla tre dimensioner av hållbar utveckling. Malmö har fyra gånger rankats som Sveriges miljöbästa kommun (senast 2021) och har fått flera internationella och nationella utmärkelser för sitt hållbarhetsarbete.

Malmö var tidigt ute med en mer holistisk syn på hållbar stadsutveckling. Ekostaden Augustenborg (1998–2005) och Bo01 i Västra hamnen (2001) är två exempel på stadsdelsutveckling som anses vara världsledande och som fortfarande lockar stora mängder studieförbesök. I utvecklingen av Ekostaden Augustenborg är en bärande del att ekologiska insatser också kan ge positiva sociala och ekonomiska effekter. Ambitionen med Bo01 var att skapa "Framtidsstaden", en ambition som stått sig väl, inte minst på energisidan där stadsdelen försörjs till 100 procent av lokalt producerad förnybar energi. Satsningen på innovativa lösningar på stadsdelsnivå fortsatte i exempelvis Hyllie (smarta energilösningar) och i Sege park (testbädd för bland annat delningsekonomi).

Staden har fortsatt att genomföra stora satsningar på bland annat klimatåtgärder, ekologisk och klimatsmart mat (se sidan 20), hållbar stadsutveckling, förnybar energi, minskad energianvändning, mobilitet och innovationsstöd. De senare åren har allt större intresse även riktats åt social hållbarhet och sociala innovationer (se sidan 21). Malmö är även Sveriges första Fairtrade city. Sedan 2010 har Malmö även bedrivit rättighetsarbete, som är en förutsättning för social hållbarhet, på ett systematiskt sätt utifrån de planer som antagits av kommunfullmäktige (se kapitel 5). Även för det arbetet har Malmö prisats, med Svenska jämställdhetspriset 2016.

De senaste åren har de marina frågorna blivit allt viktigare i kuststaden Malmö. Öresund lyfts ofta fram som ett ledande exempel på hur medvetna politiska beslut och skydd av den marina miljön har förenats med hög ekonomisk aktivitet och gett positiva resultat. Staden arbetar för att nyttja haven och de marina resurserna

Personalfakta, Malmö stad

Antal medarbetare: 27 000

Antal chefer: 1487

Antal yrken: 350

Källa: Malmö stad 2020–1

på ett hållbart sätt, men även för att främja globalt samarbete för lokalt havsmiljöarbete i relation till klimatfrågan, upphandling och hållbar samhällsutveckling. Som följd av sitt engagemang har Malmö utsetts av FN till så kallad Local Action Hub för havsmiljön.

Malmö högskola⁶ etablerades 1998 och flera utbildningar som startade fokuserade på miljö, hälsa, hållbar stadsutveckling och lärande för hållbar utveckling. Högskolan skulle också i all verksamhet ha med miljö, jämställdhet, etnicitet och internationell migration som perspektiv. Malmö stad och Malmö universitet har en tradition av nära samarbete. Genom åren har en mängd aktiviteter och strategiska satsningar genomförts, ofta i samarbete med ytterligare aktörer. I närområdet ligger ytterligare tre lärosäten – Lunds universitet, Kristianstad högskola och Sveriges lantbruksuniversitet Alnarp – som tillsammans bildar en stark kunskapsnod i Skåne. Därtill kommer närheten till de danska lärosätena.

Så styrs Malmö

Kommunfullmäktige är den högsta beslutande församlingen i kommunen. Alla Malmöbor som får rösta i kommunalvalet väljer politikerna till kommunfullmäktige.

Kommunstyrelsen leder och samordnar allt arbete inom kommunen. Kommunstyrelsen utses av kommunfullmäktige.

Varje nämnd styr över en förvaltning och tar emot uppdrag från kommunfullmäktige. Kommunfullmäktige bestämmer vilka ledamöter som ska ingå i nämnderna. I Malmö finns 16 nämnder och 14 förvaltningar.

Källa: Malmö stad (u.å-1)

6 År 2018 fick Malmö högskola status som universitet.

En kommission för ett socialt hållbart Malmö

Kommission för ett socialt hållbart Malmö (fortsättningsvis *Malmökommissionen*) fick 2010 i uppdrag att ta fram ett vetenskapligt underlag som bas för hur hälsan skulle kunna förbättras för alla malmöbor, särskilt för de mest utsatta, och därmed minska ojämlikhet i hälsa. Kommissionen utgick från de sociala bestämningsfaktorerna för hälsa, som förklarar att ojämlikhet i hälsa beror på orättfärdiga skillnader inom de viktigaste förutsättningarna för god hälsa, så som arbete, bra utbildning, acceptabelt boende och andra ekonomiska och sociala resurser. Det vetenskapliga ramverket för hälsans bestämningsfaktorer bidrog till att ringa in den sociala dimensionen av hållbar utveckling.

2013 lämnade kommissionen sin slutrapport med två övergripande rekommendationer: att etablera en social investeringspolitik som kan utjämna skillnaderna i levnadsvillkor och att förändra processerna genom kunskapsallianser och demokratiserad styrning. Dessutom föreslog kommissionen 72 åtgärder inom tre centrala områden: barn och ungas uppväxtvillkor, demokrati och inflytande i samhället, samt sociala och ekonomiska förutsättningar. Kommunstyrelsen godkände de två övergripande rekommendationerna 2013 och ett stort antal utredningar och utvecklingsarbeten startades för att omsätta eller utreda åtgärderna vidare.

I *Malmö stads budget 2017* kopplades rekommendationerna från *Malmökommissionen* ihop med hållbar utveckling som helhet. Ambitionen var att arbetet med de Globala målen skulle bli en naturlig uppföljning och fortsättning på arbetet med *Malmökommissionen* och att Agenda 2030 skulle bli stadens ledstjärna. Sedan tidigare följdes frågorna om jämställdhet och antidiskriminering, som två grundpelare inom hållbarhet, redan upp på fullmäktigenivå.

I oktober 2020 beslöt kommunstyrelsen i Malmö att inrätta en ny kommission: *Tillväxtkommissionen för ett inkluderande och hållbart Malmö* (fortsättningsvis *Tillväxtkommissionen*). Kommissionen ska analysera förutsättningarna för en inkluderande och hållbar tillväxt i Malmö och ge rekommendationer framåt. Arbetet ska bygga vidare på resultat och erfarenheter från *Malmökommissionen* (se sidan 17).

Malmö anammar Agenda 2030

2015, samtidigt som Agenda 2030 antogs av FN:s länder, skrev Malmö stad, som första svenska stad, under *A Declaration of Cities' Commitment to the 2030 Sustainable Development Agenda* och åtog sig att

göra målen till sina egna genom att ta fram en holistisk, integrerad utvecklingsplan för hållbar utveckling. Sedan dess har en rad politiska beslut tagits som stärkt stadens ambitioner att omsätta Agenda 2030 till en lokal plan. Det är en logisk utveckling utifrån Malmöns historik, men också utifrån Malmö som global stad. Händelser i världen påverkar Malmö och händelser i Malmö påverkar världen. Globala trender som befolkningsökning, urbanisering och migration till följd av krig och politiska oroligheter har inverkan på Malmö som snabbt växande och blivande halvmiljonstad, samtidigt som städer, inte minst kuststäder som Malmö, är i riskzonen för de redan synliga effekterna av klimatförändringarna.

För att accelerera arbetet med Agenda 2030 i Malmö inrättades 2017, på politiskt initiativ, ett särskilt kansli för hållbar utveckling, med uppdraget att leda, samordna, utveckla, stödja och kommunicera stadens strategiska arbete med Agenda 2030. Kansliet var direkt underställt kommunstyrelsen. Samtidigt inrättades en finans- och hållbarhetsberedning under kommunstyrelsen. Ambitionen var att koppla ihop finansieringsfrågan (medel) med hållbarhet (mål och utfall).

Inriktningen i *Malmö stads budget 2018* var tydlig:

Stadens hållbarhetsarbete tar under året ytterligare steg framåt genom att kommunstyrelsens hållbarhetskansli förstärks för att samordna hållbarhetsarbetet och tillsammans med stadens övriga nämnder och bolag omvandla de Globala hållbarhetsmålen Agenda 2030 till ledstjärnor in det lokala arbetet (ibid, sidan 5).

I samband med valet 2018 beslutade den nya politiska ledningen att avveckla alla politiska beredningar och ersätta dem med enbart kommunstyrelsens beredning. Som en del i stadskontorets omorganisering (juli 2019) avvecklades kansliet för hållbar utveckling. Agenda 2030-uppdraget övergick i den nya avdelningen Analys och hållbarhet, detta för att Agenda 2030 tydligare skulle integreras i stadens verksamheter.

Att kansliet lades ner ska inte tolkas som att den politiska viljan angående Agenda 2030 förändrades. Senast i *Malmö stads budget 2021 – Ett öppet och tryggt Malmö i en ny tid* bekräftades den fortsatta politiska tyngden i skrivningen "genom Agenda 2030 skapas en gemensam riktning för Malmöns väg framåt, och analyser av Malmöns utveckling utifrån de 17 Globala målen utgör en viktig utgångspunkt för att definiera kommunfullmäktigemål för mandatperioden" (Malmö stad 2021, sidan 5).

Tillväxtkommission för ett inkluderande och hållbart Malmö

I oktober 2020 beslöt kommunstyrelsen i Malmö att inrätta en oberoende Tillväxtkommission för ett inkluderande och hållbart Malmö (Tillväxtkommissionen). Kommissionen har i uppgift att analysera förutsättningarna för en inkluderande och hållbar tillväxt i Malmö och ge rekommendationer och realiserbara förslag för vägen framåt. Arbetet ska utgå från Agenda 2030.

Bakgrunden är att Malmö de senaste decennierna har genomgått en betydande struktumvandling: från att primärt vara en industristad under förra seklet fram till dagens diversifierade, kunskapsintensiva och innovativa näringsliv, präglad av en stark entreprenörsanda. Trots att många nya arbetstillfällen har skapats i Malmö, har dock arbetslösheten länge legat på en avsevärt högre nivå än i riket. Det förefaller finns en bristande matchning mellan de kvalifikationer som efterfrågas och de kompetenser som finns hos arbetslösa Malmöbor, se i Bilaga 1, sidan 13.

Målet för Tillväxtkommissionen är "att ge kommunstyrelsen ett

analytiskt och vetenskapligt grundat underlag med förslag för att på medellång och lång sikt förbättra förutsättningar för en inkluderande och hållbar tillväxt i Malmö. Förslagen och rekommendationerna ska vara policydrivande och realiserbara. Kommissionen ska analysera förutsättningarna för hållbar tillväxt i Malmö och utifrån Malmö utmaningar analysera orsaker och samband samt identifiera vad som är påverkbart av vem/vilka och hur" (Stadskontoret, Malmö stad 2021–1).

Tillväxtkommissionen ska ta ett helhetsgrepp på framtidens näringsliv och arbetsmarknad i Malmö, och undersöka såväl efterfrågan på som utbudet av arbetskraft och arbetstillfällen. Kommissionen ska verka som en självständig och oberoende kommitté.

Tillväxtkommissionen ska bygga vidare på resultat och erfarenheter från Kommissionen för ett socialt hållbart Malmö (se sidan 16) och alla tre dimensionerna av hållbar utveckling ska beaktas i de rekommendationer som kommissionen lämnar. Vidare ska Agenda 2030 ligga till grund

för Tillväxtkommissionen, med fokus på mål 8 (Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt), mål 9 (Hållbar industri, innovationer och infrastruktur) och mål 13 (Bekämpa klimatförändringarna). I kommissionens arbete planeras även för globalt kunskapsutbyte, mål 17 (Genomförande och globalt partnerskap). Tillväxtkommissionen har också att ta hänsyn till perspektiv som jämställdhet, barn och unga, tillgänglighet och mänskliga rättigheter i sitt arbete.

18 kommissionärer (inklusive en ordförande) är utsedda, och får stöd i sitt arbete av ett sekretariat inom Malmö stad. Kommissionärerna är experter inom akademi eller näringsliv, med kompetens inom en bredd av områden kopplade till tillväxt. Målet har varit att Tillväxtkommissionens sammansättning ska spegla Malmö, Malmöborna och Malmöbornas erfarenheter. Tillväxtkommissionen lämnar sin slutrapport i december 2022.

Läs mer på malmo.se/tillvaxtkommissionen

VLR i Malmö – en process i två steg

Som framgått ovan, åtog sig Malmö redan 2015 att göra de globala målen till egna lokala mål. Sedan dess har snart sju år passerat och staden har hunnit testa och utveckla olika angreppssätt för att integrera de Globala målen i det egna styr- och ledningssystemet. Samtidigt närmar sig 2030 snabbt och Malmö har inom många områden en lång väg att gå för att nå målen. Att genomföra en VLR, en frivillig granskning av hur Malmö stad egentligen styr mot och närmar sig de Globala målen, ger staden möjlighet att reflektera över tidigare insatser. Vad bör förstärkas, förändras

eller återupprättas? Vad har spelat ut sin roll och bör avslutas? Baserat på en sådan analys kan sedan rekommendationer för ett mer effektivt genomförande Agenda 2030 formuleras.

En VLR-process är ett omfattande och tidskrävande arbete vilket gör det än viktigare att utgå från stadens behov. Eftersom Malmö stad tidigt gjorde det strategiska valet att fokusera på integrering av Agenda 2030 i styr- och ledningssystem, ligger fokus i denna VLR på kartläggning och analys av hur Malmö styrsystem bidrar till att styra mot de Globala målen. Syftet är att analysen och medföljande

rekommendationer ska kunna bidra till att styrningen mot de Globala målen blir tydligare och genomförandet mer effektivt, vilket i sin tur bidrar till att Malmö blir en mer hållbar stad i alla dess tre dimensioner.

Malmö har valt att se denna rapport som en delrapportering. I detta första skede, som presenteras via denna rapport, har staden haft ett internt fokus, kopplat till det egna styr- och ledningssystemet. En första analys är gjord och vissa utvecklingsområden pekas ut i kapitel 8. Efter sommaren fortsätter arbetet, bland annat med fördjupade analyser inom utvalda områden som pekats ut i VLR-rapporten samt genom dialogprocesser med samhällsaktörer runt ett antal av de frågeställningar som lyfts i rapporten. Detta samlade underlag förväntas sedan bli en bärande del av *Malmö stads hållbarhetsrapport 2021*.

Deltagande i VLR-processen

Eftersom inriktningen på Malmös VLR är integreringen i kommunens styr- och ledningssystem har VLR-processen primärt haft ett internt fokus. Av denna anledning har deltagande avgränsats till anställda inom staden. Därmed inte sagt att Malmöbor och andra verksamheter, som de facto ser effekterna av styrningen, inte är relevanta att tillfråga. Detta är dock något som med fördel kan göras i nästa skede.

En annan anledning till att fokusera internt är behovet av en nystart och ett omtag på hela Agenda 2030-arbetet inom Malmö stad som organisation. Arbetet drog igång med full kraft 2017 då *Kansli för hållbar utveckling* tillsattes, se ovan. Det var stort tryck i frågan, både internt inom stadens organisation och ute i samhället.

Att kansliet för hållbar utveckling avvecklades 2019 innebar dock ett avbrott i de mer systematiska och övergripande aktiviteterna för att omsätta Agenda 2030 i Malmö stad, även om aktiviteter för hållbar utveckling fortgick i olika delar av organisationen, liksom i enskilda verksamheter.

VLR-processen sågs som en bra möjlighet att se tillbaka för att lära av vad som gjorts hittills, återaktivera organisationens gemensamma arbete, samt att utveckla systematik och kvalitet i arbetet. Dessutom behövdes kopplingarna mellan hållbarhets- och rättighetsfrågor ytterligare synliggöras. Processen har bidragit till att kunna samla stadens förvaltningar och bolag, genom att alla deltagit och bidragit till kartläggning, analys och rekommendationer, med kunskap utifrån respektive verksamhetsområden. Den interna delaktigheten är av största vikt för att öka samstämmigheten mellan olika politikområden, få syn på målkonflikter och synergier samt utveckla samverkan, gemensamma arbetssätt och metoder.

Att VLR-processen hittills inte genomförts tillsammans med andra aktörer i samhället, innebär förstås inte att Agenda 2030 enbart ses som en kommunal angelägenhet⁷. Det pågår en mängd spännande initiativ och insatser i Malmö, i den stora eller den lilla skalan, som leder till ett mer hållbart Malmö och som bidrar till de Globala målen på lokal nivå. Många av dem genomförs i partnerskap, där Malmö stad ibland är initiativtagare, ibland deltagare, ibland finansiär, och ibland inte med alls. En del av dessa presenteras i rapporten som olika fallstudier från Malmö i denna rapport.

⁷ Externa aktörer och partners kommer att bjudas in till dialog under hösten 2021, då etapp två av VLR-processen inleds, med syfte att fördjupa analysen och ta fram rekommendationer för vägen framåt.

Fallstudie: Offentlig mat – tio år med Policy för hållbar utveckling och mat

Malmö stad antog för tio år sedan *Policy för hållbar utveckling och mat*, med ambitiösa mål kopplade till mat och hållbarhet. Syftet med policyn är att maten som serveras ska vara hälsosam och av hög kvalitet, tillagad nära matgästen av kompetent personal. Den ska vara god, hållbar, klimatsmart och inköpen ska ske inom upphandlade avtal. Policyn har två övergripande mål:

1. All mat ska vara ekologisk 2020
2. Utsläppen av växthusgaser relaterade till mat ska minska med 40% till 2020 jämfört med 2002.

Kommunen köper varje år cirka 8 500 ton livsmedel för en summa av runt 240 miljoner kronor. Offentliga måltider tillagas och serveras inom skola, förskola, vård och omsorg, på personalcaféer, kultur- och fritidsanläggningar samt vid evenemang och representation. Policyn har varit styrande för den offentliga maten i Malmö.

Resultat

Policyn har varit en gemensam drivkraft för hela staden att ligga i framkant, nationellt och internationell, när det gäller hållbar mat. Kvalitén på maten som serveras i kommunens kök har blivit bättre. Mer mat lagas från bra råvaror nära matgästen av kunnig personal. Idag serveras 70% ekologisk mat i Malmö stads verksamheter, vilket är högre än det svenska genomsnittet på cirka 40%. Växthusgasutsläppen kopplade till matinköpen har minskat med 30% och ligger idag på 1,5 kg CO₂-ekvivalenter per kg livsmedel, vilket är lågt jämfört med det svenska medelvärde 2,0 kg CO₂-ekvivalenter per kg livsmedel. Minskningen av utsläppen har uppnåtts genom en ökad andel växtbaserad mat på menyn och minskat matsvinn.

Lärdomar

Högt ställda hållbarhetsmål har varit stark motiverande och har gjort att vi kommit långt mot målen, men har också inneburit att alla mål inte uppfyllts

Mer växtbaserad mat och mindre matsvinn har bidragit till att växthusgasutsläppen kopplade till matinköpen i Malmö stad har minskat med 30%. Foto: Linn Johansson

fullt ut. För att nå så långt som vi ändå har gjort, har samarbete och en gemensam kunskapsbas över förvaltningsgränserna varit avgörande. Konkret och handfast implementering av policyn har underlättat arbetet. Uppföljning av resultatet och återkoppling har varit viktigt och vissa inslag av tävlingsmoment har uppskattats.

Koppling till Globala mål

I Agenda 2030 finns tydliga kopplingar mellan offentlig mat och flera av de globala målen, exempelvis:

- Mål 2.4 Hållbar livsmedelsproduktion och motståndskraftiga jordbruksmetoder
- Mål 13.2 Integrera åtgärder mot klimatförändringar i politik och planering
- Mål 14.4 Främja hållbart fiske
- Mål 15.5 Skydda den biologiska mångfalden och naturliga livsmiljöer

Kontakt: Gunilla Andersson, miljöförvaltningen, Malmö stad, gunilla.i.andersson@malmo.se

Fallstudie: Mötesplats Social Innovation – att stärka social innovation som samhällskraft

Sociala innovationer är nya idéer (produkter, tjänster och modeller) som tillgodoser samhällets behov och skapar nya relationer och samarbeten. Det är alltså innovationer som inte bara är bra för samhället utan också för förmågan att agera och bygga kapacitet för ett hållbart samhälle.

Mötesplats Social Innovation (MSI) grundades vid Malmö universitet 2010 och har utvecklats i nära samarbete med Malmö stad. Som kunskapsplattform följer vi aktivt vad som händer inom fältet, både i Sverige och internationellt, och ser till att kunskap och erfarenheter utvecklas, delas och kommer till användning. Som samverkansplattform samlar MSI aktörer för fördjupad kunskapsdelning inom områden där vi behöver samverka över gränser för att skapa positiva samhällseffekter. Några av dessa teman är: innovation och samverkan för barnets rätt, jämlik hälsa, trygghet i det offentliga rummet, arbete i framtiden och digital inkludering.

MSI har publicerat boken *100 sociala innovationer som kan förändra Sverige* och filmer som lyfter fram *Forskning i Samverkan som förändrar Sverige*. Genom dessa koncept lyfter MSI fram goda exempel att lära och inspireras av.

Vi ser att denna kunskapsutveckling och sektorsövergripande kapacitetsbyggande behövs för att förverkliga vårt mål: att stärka social innovation som samhällskraft i genomförandet av Agenda 2030.

Resultat

MSI har utvecklat metoder för kunskapsdelning, samverkan och etablering av koalitioner mellan aktörer från samtliga sektorer för lärande, utveckling och innovation över gränser.

MSI har tillsammans med Malmö stad och Malmö universitet initierat och genomfört Nordens största mötesarenor för social innovation

*En mötesplats för social innovation har skapats i Malmö.
Foto: Andreas Paulsson*

MSI har etablerats som den nationella kunskaps- och samverkansplattformen i Sverige

Med Malmö universitet som koordinator har MSI med stöd av Vinnova etablerats vid fem lärosäten i Sverige från norr till söder

MSI har fått mandat av Svenska ESF att företräda Sverige i EU kommissionens utlysning för etablering av Nationella kompetenscentra för social innovation. Ansökan har beviljats och etableringen inleds den 1 juni 2021

Lärdomar

Behovet av metoder och plattformar för att testa och experimentera för etablering av nya samarbeten, men också behovet av tålmod, uthållighet och ödmjukhet inför att utveckla samverkan och partnerskap över gränser för långsiktiga och hållbara effekter.

Koppling till Globala mål

1,3,4,10,11,12,17

Kontakt: Hanna Sigsjö, Malmö universitet
hanna.sigsjo@mau.se

3. Integrering av Globala målen i styr- och ledningssystem

I detta kapitel bevaras frågorna om varför och hur Malmö stad valt att integrera Agenda 2030 i sitt styr- och ledningssystem, med fokus på budget, mål, uppföljning och styrdokument. Kapitlet inleds med en genomgång av Malmö stads styrsystem med fokus på delar som ingår i denna VLR. Därefter redogörs för den strategi som från 2018 ska styra stadens arbete med Agenda 2030 och som tar avstamp i den svenska strategin för Agenda 2030, samt rekommendationer från den nationella Agenda 2030-delegationen. Kapitlet innehåller även en tillbakablick på det arbete som bedrivits tidigare och som det nuvarande Agenda 2030-arbetet bygger vidare på. Kapitlet avslutas med en redogörelse för den modell Malmö valt med fokus på integrering i stadens budget.

Malmö stads styrmodell

Styr- och ledningssystem i en kommun är en komplex historia, och handlar om långt mer än de delar som traditionellt brukar lyftas fram, som mål, budget och uppföljning. Det omfattar allt från organisationens struktur till specifika instruktioner om hur en enskild arbetsuppgift i förvaltningen ska utföras.

De mål som kommunfullmäktige beslutar om i budgeten omfattar enbart en del av den helhet som är kommunens grunduppdrag och som regleras genom nämndernas reglementen (se sidan 35). För att systematiskt genomsyra utvecklingen behöver de Globala målen och/eller hållbarhetsperspektiv inte bara finnas med i centrala styrdokument och reglementen utan även i andra processer som till exempel ledarskapsutveckling, rekrytering och kompetensutveckling, samverkan och partnerskap, information och kommunikation.

Denna rapport utgår från de delar som rör mål, budget, styrdokument och uppföljning, men för att verkligen säga något om hur väl hållbarhet är integrerat i stadens styrsystem behöver fler delar analyseras. Figur 1 är en illustration över komplexiteten i olika delar av en kommuns styrsystem.

Figur 1: Hur styr vi Malmö? En illustration över delarna i en kommuns styrsystem. Källa: Stadskontoret, Malmö stad 2019.

Malmö stad valde tidigt att arbeta för att integrera de Globala målen i ordinarie processer, hellre än att skapa ett program vid sidan av kommunens budget, mål och uppföljning. Vägvalet hade sin grund bland annat i rekommendationer från den nationella nivån, men också i tidigare lokala erfarenheter av implementering. Till exempel visade utvärderingen av *Malmökommissionen* att Malmö stad lyckats väl med att öka medvetenheten om och betona vikten av tidiga insatser för barn och unga, men lyckats sämre med att få in rekommendationerna som delar i existerande system. Genom integrering i ordinarie system är bedömningen att hela organisationen, det vill säga alla nämnder och bolag, involveras och behöver förhålla sig till Agenda 2030 i sin egen verksamhetsplanering, genomförande och uppföljning. Att få in de Globala målen i styr- och ledningssystem fick därför en tydlig plats i stadens strategi för det långsiktiga arbetet med Agenda 2030.

Sedan de Globala målen integrerats i kommunens högst styrande dokument, budgeten, har agendan fått en plats som Malmö stads långsiktiga riktning. Samtidigt är budgeten till sin natur inte långsiktig och därför är det viktigt att Agenda 2030-arbetet inte enbart är beroende av integrering i budgeten. I kapitel 4 om Malmö styrning mot Globala målen finns exempel på hållbarhetsintegrering i andra, mer långsiktiga program och processer.

Malmö vägval följer nationella rekommendationer

Långsiktighet och integrering är även ledord i den svenska regeringens strategi för Agenda 2030. När regeringen antog agendan 2015, uttrycktes ambitionen att ta ett globalt ledarskap för dess genomförande. Regeringen tillsatte 2016 den nationella Agenda 2030-delegationen, vars uppdrag var att ta fram ett förslag till övergripande handlingsplan för Sveriges genomförande. Malmö stads kommunstyrelseordförande, Katrin Stjernfeldt Jammeh, ingick som ledamot i delegationen. Redan i delredovisningen från delegationen understryks vikten av en sammanhållen styrning.

Agendan är [...] inte en lista med mål och delmål som ska bockas av, utan är snarare fråga om ett förhållningssätt och i många delar en styrningsfråga – agendan måste genomsyra all politik och verksamhet. Den offentliga förvaltningen har en central roll för genomförandet av agendan. [...] Ett framgångsrikt genomförande av Agenda 2030 förutsätter att hållbar utveckling genomsyrar styrning och ledning på högsta nivå. Ett engagerat och genuint ledarskap som tar sig an utmaningar kring långsiktighet och sektorsövergripande problem krävs för att driva arbetet framåt på alla nivåer (Statens offentliga utredningar, SOU 2016:01, sidan 10).

I Agenda 2030-delegationens slutbetänkande, *Agenda 2030 och Sverige: Världens utmaning – världens möjlighet*, understryker delegationen särskilt vikten av långsiktighet och ledarskap. Två aspekter av organisation och ledarskap framhålls som särskilt viktiga: att det finns en medvetenhet, kunskap och vilja högst upp i beslutshierarkin, samt att agendan hanteras integrerat i den ordinarie verksamheten och inte som ett sidoprojekt (Agenda 2030-delegationen 2019). Även i riksdagens beslut om genomförandet av Agenda 2030 i

Sverige (Sveriges riksdag, 2020) är samstämmig politik och integrering i ordinarie processer, samt att genomförandet ska präglas av agendans princip om att ingen ska lämnas utanför de huvudsakliga budskapen.

Strategi för genomförandet av Agenda 2030

För att omsätta Agenda 2030 på lokal nivå, togs *Strategi för Malmö stads långsiktiga arbete med Agenda 2030* fram (Stadskontoret, Malmö stad 2018–1) och godkändes av kommunstyrelsen i maj 2018. Strategin utvecklades i samverkan med representanter från stadens förvaltningar och bolag och betonar betydelsen av ett modigt ledarskap som tar ansvar för helheten och gör medvetna val, som en viktig framgångsfaktor för genomförandet.

Ett ledarskap med samstämmig kommunikation så att alla verksamheter förstår att och hur vi varje dag påverkar och bidrar till att vi når de Globala målen genom lokala insatser. Ett ledarskap som förmår att hantera målkonflikter och som med ett systemperspektiv arbetar gränsöverskridande med Malmö stads vision, kommunfullmäktiges mål, proaktiva strategier och med en kultur som främjar innovation och samskapande (ibid, sidan 1).

Strategin består av fem huvudprocesser (se sidan 23). Att de fortfarande är relevanta bekräftas inte minst genom att de stämmer väl överens med de framgångsfaktorer för implementering som identifierats av olika organisationer sedan Agenda 2030 antogs.⁸

Hållbarhetsintegrering startade innan Agenda 2030

Arbetet med att integrera hållbarhetsperspektivet i stadens styr- och ledningsprocesser inleddes redan innan Agenda 2030 antogs. Nedan följer en beskrivning av några viktiga beslut som tagits för att stärka hållbarhetsintegreringen.

I förhållande till Agenda 2030 är principen om att *ingen ska lämnas utanför* avhängig Malmö stads arbete för jämställdhet och jämlikhet. Integrering av rättighetsperspektiv för jämställdhet och jämlikhet påbörjades på ett systematiskt sätt redan tidigare utifrån politiskt antagna planer. Dessa anger ambitionsnivå och riktning för Malmö stad i fråga om jämställdhet, antidiskriminering, barnrätt och nationella minoriteter (se kapitel 5).

⁸ Se till exempel SKR 2019 och den modell för samstämmig politik av OECD, som har översatts till en svensk kontext av Agenda 2030-delegationen 2019.

Strategi för Malmö stads långsiktiga arbete med Agenda 2030

In i ordinarie styr- och ledningssystem

Arbetet för hållbar utveckling och de Globala målen ska vara en ledstjärna för stadens verksamheter. Hållbar utveckling är inte något som sker vid sidan om andra uppdrag, det handlar både om vad vi gör och hur vi gör det. För att säkerställa att vi gör rätt saker för att nå de Globala målen behöver de integreras i ordinarie styr- och ledningssystem.

Exempel

- Integrering av Globala målen i stadens övergripande budget och tillhörande plan 2020–2022
- Integrering i uppföljningssystemet, genom att den årliga hållbarhetsrapporten används för att följa upp de Globala målen
- Integrering av Globala målen i långsiktiga och kommunövergripande styrdokument som miljöprogrammet och översiktsplanen, se sidan 39 och 40.

Hållbar utveckling genom verksamhetsutveckling

Arbetet med en hållbar utveckling sker i hela organisationen genom ordinarie verksamhet, i utvecklingsprocesser och i olika nätverk med fokus på förvaltningarnas och bolagens grunduppdrag. Hållbar utveckling handlar om att ekonomiska, miljömässiga och sociala frågor måste vara i balans till kommande generationer. Därför behöver vi ha ett ökat fokus på barns och ungas perspektiv när vi utvecklar våra verksamheter i Malmö stad.

Exempel:

- Modell för hållbarhetsanalyser inför beslut ska tas fram i samverkan mellan stadens olika nämnder (beslut i kommunfullmäktige februari 2021).
- De Globala målen ingår som en naturlig del i uppdragsbeskrivning och planering av stora kommunala satsningar, som den nya Tillväxtkommissionen och utbildningar inom HBTQIA+
- Sedan FN:s barnkonvention blev lag i Sverige den 1 januari 2020 pågår ett utvecklingsarbete med modeller för obligatoriska barnkonsekvensanalyser inför beslut, samt prövning av barns bästa i den politiska ärendeprocessen, där barn som berörs ska få möjlighet att säga sin mening om ärendet.
- En grupp ungdomar från tre grundskolor i Malmö deltog i en dialogprocess under framtagandet av Malmö stads kommande miljöprogram 2021–2030 samt fick framföra synpunkter på förslaget.

Planerad kommunikation och delaktighet för lärande och förankring

En sammanhållen och planerad kommunikation om vårt lokala arbete med de Globala målen, med fokus på delaktighet och förankring, bidrar till ökad medvetenhet och ny kunskap, både inom och utanför Malmö. Kommunikation och dialog är också en förutsättning för samverkan, kunskapsallianser och partnerskap.

Exempel:

- Nyhetsbrevet Hållbar utveckling i Malmö samlar aktiviteter och åtgärder för hållbar utveckling i Malmö stad och omvärldsspanar för lärande från andra. Nyhetsbrevet riktar sig både till interna och externa intressenter och finns för prenumeration på hemsidan.
- Utbildning i kommunikation för hållbar utveckling har hållits för strategier och kommunikatörer i staden.
- Gemensam kommunikationsstrategi för stadens arbete med Agenda 2030 och hållbar utveckling.

Ökad kunskap för medvetna beslut

För att kunna fatta beslut för hållbar utveckling ur alla perspektiv, med sikte på de Globala målen, krävs kunskap och kompetens. Medvetna beslut på alla nivåer bidrar till ett hållbart Malmö.

Exempel:

- Stormöten med utbildning om Agenda 2030 för samtliga ledningsgrupper i förvaltningar och bolag 2018, inklusive ledande politiker.
- Lärandeluncher om Agenda 2030, öppet för samtliga medarbetare i Malmö stad
- Tillsammans2030 – kunskaps-höjande lunch-webinarier. Malmö var med som grundare och partner i projektet.

Innovativa partnerskap som gör skillnad

Genom aktivt partnerskap i lokala, nationella och internationella sammanhang prövar vi

nya former av samarbeten som innebär att Malmö agerar lokalt för att bidra globalt.

Exempel:

Malmöandan är en plan för samverkan mellan hela den idéburna sektorn i Malmö och Malmö stad. Visionen är en mer jämlik, öppen och demokratisk stad. Vi lär av varandra, och vill förändra tillsammans.

Klimatomställning Malmö samlar, på stadens initiativ, interna och externa aktörer från bland annat näringslivet i en kraftsamling för att minska utsläppen. En central del är att snabbt kunna identifiera prioriterade insatser, som har bäst effekt både för klimatet och samhällsekonomin.

Lokal färdplan Malmö 2030

(*LFM30*) är en organisation med aktörer inom bygg- och anläggningssektorn vars övergripande mål till 2030 är en klimatneutral bygg- och anläggningssektor i Malmö med netto noll CO₂-utsläpp (se sidan 29)

Sluta skjut är ett samarbete mellan polisen, kriminalvården, Malmö stad och engagerade medborgare för att minska skjutningar och andra grova våldsbrott (se sidan 30).

Tryggare Malmö: Kommunen samarbetar med statliga myndigheter som Polisen, Skatteverket och Tullverket med särskilda tillslag mot misstänkt illegala verksamheter. Fokus för tillsynen inom Tryggare Malmö är bland annat oseriösa aktörer som illegala klubbar, oseriösa

fastighetsägare, olovliga boenden, oregistrerade livsmedelsföretag, livsmedelsfusk, massagesalonger, läkemedelsförsäljning samt alkohol- och tobaksförsäljning.

Glokala Sverige är ett kommunikations- och utbildningsprojekt som ska stärka kunskap och engagemang för Agenda 2030 bland politiker och tjänstepersoner i kommuner och regioner. Projektet är ett samarbete mellan Svenska FN-förbundet och Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) och finansieras av Sida. Malmö var med redan under pilotåret 2018 och sitter nu i referensgruppen för projektet. Glokala Sverige har hållit flera utbildningar i Malmö stad sedan dess.

Efter att *Malmökommissionen* (se sidan 16), avslutade sitt arbete 2013 och lämnade över rekommendationer till kommunstyrelsen, följde en rad utredningsuppdrag med syfte att undersöka hur förslagen kunde implementeras i organisationen. Flera av dessa utredningar hade bäring på hur hållbarhet kan integreras i kommunens ordinarie arbete och processer (Stadskontoret, Malmö stad 2015). En komponent som lyftes som särskilt viktig för att ett hållbarhetsperspektiv ska kunna integreras i ordinarie processer var att det bör skapas en tydligare koppling mellan mål och hur resurser fördelas mellan nämnder i staden. Detta föreslogs ske genom förbättrade beslutsunderlag kring sociala, miljömässiga och ekonomiska effekter av insatser och investeringar som påverkar en hållbar utveckling. Andra delar som lyftes var behovet av bättre förutsättningar för gränsöverskridande arbetssätt på alla nivåer i organisationen, integrering i ärendeprocess (se sidan 27) och i framtående av styrdokument, samt utveckling av kunskap och kompetens kring effektmätning (Stadskontoret, Malmö stad 2014, sidan 20ff).

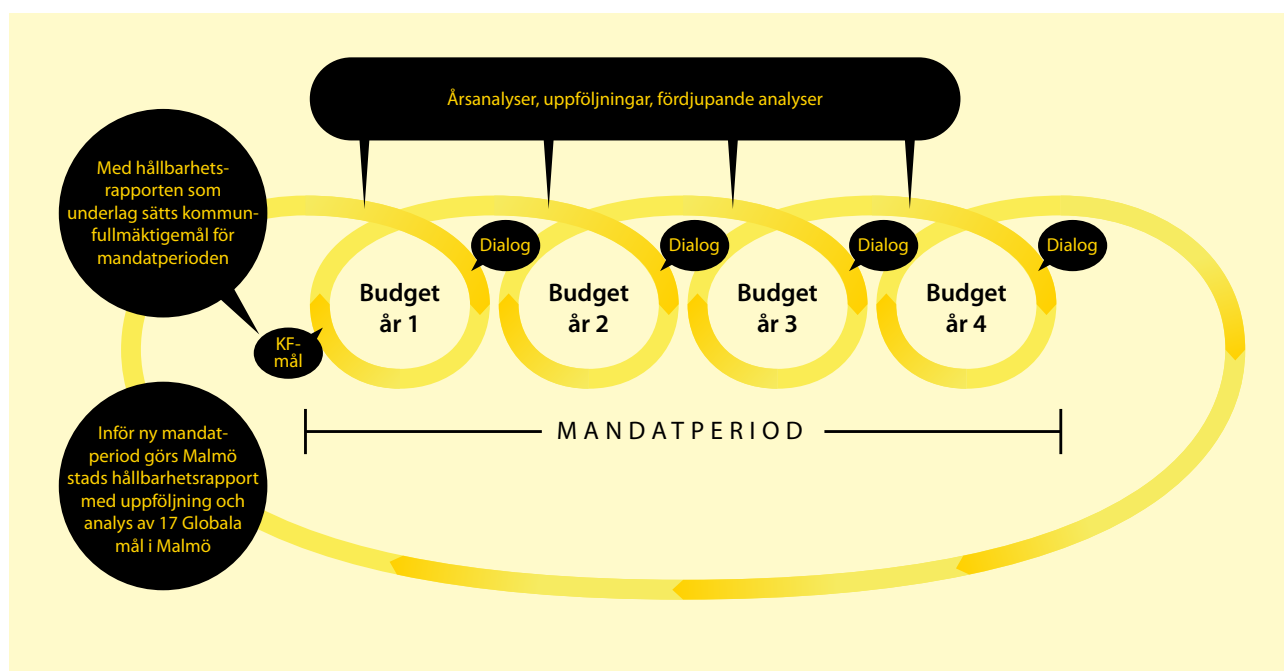
Som följd av utredningarna utfördes aktiviteter för att på ett mer systematiskt sätt planera, genomföra och följa upp Malmö stads arbete mot en hållbar utveckling. I följande stycke redovisas vad aktiviteterna resulterade i.

Malmöns modell – budgeten som lokal Agenda 2030

I *Malmö stads budget 2019* gav stadens politiker i uppdrag till stadskontoret att se över målstrukturen och arbetet med styrning, ledning och utveckling med mål. Syftet var att skapa mer långsiktighet i styrningen och få bättre förutsättningar för att prioritera samt integrera målen för Agenda 2030 i stadens målstruktur (Malmö stad 2019).

Den nya budgetprocessen och målstyrningen lanserades i samband med *Malmö stads budget 2020*. Det var också starten för att se budgeten som Malmöns lokala Agenda 2030-plan. Ambitioner om bättre förutsättningar för helhet, långsiktighet, prioritering, systematik och struktur samt tydliga roller och ansvar förverkligades bland annat genom längre tidsperspektiv i processen, färre rapporteringstillfällen under året samt ett ökat fokus på fördjupade analyser och strategisk dialog (Stadskontoret, Malmö stad 2018-2)

Enligt budgeten utgör Agenda 2030 riktningen för Malmöns väg framåt. De utmaningar som identifieras genom långsiktiga analyser av Malmöns utveckling, inte minst genom Malmö stads hållbarhetsrapport, ska ligga till grund för utformningen av

Figur 2: Figuren illustrerar hur Malmö stads budget, kommunens mest överordnade styrdokument som beslutas av kommunfullmäktige, kan ses som en lokal Agenda 2030-plan. De mål som sätts i budgeten gäller under hela mandatperioden (fyra år) och bygger på dialog och politisk prioritering. Ett viktigt underlag för denna dialog och prioritering är uppföljning och analys av Malmös utveckling mot de 17 Globala målen, däribland den årliga hållbarhetsrapporten. Utvecklingen mot kommunfullmäktigemålen följs sedan upp årligen i stadens årsanalys. Tillsammans med andra uppföljningar och fördjupade hållbarhetsanalyser utgör årsredovisningen i sin tur underlag för kontinuerlig dialog och prioritering inom ramen för den årliga budgetprocessen.

kommunfullmäktigemålen för kommande mandatperiod (Malmö stad, 2020–2 sidan 5). För att budgeten ska kunna vara Malmös lokala Agenda 2030-plan förutsätts därmed att hållbarhetsrapportering, med uppföljning och analys av de Globala målen, systematiskt används i budgetprocessens olika delar som ett av flera beslutsunderlag inför budgetberedningen, samt i de forum där kommunfullmäktigemålen slutligen formuleras.

Budgeten innehåller tretton mål, som anger ett antal utvecklingsområden där nämnder och bolag behöver kraftsamla för att åstadkomma en tydlig förflyttning. Vart och ett av de tretton målen i stadens nuvarande budget pekar mot ett antal av de sjutton Globala målen, där KF-målet anses bidra, direkt och indirekt till uppfyllelsen av de Globala målen. De Globala mål som kopplas till respektive KF-mål finns illustrerade i budgeten, se Figur 3.

Målområden och kommunfullmäktigemål

Utbildning och arbete – kommunfullmäktigemål:

Malmö stad ska verka för att en större andel elever ska fullfölja en gymnasieutbildning inom 4 år.

Malmö stad ska verka för att en större andel ungdomar ska arbeta eller studera.

Malmö stad ska verka för att öka andelen Malmöbor som är självförsörjande.

Trygghet och delaktighet – kommunfullmäktigemål:

Malmö stad ska verka för att öka tryggheten bland Malmöborna och för att brottsligheten ska minska.

Malmö stad ska verka för att öka skyddsfaktorer och minska riskfaktorer i barns och ungas olika livsmiljöer.

Malmö stad ska verka för en god etablering för nyanlända, stärka delaktigheten och den sociala sammanhållningen med ett särskilt fokus på svenska språket.

Stadsutveckling och klimat – kommunfullmäktigemål:

Malmö stad ska verka för att staden stärker sin position som regional tillväxtmotor.

Malmö ska vara en föregångare när det gäller minskade utsläpp av växthusgaser

Malmö stad ska genom planeringen av staden verka för minskad segregation.

Malmö stad ska verka för att minska hemlösheten.

En god organisation – kommunfullmäktigemål:

Malmö stad ska vara en attraktiv arbetsgivare genom att säkerställa en god arbetsmiljö och trygga anställningar.

Malmö stad ska säkerställa en god kompetensförsörjning

Fler Malmöbor, besökare och samhällsaktörer ska uppleva att Malmö stad levererar en god och likvärdig service genom hög tillgänglighet, professionellt bemötande, rätt kompetens samt genom att ligga i framkant i den digitala utvecklingen.

Figur 3: Översikt av fyra målområden med totalt 13 kommunfullmäktigemål. De stora ikonerna visar vilka Globala mål som kommunfullmäktigemålen bidrar direkt till. De mindre ikonerna visar vilka Globala mål som kommunfullmäktigemålen bidrar till indirekt. Indirekt styrning betyder att bidraget har positiva effekter även på andra Globala mål. Källa: Malmö stads budget 2020–2.

Den första hållbarhetsrapport som följer Malmös utveckling mot de 17 Globala målen gjordes, som nämnts tidigare, år 2019. Processen för hållbarhetsrapporterna är upplagd över fyra år, där samtliga 17 Globala mål följs upp och redovisas vart fjärde år, inför ny mandatperiod (se Figur 2). Åren däremellan görs fördjupningar inom de områden där behov har identifierats. Enligt den logiken heter den senaste uppföljningen *Hållbarhetsrapport 2020 Att födas, växa upp och åldras i Malmö* och fördjupar den sociala dimensionen av hållbarhet med ett särskilt fokus på skillnader mellan olika socioekonomiska grupper och kön för att belysa ojämlikheterna i staden.

Behovet av att kunna följa samtliga 17 Globala mål kontinuerligt (och inte enbart vart fjärde år) kvarstår och ett utvecklingsarbete för att fastställa lokala indikatorer och publicera dessa som öppen data har påbörjats under 2021.

Utveckling mot kommunfullmäktigemålen redovisas i *Malmö stads årsredovisning*, som är en årlig analys av kommunens samlade verksamhet. Den innefattar både måluppfyllnad, viktiga händelser i verksamheten och den ekonomiska utvecklingen. Däremot visar årsredovisningarna inte (än) hur verksamheterna genom sitt grunduppdrag bidrar till de Globala målen, varken vad gäller process eller utfall. Detta, tillsammans med ett strategiskt samarbete mellan utpekade förvaltningar och bolag för att nå kommunfullmäktigemålen, är ytterligare ett utvecklingsområde, som påbörjats under 2021.

Hållbarhetsanalyser inför politiska beslut

Den politiska ärendeprocessen är ytterligare en del av det ordinarie styr- och ledningssystemet i en kommun. Processen handlar om hur politiska beslut fattas, det vill säga hur kommunen som offentlig organisation hanterar allmänna handlingar och de formaliserade processer som leder fram till dokumenterade, och i många fall, kommunicerade beslut som är klara för arkivering inom de kommunala verksamheterna. Integrering av hållbarhetsaspekter i ärendeprocessen kan bidra till att de beslut som fattas är grundade på kunskap om möjliga sociala, miljömässiga och ekonomiska konsekvenser.

I *Malmö stads ärendehandbok*, som är det styrdokument som beskriver den övergripande ärendeprocessen och det gemensamma arbetssättet, anges att handläggaren ska ta ställning till vilken information som är relevant att ha med i tjänsteskrivelsen. Som exempel nämns ”omvärldsanalys, konsekvensanalys (till exempel ur miljöhänseende), ekonomiska eller organisatoriska konsekvenser, samråd och dialog med intressenter i ärendet, konsekvenser för barn och unga, samt samverkan med fackliga organisationer” (Stadskontoret, Malmö stad 2020-1, sidan 40).

Det finns alltså redan idag ett visst stöd i styrdokumentet för ärendeprocessen för att göra analyser utifrån samtliga hållbarhetsdimensioner i handläggningen av ärenden. Det finns däremot inga instruktioner eller någon modell för hur, när eller vid vilken typ av beslut

Malmö stads hållbarhetsrapport

Malmö stads hållbarhetsrapport följer utvecklingen mot hållbarhet på samhällsnivå och ska möjliggöra en bedömning av Malmös utveckling i ett långsiktigt perspektiv. Syftet är att ge staden ett underlag för planering och prioritering på längre sikt. Huvudsaklig mottagare är kommunfullmäktige, men då rapporten har bäring på hela stadens samlade verksamhet har den därför betydligt

fler målgrupper och användare, både internt och externt.

Hållbarhetsrapporten omfattar både redovisning av indikatorer och analys för att sätta indikatorerna och dess utfall i sitt sammanhang, och framförallt för att kunna knyta samman olika samhällssektorer och processer.

Malmö stads hållbarhetsrapport utkommer årligen, men med olika teman och fokus. Vart fjärde år, inför ny mandatperiod, ska hållbarhetsrapporten ge en översiktlig bild av utvecklingen

mot samtliga 17 Globala mål i Malmö. Åren mellan kommunalvalen ska hållbarhetsrapporten göra fördjupningar inom områden där utmaningar har identifierats och ytterligare kunskap behövs.

Hållbarhetsrapportering- och analys sker även genom andra rapporter som har bäring på stadens utveckling, både regelbundet återkommande rapporter som till exempel Malmö stads befolkningsprognos, och enskilda analyser som görs vid behov.

dessa konsekvensanalyser, bedömningar eller beskrivningar bör göras, med undantag från jämställdhet, jämlikhet och barnrätt. Ett arbete för att tydliggöra när hållbarhetsanalyser bör göras, och hur de kan utföras, är dock på gång. I februari 2021 beslutade kommunfullmäktige att ge kommunstyrelsen i uppdrag att stödja övriga nämnder i framtagandet av en modell för hållbarhetsanalyser inför politiska beslut.

Ett exempel på hur hållbarhetsbedömning kan göras inom ramen för ett övergripande styrdokument, är Översiktsplan för Malmö stad, stadens mest långsiktiga planeringsdokument. Hållbarhetsbedömningen beskriver i vilken utsträckning översiktsplanen medverkar eller motverkar till en hållbar utveckling och de Globala målen (se sidan 40).

Fallstudie: LFM30 – Tillsammans för klimatneutralt byggande

Bygg- och anläggningssektorn beräknas stå för mer än 20% av Sveriges klimatbelastning. I Malmö, en av Sveriges snabbast växande städer, är andelen förmodligen ännu högre, samtidigt som stadens egna klimatmål hittills har stort fokus på energi och mobilitet.

2018 genomförde Malmö stad en förstudie som kom att få en inriktning mot klimatneutralt byggande. I dialogen med byggaktörer, aktiva i Malmö, ställdes frågan om de bedömde att klimatneutralt byggande skulle vara möjligt till 2030. Bedömningen från branschen var att detta var högst möjligt, och rentav en nödvändig utveckling. Det blev starten för LFM30, *Lokal färdplan för en klimatneutral bygg- och anläggningssektor i Malmö 2030*, som idag är ett branschdrivet initiativ.

LFM30 har som mål att alla anslutna aktörer ska halvera sin klimatpåverkan till år 2025 och att alla byggherrar ska ha startat minst ett klimatneutralt byggprojekt tills dess. Det övergripande målet till 2030 är en klimatneutral bygg- och anläggningssektor i Malmö med netto noll CO₂-utsläpp. Till 2035 ska bygg- och anläggningssektor i Malmö vara klimatpositiv.

Resultat

Idag är nästan 160 aktörer, alla på olika sätt verksamma inom bygg- och anläggningssektorn i Malmö, anslutna till LFM30. Alla har åtagit sig att göra en årlig uppföljning och redovisning av sina utsläpp, och redan nu går det att se att företagen börjat minska sin klimatpåverkan i Malmö.

LFM30 bygger på frivillighet, inte krav, och varje aktör som ansluter sig lovar införliva LFM30-mål i sin egen verksamhet. Klimatfrågorna är här inte längre ambitiösa mål, utan en nödvändig del av vardagsarbetet.

Malmö stad antog i december 2020 en strategi för klimatneutralt byggande för den egna verksamheten. Det hade förmodligen inte skett utan branschens engagemang i LFM30, som visat att detta är möjligt. Detta blir stadens svar på att möta upp de privata aktörernas arbete inom LFM30.

Malmö är först i Sverige med en lokal färdplan för en klimatneutral bygg- och anläggningssektor, LFM30

Lärdomar

För att byggbranschen ska bli klimatneutral 2030 behövs ett kunskapslyft snarare än innovationer och ny teknik. Det finns mycket kunskap och kompetens som idag inte kommer byggprocessen till gagn, till exempel om materialval.

Kommuner måste bli bättre på att ställa krav i projektering och upphandling. Lagstiftningen driver inte innovation, den är reaktiv och stödjer inte en snabb omställning. Men den är egentligen heller inte hinder, utan det är tolkningarna som kan vara hinder.

Globala målsättningar som Agenda 2030 och Parisavtalet driver kraftfull utveckling även på lokal nivå.

Koppling till Globala mål: Mål 13 och 17

Kontakt: Josephine Nellerup, stadsbyggnadskontoret, Malmö stad, Josephine.Nellerup@malmo.se

Webb: LFM30.se

Fallstudie: Sluta skjut – kraftsamling för minskat våld

2017 befann sig Malmö i en ohållbar situation. Mord, skjutningar och sprängningar hade blivit en del av vardagen och våldet eskalerade mellan olika grupperingar. Det stod väldigt klart att det dödliga våldet måste upphöra. Men hur?

Samma år reste en delegation med tjänstepersoner från Malmö stad, polisen och Brottsförebyggande rådet till New York för att titta närmare på en omtalad metod, *Gun violence intervention* (GVI), som rönt stor framgång med att bryta våldsspiraler i USA. Resultaten var så övertygande att man beslöt att för första gången pröva metoden i Sverige – i Malmö. Projektet fick namnet *Sluta skjut*.

Hur fungerar metoden?

GVI-metoden handlar inte om att lösa de bakomliggande orsakerna till våldet, utan om att få grupperna att lägga ner sina vapen – att helt enkelt sluta döda varandra här och nu. Metoden bygger på interventioner, i grupp och enskilt.

Interventionerna i grupp kallas för *call-ins*. Till ett call-in kallas ett tiotal personer ur Malmös mest våldsamma grupper för att få ett väldigt tydligt ultimatum: lägg ner era vapen eller så kommer samhällets fokus att riktas mot din grupp och det kommer inte bli lätt. På en scen framträder poliser, politiker, en förälder som har förlorat ett barn, en imam, en präst samt representanter från Malmös avhoppbarverksamhet, för att med olika berättelser få gruppmedlemmarna att ta till sig budskapet och förstå vilka konsekvenserna blir om de fortsätter med våldet. I publiken sitter även personer som de kriminella känner, såsom fritidsledare och idrottstränare, för att förmedla känslan ”vi bryr oss om er, vi vill inte att ni ska dö och vill inte att ni ska döda.”

Resultat

Nu har drygt tre år gått sedan modellen infördes och det är mycket som tyder på att den fungerar. Det grova

Sluta skjut använder sig av interventioner, så kallade call-ins, som en bärande del av metoden (bild från ett genrep till ett call-in). Foto: Mårten Vennelin

våldet har sjunkit stadigt för varje år och skottlossningarna är nu nere på det lägsta antalet på tio år. Under 2020 dog tre personer av skjutvåld i Malmö, att jämföra med 12 personer 2017, innan Sluta skjut infördes. Satsningen har förlängts med tre år och regeringen vill nu att GVI-metoden införs i fler svenska städer.

En liknande metod har använts i USA för att stoppa våld i nära relationer (DVI, Domestic Violence Intervention). Våren 2021 inledde Malmö stad, tillsammans med polisen och Kriminalvården, en förstudie där man undersöker om metoden är möjlig att genomföra i Sverige.

Lärdomar

Den största framgångsfaktorn i Sluta skjut-arbetet har varit samverkan mellan Kriminalvården, polisen, Malmö stad och civilsamhället. Alla parter har gått in i samarbetet med samma stora engagemang och samma mål samt en fast beslutsamhet att ta sig dit.

Koppling till Globala mål:

Mål 16 och 17

Kontakt: Caroline Holgerstein, Arbetsmarknads- och socialförvaltningen, Malmö stad,
caroline.holgerstein@malmose.se

4. Malmös styrning mot de Globala målen genom styrdokument

I detta kapitel undersöks hur befintliga kommunfullmäktigemål, kommunövergripande styrdokument, reglementen och lagstiftning styr Malmö i riktning mot de Globala målen. Syftet är att få syn på styrkor, men också eventuella luckor, eller möjligheter till tydligare eller mer effektiv styrning. Premissen för utredningen är att styrning har en effekt på utfallet, det vill säga att god styrning kan påverka uppfyllelsen av de Globala målen för hållbar utveckling i positiv riktning.

Kapitlet inleds med en kort beskrivning över svenska kommuners rådighet över utvecklingen mot de Globala målen. Därefter följer en redovisning och analys av hur aktuella kommunövergripande styrdokument styr mot de Globala målen idag och hur dessa används av stadens förvaltningar och bolag. Likaså redogörs för hur reglementen, ägardirektiv, lagstiftning och andra nationella riktlinjer styr verksamheterna mot hållbarhet. Kapitlet avslutas med en sammanfattande reflektion om vad som kommit fram och vad som bör tas med i kommande utvecklingsarbete och fördjupning.

Svenska kommuners ansvar och rådighet att agera inom Agenda 2030

Regeringsformen (RF), en av Sveriges grundlagar, anger att det allmänna har ett övergripande ansvar att arbeta med hållbar utveckling (SFS 1974:152, 1 kapitlet 2 §). Kommuners centrala roll i genomförandet av Agenda 2030 lyfts fram både globalt och nationellt som avgörande för omställningen mot ett hållbart samhälle och genomförandet av Agenda 2030.

Med tanke på de verksamheter som en kommun ansvarar för enligt lag (se sidan 9) är vissa av de Globala målen starkare kopplade till grunduppdraget än andra. Kommunens olika verksamheter styrs i olika grad av nationell lagstiftning och regelverk inom

samtliga Globala mål, men har samtidigt möjlighet att i olika hög grad påverka utvecklingen för samtliga Globala mål. Det kan ske inom ramen för den egna organisationen (till exempel genom upphandling och olika processer i rollen som arbetsgivare), inom samhällsplaneringsprocessen och genom olika partnerskap och samarbeten.

Den svenska förvaltningsmodellen innebär att styrning sker på tre nivåer, nationell, regional och lokal nivå, vilket påverkar styrningen mot de Globala målen. Ett exempel på nivåernas olika roller, ansvar och rådighet kan illustreras genom mål 15 (Ekosystem och biologisk mångfald), som är en utmaning för Sverige att nå.⁹ Den nationella nivån har beslutat om miljökvalitetsmål, varav minst fyra kan kopplas till mål 15. Ett nationellt skogsprogram med strategi och etappmål för ekosystemtjänster och biologisk mångfald beslutades av regeringen under 2018. På lokal nivå kan kommunerna besluta att ett mark- eller vattenområde kan bli naturreservat om det behövs för att bevara biologisk mångfald eller vårda och bevara värdefulla naturmiljöer. Kommuner och regioner är också stora markägare och kan i den rollen vidta åtgärder för att återställa våtmarker, stärka ekosystemtjänsterna och motverka minskningen av biologisk mångfald. Kommunerna kan också ta tillvara och integrera stadsgrönka och ekosystemtjänster i urbana miljöer vid planering, byggande och förvaltning i städer och tätorter (Glokala Sverige 2021).

Rådighet över utvecklingen mot målen ser alltså lite olika ut beroende på vilket område det handlar om. Kommunens direkta rådighet över ett mål kan också påverka utvecklingen av ett annat mål, där kommunen har mindre rådighet. Det innebär att det behövs en holistisk syn på hållbarhet på alla nivåer, vilket är ett synsätt som genomsyrar målen i Agenda 2030 som ska ses som integrerade och odelbara. Det betyder att inget mål kan nås på bekostnad av ett annat och att

9 Enligt den fördjupade utvärdering som gjordes av Naturvårdsverket 2015 var det bara två av de svenska miljömålen som beräknades nås till 2020.

framgång krävs inom alla områden för att målen ska kunna uppnås (Globala målen u.å).

Rådigheten avspeglas i den kartläggning som gjorts till VLR, och som redovisas i nästa stycke, som undersöker hur styrningen mot de Globala målen ser ut i Malmö stad. Olika grader av rådighet över olika områden pekar också på vikten av partnerskap och sektorsöverskridande samverkan.

Malmö styr mot alla mål – i olika grad och på olika sätt

En första kartläggning över koppling mellan stadens styrdokument och de Globala målen gjordes redan 2018 (Stadskontoret, Malmö stad 2018-3). Den visade att det fanns styrning mot samtliga Globala mål genom de kommunövergripande styrdokumenterna (ibid). För ett av målen, mål 14, var styrningen dock inte lika tydlig. Mål 14 handlar om att bevara och nyttja haven och de marina resurserna på ett hållbart sätt för en hållbar utveckling. Kartläggningen ledde till att delmålen i mål 14 analyserades och sattes i lokal kontext. Resultatet blev bland annat *Handlingsplan för arbetet 2019–2023 med att stärka Malmö roll som framtidens kuststad*.¹⁰ Resultatet accelererade också takten i utvecklingen av Marinpedagogiskt center, vars fokus är att öka engagemanget och intresset för havet, hållbarhet och innovation bland barn och unga (se sidan 67).

Till föreliggande rapport har en uppdaterad kartläggning genomförts med fokus på stadens övergripande styrdokument, reglementen, lagstiftning och uppföljning. Bedömningen av kopplingen mellan Globala mål och kommunens budget och styrdokument bygger på huruvida innehållet i det aktuella kommunfullmäktigemålet eller styrdokumentet bidrar till att nå de Globala målen intentioner i stort.¹¹ Den uppdaterade kartläggningen visar, precis som den förra, att samtliga Globala mål täcks in i olika grad, både genom kommunfullmäktigemålen och av styrdokument.

Styrning mot Globala målen via kommunfullmäktigemål

Kommunfullmäktiges mål ska, enligt ambitionen i budgetprocessen, formuleras utifrån de komplexa utmaningar för Malmö som påvisas i de årliga hållbarhetsredovisningarna och dess analyser utifrån de Globala målen (se Figur 2, sidan 25) Detta innebär att de Globala mål som kommunfullmäktigemålen tydligast styr mot, också är kommunens prioriterade utvecklingsområden. Därmed blir det också extra relevant att följa utvecklingen mot dessa 13 prioriterade mål, som i sin tur är kopplade till ett antal Globala mål, för att säga något om Malmö steg mot hållbar utveckling (se kapitel 6).

Figur 4 visar vilka Globala mål som kommunfullmäktigemålen styr mot och hur många av kommunfullmäktigemålen som styr mot olika Globala mål, uppdelat i tre kategorier:

1. Fler kommunfullmäktigemål (3–8) bedöms styra direkt mot Globalt mål.
2. Färre kommunfullmäktigemål (1–2) bedöms styra direkt mot Globalt mål
3. Kommunfullmäktigemålen bedöms styra indirekt mot Globalt mål.

Indirekt styrning betyder att ett visst mål också har positiv effekt på fler Globala mål. Ett exempel är hur kommunfullmäktigemålet om att minska hemlösheten, som direkt bidrar till Mål 11 (Hållbara städer och samhällen) indirekt också bidrar till Globalt mål 10 (Minskad ojämlikhet), då vi vet att de som har svårast att komma in på bostadsmarknaden är personer med låg inkomst och/eller andra typer av socioekonomisk utsatthet. Faktorer som låg inkomst, eller försörjningsstöd som enda inkomst, påverkar i sin tur till exempel Mål 3 (God hälsa och välbefinnande) vilket gör att minskad hemlöshet kan bidra till en förbättrad hälsa hos Malmöbor. Vi vet också att ensamstående kvinnor med barn är en socioekonomiskt särskilt utsatt grupp. Detta innebär att insatser för att minska hemlöshet måste ta särskild hänsyn till genusaspekten och barnets rättigheter. Arbetet för att nå målet om minskad hemlöshet bidrar på så sätt även indirekt till mål 5 (jämnställdhet).¹²

10 Planen och dess aktiviteter utgör idag ett viktigt redskap i stadens arbete med de Globala målen, specifikt mål 6 om vattenkvalitet och vattenförvaltning, mål 11 om städernas miljöpåverkan och skydd mot naturkatastrofer, mål 13 om motståndskraft mot klimatförändringar, mål 14 om skydd och förvaltning av havs- och kustområden samt nedskräpning i havet och mål 15 om skydd av biologisk mångfald.

11 Huruvida koppling till specifika delmål finns (eller inte) har inte bedömts.

12 Detta resonemang visar på vikten av en intersektionell ansats i analyser inför åtgärder. Begreppet intersektionalitet används för att beteckna hur olika maktordningar och diskrimineringsgrunder påverkar och ibland förstärker varandra, en enskild maktordning kan inte förstås oberoende av andra.

Styrning mot Globala mål via kommunfullmäktigemål

Fler kommunfullmäktigemål (3–8) styr direkt mot följande Globala mål

Mål 4 God utbildning för alla
Mål 8 Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt
Mål 10 Minskad ojämlikhet
Mål 11 Hållbara städer och samhällen
Mål 16 Fredliga och inkluderande samhällen

Färre kommunfullmäktigemål (1–2) styr direkt mot följande Globala mål

Mål 1 Ingen fattigdom
Mål 3 God hälsa och välbefinnande
Mål 5 Jämställdhet
Mål 7 Hållbar energi för alla
Mål 9 Hållbar industri, innovationer och infrastruktur
Mål 12 Hållbar konsumtion och produktion
Mål 13 Bekämpa klimatförändringarna

Kommunfullmäktigemål bidrar indirekt till följande Globala mål

Mål 2 Ingen hunger
Mål 6 Rent vatten och sanitet
Mål 14 Hav och marina resurser
Mål 15 Ekosystem och biologisk mångfald
Mål 17 Genomförande och globalt partnerskap

Figur 4: Sammanställning över vilka Globala mål som kommunfullmäktigemålen i Malmö stads budget 2020–2022 styr mot i olika hög grad. Källa: Sammanställning gjord för Malmö stads VLR 2021.

I Figur 4 kan utläsas att de sociala och ekonomiska Globala målen är betydligt starkare representerade bland de prioriterade kommunfullmäktigemålen, än de ekologiska. Samtidigt anges i det nyligen antagna kommunövergripande Malmö stads miljöprogram 2021–2030 att miljöprogrammet ska vara Malmö lokala agenda för arbetet med den ekologiska dimensionen av Agenda 2030. *Miljöprogram för Malmö stad 2009–2020*, som gällde när kartläggningen för föreliggande rapport genomfördes, är ett av de styrdokument som flest förvaltningar anger som centralt styrande för sina verksamheter. Det tyder på att de miljömässiga frågorna prioriteras av nämnder och förvaltningar, trots att de inte är lika synliga som de sociala i kommunfullmäktiges budget.

För att komplicera bilden finns dock ytterligare en dimension att ta hänsyn till, som handlar om hur många nämnder och bolag målet riktar sig till. Dessa nämnder bedöms kunna påverka utfallet och ska därmed bidra till och rapportera sitt arbete för att nå målet. Vissa kommunfullmäktigemål, som till exempel det som handlar om att minska utsläpp av växthusgaser, riktar sig till samtliga nämnder och bolag, medan

andra som målet om att en ökad andel unga ska arbeta eller studera, enbart riktar sig till tre nämnder.

Styrning mot Globala målen via styrdokument

I dagsläget finns i Malmö 86 kommunövergripande styrdokument som gäller för samtliga nämnder, och av dessa bedöms 55 styra mot ett eller flera av de Globala målen.¹³ För lista över styrande dokument ingick i kartläggningen, se appendix. Här är det viktigt att poängtera att även om antalet styrdokument som styr mot respektive Globalt mål varierar mycket (mellan 7 och 29 per mål) så behöver det inte betyda att styrningen är mer eller mindre effektiv. Styrmodellen består av så många fler styrsignaler, som i flera fall kan vara starkare än ett styrdokument, till exempel ledarskap eller reglementen.

För att undersöka hur förvaltningar/nämnder använder sig av de styrdokument som bedöms styra mot de Globala målen i styrningen av sina verksamheter skickades frågor ut till stadens fjorton förvaltningar och kommunens åtta helägda bolag där de bland annat fick svara på vilka styrdokument som var centralt

13 Kartläggningen är en ögonblicksbild från några månader 2020–2021 och utgår från en lista över kommunövergripande styrdokument som finns publicerad på stadens intranät. Kommunövergripande styrdokument som utgår från Malmö stad som arbetsgivare ingår inte bland dessa 86 dokument.

styrande¹⁴ för deras verksamhet.¹⁵ (För fullständig lista över frågor, se appendix) Bolagens svar redovisas i kort-het på sidan 35.

Analysen av de svar som kom in visar att förvaltningarna förhåller sig på olika sätt till de kommunövergripande styrdokument. En del förvaltningar använder styrdokumentet för att planera, utveckla och utvärdera verksamheten, medan andra förvaltningar i högre utsträckning styrs av lagstiftning eller nationella riktlinjer som täcker innehållet i styrdokumentet, och därför inte använder styrdokumentet för sin verksamhetsplanering. Det gäller till exempel de tre utbildningsförvaltningarna, som ansvarar för förskola, grundskola, samt gymnasie- och vuxenutbildning. För dessa förvaltningar utgör lokalt antagna styrdokument ett komplement till den nationella styrningen men de styr aldrig oberoende av den nationella styrningen.

Många gånger uppger förvaltningarna att de arbetar med frågorna som styrdokumentet berör, men att de inte använder sig av styrdokumentet som instrument. Till exempel gäller det funktionsstödsförvaltningen, som anger att de arbetar i enlighet med *Program för strategiskt omvärldsarbete*, men att dokumentet inte har en funktion som är central för styrningen. Ett annat exempel är samma förvaltnings arbete med jämställdhetsintegrering. Initialt utgick arbetet till stor del utifrån den kommungemensamma planen, men i takt med att arbetet har blivit allt mer integrerat i den ordinarie planeringen och uppföljningen i förvaltningens verksamheter har fokuset på själva planen minskat.

Ytterligare ett alternativ är att det kommunövergripande styrdokumentet redan har integrerats i den egna nämndens budget eller egna styrdokument, vilket gör att själva styrdokumentet i sig inte längre upplevs som centralt styrande. Däremot är innehållet i högsta grad styrande, då det integrerats i budget och egen verksamhet. Det gäller till exempel hälsa- vård och omsorgsnämnden som har en egen *Plan för arbetet med mänskliga rättigheter* där förvaltningens arbete med

jämställdhet, jämlikhet, antidiskriminering, sexuell hälsa, våld i nära relationer och HBTQ-frågor samlas. Likaså har samma nämnd en egen strategi för att motverka våld mot äldre, som styr förvaltningens arbete i högre grad än den övergripande *Plan för kvinnofrid och mot våld i nära relation*.

I samtal med förvaltningarna bekräftas bilden av att styrning via styrdokument är komplext. Många av de kommuncentrala styrdokument är nischade och berör ett avgränsat område, vilket i sig gör att de är relevanta för enbart ett fåtal förvaltningar. Andra styrdokument berör ett bredare område, som till exempel *Miljöprogram för Malmö stad*, eller ett tvärssektoriellt perspektiv, som skär genom samtliga politikområden, som *Utvecklingsplan för jämställdhetsintegrering i Malmö stad*.

Sammanlagt anges enbart 8 av de 55 kommunövergripande styrdokument som styr mot de Globala målen vara centralt styrande för 6 eller fler av de 13 förvaltningar som svarat.¹⁶ Bland dessa återfinns bland andra just de dokument som styr förvaltningarnas arbete med tvärssektoriella frågor, såsom jämställdhet, antidiskriminering och barnrätt. För nära hälften (26 av 55) av styrdokumentet är det enbart 1–2 av 13 förvaltningar som angett dem som centralt styrande.

Vad som gör att ett styrdokument får genomslag i praktiken, och leder till handling, beskrivs under samtalen med förvaltningarna som en kombination av flera omständigheter.¹⁷

- Hur relevant innehållet i det styrande dokumentet är för förvaltningens egen kärnverksamhet. Två exempel på nischade kommunövergripande styrdokument, som enbart en eller två av tretton förvaltningar angett som centralt styrande för deras kärnverksamhet är *Renhållningsordning (Avfallsplan och Lokala föreskrifter för avfallshanteringen)* och *Biblioteksplan 2016–2020 för Malmö folk- och skolbibliotek*.

14 Centralt styrande definierades som ett dokument som förvaltningen återkommande ser på för att planera, utveckla och utvärdera sin verksamhet.

15 Tretton av förvaltningarna, samt sju av åtta bolag, svarade skriftligt på frågorna om styrning mot de Globala målen och deltog i efterföljande samtal om resultatet.

16 Utvecklingsplan för jämställdhetsintegrering i Malmö stad 2011–2020, Strategisk utvecklingsplan för arbetet mot diskriminering i Malmö, Utvecklingsplan för arbetet med barnets rättigheter i Malmö stad, Trygghets- och säkerhetspolicy för Malmö stad samt Miljöprogram för Malmö stad 2009–2020. Utvecklingsplan för Malmö stads arbete med krisberedskap och civilt försvar 2020–2023, Regler och riktlinjer för Malmö stads stöd till idéburen sektor samt Handlingsplan för kulturstrategi 2019–2021.

17 Några exempel på styrdokument som lyfts som lyckade vad gäller förankring och implementering är Utvecklingsplan för arbetet med barnets rättigheter i Malmö stad, Utvecklingsplan för jämställdhetsintegrering i Malmö stad och Kulturstrategi för Malmö med tillhörande handlingsplan för Kulturstrategi. Ytterligare en process som beskrivs som framgångsrik är Aktiva åtgärder enligt diskrimineringslagen, som drivs av förvaltningarnas HR-avdelningar och samordnas genom stadskontoret.

- Huruvida och till vilken grad förvaltningens/nämndens verksamhet styrs av lagstiftning och/eller nationella riktlinjer, som har företräde över, och innebär en starkare form av styrning än kommunala styrdokument. I dessa fall införlivas innehållet i de kommunala styrdokumenterna snarare i arbetet som styrs av lagstiftningen.
- Huruvida det finns en handlingsplan kopplad till styrdokumentet med aktiviteter och åtaganden, som konkretiserar målen i styrdokumentet och som följs upp. Detta underlättar implementeringen på nämnds- och förvaltningsnivå.
- Huruvida det finns en funktion som har ett övergripande ansvar för att samordna och följa upp implementeringen av arbetet med de mål eller strategier som finns i styrdokumentet.

Reglementen styr grunduppdraget

Varje nämnd har ett reglemente som är beslutat av kommunfullmäktige och som tydliggör nämndens uppdrag och ansvar. Motsvarande instrument för bolagen är ägardirektiv. Reglementen är starkt styrande för förvaltningens kärnverksamhet och uppges av förvaltningarna vara det viktigaste kommunalt reglerade styrdokumentet. Det är genom att utföra sitt grunduppdrag som nämnderna bidrar till att nå de mer komplexa kommunfullmäktigemålen, i samverkan med andra nämnder, bolag och externa aktörer.

Förvaltningarna svarar i princip genomgående att nämndernas reglementen har kopplingar till de Globala målen och därmed bidrar till att styra staden mot hållbar utveckling. Däremot finns det i dagsläget ingen uttalad skrivning om grunduppdragets förväntade bidrag till eller ansvar för hållbar utveckling i reglementena.¹⁸

En närmare genomlysning av vilka specifika Globala mål reglementena bidrar till är inte gjord till denna kartläggning. En sådan fördjupning skulle dock kunna hjälpa till att få syn på hur grunduppdraget, så som det är beskrivet i reglementet, bidrar direkt och indirekt till de Globala målen och delmålen. Fördjupningen skulle också kunna ligga till grund för ett eventuellt förtydligande gällande styrning mot hållbar utveckling via reglementen. Detta är särskilt aktuellt då det under 2021 påbörjats en process för att se över samtliga reglementen.

Kommunala bolags styrning mot Globala målen

Kommuner får driva näringsverksamhet om den drivs utan vinstsyfte och tillhandahåller allmännyttiga anläggningar eller tjänster åt medborgare i kommunen. Malmö stad äger, med ett inflytande om minst 20 procent, ett antal bolag. Åtta av dessa är helägda av kommunen och ingår i denna kartläggning (se appendix). Bolagets verksamhet och dess förhållande till kommunen regleras, utöver av lag, av gällande bolagsordning, ägardirektiv eller av kommunfullmäktige eller kommunstyrelsen utfärdade särskilda direktiv, förekommande avtal mellan Malmö kommun och bolaget samt av Malmö stads budget.

Bolaget ska dessutom samverka i det strategiska utvecklingsarbetet i kommunen och ska i relevanta delar tillämpa reglementen, planer, policys och program som Malmö kommunfullmäktige fastställer. Bolaget ska vidare utgå från den värdegrund som gäller för Malmö kommuns verksamheter, med en etisk medvetenhet om de miljömässiga, ekonomiska, sociala, rättsliga, kulturella och affärsmässiga omständigheterna i samhället. Detta innebär sammantaget att Malmö stad har möjlighet att påverka riktningen för bolagens verksamheter och styra mot hållbar utveckling.

Kartläggningen visar att några av bolagen anger vissa av de kommunövergripande styrdokumentet som styrande, medan andra anser att dessa inte direkt berör deras verksamhet. De flesta uppger dock aktivt arbete inom rättighets- och hållbarhetsområdet.

Ett exempel på hur ett bolag, via ägardirektivet, styr mot hållbarhet är Malmö kommunala bostadsbolag, MKB. Ägardirektivet för MKB anger bland annat att bolaget på lämpligt sätt ska utveckla sociala innovationer och aktivt motverka boendesegregation, främja integration och jämställdhet och bekämpa diskriminering.

För Malmö Leasing AB, som ansvarar för bland annat uthyrning av bilar, anger ägardirektivet att bolagets verksamhet ska ha en utpräglad miljöprofil, där fordons- och maskinparkens miljöegenskaper och utsläppsvärden är sådana att de genom minskad miljöbelastning och minskade utsläpp kan bidra till en hållbar utveckling av staden.

Ytterligare ett exempel på bolagens styrning mot hållbarhet, men från regional och nationell nivå, är Malmö stadsteater och Malmö Live (musik- och kulturhus).

¹⁸ Reglementena antogs innan Agenda 2030 antogs, varför det är naturligt att de Globala målen inte finns med. Bedömningen är gjord utifrån hur reglementet styr mot intentionen i respektive Globalt mål, och utgår inte från en djupare analys på delmålsnivå.

Verksamheterna styrs bland annat av nationella styrdokument, som förmedlas av den regionala nivån via bidragsgivning. Den starkaste styrningen mot Globala målen sker här genom villkoren för bidragsgivningen, som enligt kartläggningen styr mot tio av sjutton mål. I villkoren står bland annat att verksamheterna ska bidra till den regionala kulturnämndens målsättning att invånare i regionen ska ha möjlighet att ta del av kulturlivet på lika villkor och ha möjlighet att ta del av och uttrycka sig genom kultur, oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, ålder, socioekonomiska förutsättningar eller bostadsort.

Nämndsspecifika styrdokument

Vad gäller nämndspecifika styrdokument och nämndsbudget finns också starka kopplingar och bidrag till de Globala målen. Flera förvaltningar har tagit fram styrdokument, som enbart gäller den egna nämndens verksamheter. Ofta är dessa förtydliganden av lagstiftning eller nationella riktlinjer. Dessa nämndsspecifika styrdokument bedöms vara centralt styrande, specifika för nämndens kärnverksamhet och bidra till hållbar utveckling. Ett exempel är *Projekteringsanvisningar* som gäller för stadsfastigheter inom serviceförvaltningen, som genom sina tekniska krav på byggprojekt bidrar till hållbar fastighetsutveckling och som tar hänsyn till samtliga tre hållbarhetsdimensioner i sin ambitionsnivå. Ett annat exempel är fritidsförvaltningens *Fördelningsprinciper*, som tilldelar tider åt registrerade föreningar och övriga kunder i kommunala idrottsanläggningar och bedöms bidra till mål 10 (Minskad ojämlikhet) och 16 (Fredliga och inkluderande samhällen).

På liknande sätt har arbetsmarknads- och socialförvaltningen antagit egna riktlinjer för tre av förvaltningens ansvarsområden. Riktlinjerna utgår från lagar och andra nationella regler och riktlinjer och är ett förtydligande av hur Malmö stad ska tillämpa bestämmelserna. De tre ansvarsområdena rör handläggning av försörjningsstöd och ekonomiskt bistånd, samt stöd, myndighetsutövning och insatser gällande missbruk och beroende och insatser till barn och unga. Riktlinjerna bedöms styra förvaltningens arbete direkt mot mål 3 (God hälsa och välbefinnande) och 8

(Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt), och indirekt mot flera andra Globala mål. Det mest centrala styrdokumentet på nämndsnivå är dock nämndsbudgeten, som (för de flesta nämnder) bygger på tilldelade kommunfullmäktigemål och grunduppdrag. Samtliga nämnder anger att deras budget styr mot flera eller alla Globala mål.

Nationell lagstiftning starkt styrande

Samtliga förvaltningar och bolag anger att deras verksamheter är mer eller mindre starkt styrda av lagstiftning och nationella eller regionala riktlinjer. För vissa av förvaltningarna är kärnverksamheten betydligt starkare styrd av lagstiftning än andra. Det handlar till exempel om tillsynsverksamheten inom miljöförvaltningen, som utifrån bland annat Miljöbalken utövar tillsyn över olika verksamheters utsläpp till luft, kemikaliehantering, hantering av farligt avfall, buller och mycket mer. För de förvaltningar som ansvarar för sociala insatser till Malmöborna är till exempel Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, Socialtjänstlagen, Hälso- och sjukvårdslagen, samt Socialstyrelsens föreskrifter starkt styrande.¹⁹

Som tidigare nämnts utgår också de tre skolförvaltningarna i Malmö i första hand från nationella styrdokument och lagar som reglerar nämndens verksamhet.²⁰ Utifrån nationella lagar och riktlinjer har förvaltningarna sedan tagit fram nämndsspecifika dokument som styr och stödjer verksamheten för att förtydliga det nationella uppdraget. Exempel på sådana kan, för grundskolans del, vara allt från riktlinjer för arbetet med nyanlända elever, riktlinjer för ledningsstruktur på rektorsområden och riktlinjer för användning av bedömningsstöd till mer övergripande dokument vad gäller förvaltningens riktning i utvecklingsarbetet.

Integrering av Globala målen i andra styrdokument och processer

De flesta kommuncentrala styrdokument som ingår i kartläggningen är antagna innan 2015, vilket gör att de Globala målen av naturliga skäl inte är integrerade eller ens omnämnda. Men för flera av de policys, program, riktlinjer och strategier som antagits efter 2015, eller är på gång att uppdateras, har Agenda 2030 och

19 Arbetsmarknads- och socialförvaltningen, hälsa-, vård- och omsorgsförvaltningen och funktionsstödsförvaltningen.

20 Förskole-, grundskole- och gymnasie- och vuxenförvaltningen.

de Globala målen en central plats (se till exempel sidan 39 och 40).

Det är dock inte obligatoriskt att integrera Globala målen, eller att beakta hållbarhetsperspektivet överhuvudtaget, vid framtagandet av nya styrdokument. I *Riktlinjer för utformning av Malmö stads styrdokument* som beskriver hur planerande respektive reglerande dokument ska utformas står att "[p]lanerande dokument ska gärna också kompletteras med en beskrivning av konsekvenser av det som beslutas. Det kan exempelvis handla om ekonomiska, ekologiska och sociala konsekvenser" (Stadskontoret, Malmö stad 2011, sidan 10).

Under det tidigare arbetet med hållbarhetsintegrering i styr- och ledningsprocesser, som startade innan Agenda 2030 antogs, formulerades följande rekommendation:

En utgångspunkt bör vara att integrera hållbarhetsarbetet i befintlig verksamhet för att på så sätt driva utvecklingsarbetet på bred front och så resurseffektivt som möjligt. Man bör därför se över Malmö stads handbok för planer och program samt andra antagna strategier, planer och program för att utreda i vilken utsträckning de stödjer en hållbar utveckling i Malmö stad (Stadskontoret, Malmö stad 2014:1, sidan 2).

Det pågår ett utvecklingsarbete för en mer sammanhållen styrning, där översyn av dessa riktlinjer ingår. Ärendet ska återrapporteras till kommunstyrelsen under 2021.

Under 2021–2022 uppdateras ett antal kommunövergripande styrdokument för att på nytt antas av kommunfullmäktige. Flera av dessa har på olika sätt integrerat hållbarhetsperspektivet eller utgått från kopplingen till de Globala målen i framtagandet trots att det inte finns någon sådan instruktion för framtagande av styrdokument.²¹ Det tyder på en medvetenhet om hållbarhet och de Globala målens betydelse i Malmö stads verksamheter, som är oberoende av formell styrning. I samtal med förvaltningarna framkommer att utmaningen snarare handlar om hur arbetssätt och processer kan utformas för att i snabbare takt kunna närma sig de Globala målen.

Sammanfattande reflektioner

Det arbete för hållbarhetsintegrering i styr- och ledningssystem, som påbörjades 2014 som en utredning efter Malmökommissionen, har resulterat i ett antal aktiviteter. De Globala målen är sedan 2020 integrerade som långsiktig vision i kommunfullmäktiges budget, stadens högst styrande dokument. Ambitionen med den nya budgetprocessen som infördes i samband med budget 2020 var att skapa bättre förutsättningar för helhet, långsiktighet, prioritering, systematik och struktur samt tydliga roller och ansvar. Därför infördes bland annat ett ökat fokus på fördjupade analyser och strategisk dialog. De strategiska dialogerna ska ge förutsättningar för gemensamma prioriteringar i staden. Hållbarhetsrapportering, både som uppföljning av de Globala målen och i form av fördjupande analyser, har här en viktig roll som underlag för gemensamma prioriteringar och inte minst för att bidra till att formulera kommunfullmäktigemål för nästkommande mandatperiod.

Hållbarhetsperspektiv och/eller de Globala målen har också integrerats i flera andra styrdokument. Till exempel tar *Miljöprogram för Malmö stad 2021–2030* ansvar för de ekologiska målen i Agenda 2030, men kopplar även till de andra dimensionerna av hållbar utveckling (se sidan 39 och 40).

Samtliga Globala mål täcks av kommunfullmäktigemålen i Malmö stad och/eller kommunövergripande styrdokument. Även reglementen, nämndernas budgetar, nämndsspecifika styrdokument och lagstiftning styr kommunens väg mot hållbar utveckling, när vi tittar på det befintliga systemet. Styrningen är starkare (i form av fler budgetmål och/eller styrdokument) mot vissa av de Globala målen, men det betyder inte att utfallet nödvändigtvis är bättre. En annan anledning till "svagare" styrning kan vara att kommunens rådighet över utfallet är begränsat. Kartläggningen och kopplingen som görs mellan styrande dokument och Globala mål är begränsat till att titta på kopplingen till intentionen i det Globala målet i stort, inte till de mer specifika delmålen. Det innebär att det fortfarande kan finnas begränsad eller ingen styrning, i varje fall genom styrdokument, mot vissa av delmålen.

Vad gäller kartläggningen av styrande dokument, reglementen och lagstiftning visar svaren från förvaltningar

21 Det gäller till exempel Översiktsplan 2022–2050, Miljöprogram för Malmö stad 2021–2030, Reviderad Markanvisningspolicy för Malmö stad, Biblioteksplan 2022–2027 och Handlingsplan för Malmö stads strategiska kemikaliearbete 2020–2030.

och bolag att det finns olika förhållningssätt till styrdokumentet. För 26 av de 55 styrdokumentet är det enbart 1–2 av 13 förvaltningar som angett att de är centralt styrande. Men det är svårt, om ens möjligt, att säga något om dess styrka eller effektivitet baserat på hur många eller vilka förvaltningar som använder dem aktivt.

En del förvaltningar har integrerat de kommunövergripande styrdokumentet i sin egen budget eller egna riktlinjer, vilket gör att inriktningen i styrdokumentet tar en centralt styrande plats för nämndens verksamheter. I dessa fall anges det kommunövergripande

styrdokumentet i kartläggningen inte som centralt styrande, trots att innehållet faktiskt är det.

Men för de styrdokument som inte integreras i nämndernas egen budget eller riktlinjer, finns det som sagt vissa omständigheter (se sidan 34–35) som är viktiga för att ett styrdokument ska vara centralt styrande och leda till en faktisk förändring. Denna kunskap kan med fördel fördjupas och tas in i pågående processer som syftar till att tydliggöra styrningen och få till en mer sammanhållen styrning.

Fallstudie: Miljöprogram som utgår från de Globala målen

År 2020 fick miljönämnden i uppdrag att ta fram ett nytt miljöprogram för staden, ett program som skulle ta avstamp i såväl Agenda 2030 som lärdomarna från föregående miljöprogram. *Miljöprogram för Malmö stad 2021–2030* är ett strategiskt dokument som anger riktningen för Malmö stads långsiktiga arbete med miljöfrågor. Miljöprogrammet ska vara styrande för stadens nämnder och bolag och ska även stödja och inspirera Malmöbor och aktörer inom privat och offentlig sektor. *Miljöprogram för Malmö stad 2021–2030* är Malmöns lokala agenda för genomförandet av den ekologiska dimensionen av Agenda 2030 och konkretiseras till stor del av andra styrdokument, till exempel Trafik- och mobilitetsplan, Naturvårdsplan och Energistrategi.

Miljöprogram för Malmö stad 2021–2030 består av tre målområden:

- Ett Malmö med minsta möjliga klimatpåverkan
- Ett Malmö med god livsmiljö
- Ett Malmö med rik och frisk natur

Inom varje målområde finns fyra mål för stadens miljöinsatser. Till varje målområde kopplas även Globala mål samt nationella miljökvalitetsmål. Även om miljöprogrammet främst berör den ekologiska dimensionen av hållbarhet, lyfts även relevanta Globala mål inom de sociala och ekonomiska perspektiven in. På detta sätt får miljöprogrammet en starkare koppling till stadens målstyrningsmodell i Malmö stads budget.

Lärdomar

Likt många andra storstäder har Malmö utmaningar inom alla tre dimensionerna för en hållbar utveckling, och miljöprogrammet tar ansvar för den ekologiska dimensionen. Det finns dock tydliga synergieffekter mellan dimensionerna. För att bygga ett hållbart Malmö, måste hållbarhetsdimensionerna tydligt kopplas ihop så att vi kan använda hela stadens kapacitet.

Den ekologiska hållbarheten sätter ramarna, så att sociala och ekonomiska behov inte tillfredsställs på bekostnad av planetens resurser utan hålls inom dess gränser. Illustration: Creuna

Genom att tydliggöra kopplingen till Agenda 2030, kan staden, oavsett vilka Globala mål ens verksamhet arbetar mot, känna delaktighet och inkludering. Agenda 2030 visar också en långsiktig riktning framåt, medan det praktiska genomförandet och sker genom mer kortsiktigt prioriterande i budgetarbetet.

Partnerskap och samverkan kommer vara en framgångsfaktor i arbetet med *Miljöprogram för Malmö stad 2021–2030*. En omställning krävs av samtliga förvaltningar och bolag för att tillsammans med civilsamhället, akademien och näringslivet hitta innovativa arbetssätt och lösningar på gemensamma utmaningar.

Koppling till Globala mål

Samtliga

Kontakt: Sofie Hansen, miljöförvaltningen, Malmö stad, sofie.hansen@malmo.se

Fallstudie: Översiktsplanering och de Globala målen

I en översiktsplan sätts de övergripande målen och visionerna för stadens fysiska utveckling. Översiktsplanen är kommunens mest långsiktiga styrdokument och ger vägledning för beslut om hur mark- och vattenområden ska användas och hur den byggda miljön ska användas, bevaras och utvecklas. Att ta fram en översiktsplan är en bred process, med engagemang och representation från olika förvaltningar, aktörer och organisationer. I processen ingår även två längre perioder för dialog med bland andra medborgare.

Så ska Malmö utvecklas

Grunden i Malmös översiktsplan är att staden ska vara en socialt, ekonomiskt och miljömässigt hållbar stad och en attraktiv plats att bo och verka i. Översiktsplanen pekar ut tre prioriterade inriktningar för planeringen:

- Malmö som regional motor för grön tillväxt och sysselsättning
- Staden som kulturell och demokratisk livsmiljö
- En nära, tät, grön och funktionsblandad stad

Hållbarhetsbedömning

Till översiktsplanen som antogs 2018 gjordes Malmö stads första hållbarhetsbedömning. Den beskriver i vilken utsträckning översiktsplanen medverkar eller motverkar till en hållbar utveckling och de Globala målen. Syftet är att ge en systematisk och översiktlig bild av kopplingen mellan översiktsplanering, de Globala målen och hållbar utveckling. För varje prioriterad inriktning i översiktsplanen redovisas vilka av de Globala målen som är mest relevanta. Dessa följs sedan upp i hållbarhetsbedömningen. Just nu pågår en revision av översiktsplanen och i detta arbete utvecklas hållbarhetsbedömningen vidare.

I bedömningen görs först en analys av vilka Globala mål och delmål som är relevanta ur ett översiktsplaneperspektiv samt en bedömning av i vilken

En väl förankrad översiktsplan med en inriktning som håller över tid är ett starkt redskap för arbetet med att utveckla Malmö hållbart. Foto: Bojana Lukac, Stadsbyggnadskontoret, Malmö stad

grad översiktsplanen bidrar till att nå dessa. De Globala målen har varierande relevans i den fysiska planeringen:

- De som tillhör den fysiska planeringens kärnverksamhet, och där fysisk planering har en betydande påverkansgrad.
- De där fysisk planering kan understödja en god utveckling.
- De där staden som global aktör har ett visst ansvar men marginell påverkansgrad

Därefter har en genomgång av Malmö stads årliga *Hållbarhetsrapport* gjorts för att se vilka delar av målet som är en särskild utmaning för Malmö och hur översiktsplanen kan bidra till önskad utveckling. Ambitionen har varit att utgå från de tre hållbarhetsdimensionerna i bedömningen för att säkra upp att översiktsplanen bidrar till alla tre. För de miljömässiga dimensionerna är utgångspunkten den Miljökonsekvensbedömning som alltid görs för en översiktsplan.

Koppling till de globala målen

Samtliga 17 mål

Kontakt: Hanna Björklund, stadsbyggnadskontoret, Malmö stad, Hanna.bjorklund@malmo.se

5. Ingen ska lämnas utanför

I detta kapitel görs en fördjupning av principen om att inte lämna någon utanför. Principen ligger nära intentionerna i det mänskliga rättighetsramverket liksom ett flertal svenska lagar och politiska målsättningar. Merparten av kapitlet sammanfattar Malmö stads ramverk för arbete med mänskliga rättigheter tillsammans med de generella dragen i arbetet. Avslutningsvis diskuteras förslag som kan leda Malmö stad framåt i arbetet med att uppfylla lagstadgade skyldigheter och politiska ambitioner inom området.²²

Vad innebär principen om att inte lämna någon utanför – globalt och lokalt?

När vi inleder denna viktiga gemensamma resa utfäster vi oss att ingen kommer lämnas utanför. Utifrån erkännandet av den mänskliga värdigheten som grundläggande vill vi se målen och delmålen uppfyllas för alla nationer och folk och för alla samhällsskikt. Och vi kommer att anstränga oss att nå dem som är längst efter först (Regeringen u.å, sidan. 3).

Principen om att *ingen ska lämnas utanför* (engelska Leave no one behind) innebär att i genomförande av Agenda 2030 och de Globala målen ska särskild hänsyn tas till de grupper i samhället som redan nu står längst ifrån att få sina mänskliga rättigheter uppfylla, eller som riskerar att halka efter i utvecklingen. Därför är det viktigt att varje aktör som medverkar i denna utveckling har kunskap om vilka människor det är som riskerar att lämnas utanför.

Principen är sprungen ur det mänskliga rättighetsramverkets grundfundament; jämställdhet, jämlikhet och icke-diskriminering. Utgångspunkten är inte enbart det universella mänskliga rättighetsramverket utan även det nationella rättssystemet och därför omfattar det alla människor, även människor som uppehåller sig utan tillstånd i ett land (så kallade papperslösa) (SCB 2020–1, sidan 25). Principen kan kondenseras till budskapet att alla människor i ett samhälle ska ha

jämlika möjligheter att ta del av utvecklingen, kunna få sina mänskliga rättigheter uppfylla och förverkliga sin mänskliga potential. När människor lämnas utanför medför detta inte bara en risk att deras mänskliga rättigheter åsidosätts eller begränsas. Det kan även leda till sociala och ekonomiska risker i form av outnyttjad mänsklig och produktiv potential och ökad risk för ohälsa (ibid).

Människor som riskerar att lämnas utanför tillhör ofta grupper som är mer sårbara än andra, exempelvis barn, personer med funktionsnedsättningar, kvinnor och flickor, flyktingar, äldre eller HBTQIA+-personer. Fattigdom är många gånger roten till att någon lämnas utanför, men även diskriminering av utsatta och sårbara grupper bidrar till exkludering och inskränkta rättigheter. Likaså kan tillgången till exempelvis infrastruktur och utbildning påverka människors möjligheter att tillvarata sina mänskliga rättigheter.

Regeringen (2020) har i sju punkter konkretiserat vad principen om att inte lämna någon utanför betyder i ett svenskt sammanhang. Senast 2030 ska följande vara uppnått:

- förverkligande av mänskliga rättigheter och jämställdhet,
- stärkt egenmakt och deltagande,
- främjande av omställningen till resurseffektiva, motståndskraftiga och klimatneutrala ekonomier,
- främjande av fattigdomsminskning på många olika plan,
- främjande av dialog mellan arbetsmarknadens parter och av anständigt arbete,
- stegvis förverkligande av socialt skydd för alla samt
- bättre data och uppföljning.

Den nationella styrningen mot principen om att inte lämna någon utanför återfinns i en lång rad mål, strategier och uppdrag till myndigheter som pekar just på

²² Utfallet i förhållande till Malmöbor följer i kapitel 6

jämlikhet som ett mål. Det gäller till exempel för det övergripande folkhälsopolitiska målet ”[a]tt skapa samhälleliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation” (Sveriges riksdag 2017). Ett annat exempel är uppdraget till *Utredningen om en mer likvärdig skola* att föreslå åtgärder för ökad likvärdighet genom minskad skolsegregation och förbättrad resurstilldelning (Sveriges riksdag 2018–1) liksom uppdraget till den nyligen avslutade jämlikhetskommissionen att lämna förslag som syftar till att långsiktigt öka den ekonomiska jämlikheten och öka möjligheterna till social rörlighet (Dir. 2018:74). Styrningen utgår även från det övergripande målet för jämställdhetspolitiken, att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sitt eget liv (Sveriges riksdag 2005) liksom regeringens långsiktiga strategi för att minska och motverka segregation (Regeringen 2018).

Mycket av det arbete som görs för att skapa likvärdiga förutsättningar i syfte att ingen ska lämnas utanför sker framför allt på systemnivå, i synnerhet kanaliserat genom det svenska välfärdssystemet. Individens rättigheter är inkorporerade i detta system. När förändringar görs i de nationella välfärdssystemen så får det effekter på individnivå. Växelverkan mellan system- och individnivå fördjupas inte i denna rapport, men det är viktigt att peka på den betydelse välfärdssystemet har för principen om att inte lämna någon utanför. Utmaningar som lyfts i denna rapport bör betraktas utifrån detta sammanhang.

Målet och vägen för att inte lämna någon utanför i Malmö

Alla länder som har ställt sig bakom agendan har åtagit sig att minska fattigdom, att inte diskriminera och att minska ojämlikhet och utsatthet. Målen är globala och därmed generella, medan jämlikhet och hållbarhet skapas lokalt. Därför behöver Malmö stad förtydliga innebörden av principen i den egna kontexten. Nedanstående avsnitt ger en beskrivning av Malmö stads rättighetsarbete som grund för principen om att lämna någon utanför.

Malmö stads arbete med att efterleva mänskliga rättigheter, jämställdhet och principen om att inte lämna någon utanför styrs alltså av lagar och konventioner.

Dessa bör vara, men är inte alltid, inkorporerade i verksamheternas styrdokument och reglemente. Som komplement till de lagstadgade skyldigheterna finns det ett antal styrande planer och policys som i sin tur anger de lokala, politiska ambitionerna inom rättighetsområdena och säger något även om hur principen att inte lämna någon utanför kan förstås i en lokal kontext.

Vissa av Malmös nämnder har valt att förtydliga de egna ambitionerna inom området genom nämndspecifika styrdokument. Variationen är förståelig då vissa verksamheter är mer lagstyrda utifrån rättighetsområden, till exempel skola, socialtjänst eller kommunen som arbetsgivare. Olika nämnder berörs mer eller mindre och på olika sätt av arbetet inom de olika rättighetsområdena, vilket också är en anledning till att arbetet måste anpassas till respektive nämnds verksamhet.

Det är, å ena sidan, fördelaktigt att ha möjligheten att anpassa styrningen till nämndens och bolagens kontext och på så sätt skapa bättre förutsättningar för att uppnå skyldigheterna och de politiska ambitionerna inom rättighetsområdena. Anpassningen genererar, å andra sidan, skillnader som gör det svårare att följa upp arbetet på stadsövergripande nivå och därmed påvisa förflyttning utifrån en samlad bild. Därför fokuserar denna rapport enbart på de kommunövergripande styrdokument inom rättighetsområden som har beslutats av kommunfullmäktige och som Malmö stads samtliga nämnder och helägda bolag ska arbeta efter.²³

Granskningen i denna analys fokuserar på följande styrdokument:

- *Utvecklingsplan för jämställdhetsintegrering 2011–2020*
- *Strategisk utvecklingsplan för arbete mot diskriminering i Malmö stad 2014–2020*
- *Utvecklingsplan för arbetet med barnets rättigheter i Malmö stad 2017–2020*
- *Policy avseende Malmö stads arbete med att tillgodose de nationella minoriteternas rättigheter* (översyn i slutet av varje mandatperiod)

Utvecklingsplanerna ovan utgör stommen i Malmö stads arbete för jämlikhet och jämställdhet, och bidrar

23 Brukarråd, så som Malmö centrala pensionärsråd och Malmö stads råd för funktionshinderfrågor, är viktiga i sammanhanget, men omfattas inte av denna granskning.

därigenom till förutsättningarna att uppnå en hållbar stad, de 17 Globala målen och principen om att inte lämna någon utanför. Implementering av planerna i Malmö stads verksamheter har bidragit till att utveckla arbetssätt som kan säkerställa barnets rättigheter, nationella minoriteters rättigheter, jämlikhet och jämställdhet. Även om planerna inte haft de Globala målen som utgångspunkt när de antogs så utgör arbetet som följer på utvecklingsplanerna en bra utgångspunkt för att nå målen i Agenda 2030 i Malmö stad. I den revidering av planerna som nu pågår kommer kopplingen till agendan och de Globala målen att förtydligas. Att döma av den kartläggning och analys som gjorts inför denna VLR ser det ut som om utvecklingsplanerna har fått genomslag i nämndernas, och till viss del bolagens, verksamhetsutveckling.

Jämställdhet

I förhållande till Agenda 2030 är jämställdhet ett mål i sig (mål 5), men även en uttalad förutsättning för att uppnå de andra målen, vilket innebär att jämställdhet ska beaktas i arbetet mot samtliga mål.²⁴ Globalt, nationellt och lokalt har det under de senaste åren varit ett politiskt tryck att arbeta för jämställdhet. Det finns också en strategi, jämställdhetsintegrering, som följs på global, nationell och lokal nivå, och som underlättar att på olika nivåer och inom olika konstellationer arbeta kring identifierade utmaningar. Grundpelare i jämställdhetsstrategin är:

- könsuppdelad statistik,
- jämställdhetsanalyser samt
- mål och åtagande utifrån analyserna.

Malmö stads arbete inom jämställdhet har resulterat i direkta förändringar och förbättringar som gynnar kvinnor, män och alla som inte identifierar sig utifrån den binära uppdelningen (se exempel, sidan 48).²⁵ Jämställdhetsarbetet genomfördes inom kommunens samtliga ansvarsområden.²⁶

Utmaningar relaterade till jämställdhetsarbete

En av utmaningarna i det lokala, men även i det nationella och globala, jämställdhetsarbetet är att jämställdhetsintegrering inte fångar in skillnader mellan olika grupper av kvinnor och män och de som inte definierar sig som kvinnor och män. Uppdelningen på två kön är problematisk då det osynliggör personer som definierar sig som annat. Malmö stad har ett politiskt beslut att i kommunikation med malmöborna alltid ha tre alternativ ”kvinna”, ”man” och ”annat” när kön efterfrågas. Det försvårar dock genomförande av analyser i och med att andra kommuner och nationell nivå enbart förhåller sig till de två indelningsgrunderna.²⁷ Vidare upplever en del att indelningsgrunderna är stigmatiserande. Båda dessa aspekter kräver ett mer systematiskt och transparent arbete med inhämtning av data.

En ytterligare utmaning, både nationellt och lokalt, är att det finns brister i systematiken för att differentiera mellan grupper utifrån andra indelningsgrunder än kön, till exempel genom att beakta hur sexuell läggning, ålder och etnicitet behöver analyseras i ett sammanhang för att ge bättre förståelse för och kunskap om olika gruppers möjlighet att åtnjuta de mänskliga rättigheterna. Att använda intersektionalitet som ett analysredskap breddar förståelsen för att personer tillhör flera grupper på en och samma gång och därmed kan ha olika behov. Intersektionalitet kan alltså vara ett verktyg för att skapa anpassade insatser och därmed nå önskade resultat. Det finns en ambition om att jämställdhetsanalyser ska kunna ha ett intersektionellt perspektiv, det vill säga att de kan belysa hur olika maktordningar samverkar. Men såväl nationellt som lokalt finns det, som framförts ovan, utmaningar vad gäller tillgång till uppdelade data bortom binärt juridiskt kön och ålder.

Jämlikhet

I likhet med jämställdhet ska jämlikhet genom- syra arbetet mot alla mål i agendan samtidigt som det utgör ett eget mål (mål 10).²⁸ Till skillnad mot

24 Jämställdhet innebär att kvinnor och män har samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter inom alla områden i livet (Jämställdhetsmyndigheten u.å-1).

25 Malmös jämställdhetsarbete tilldelades det första nationella jämställdhetspriset 2016.

26 Implementeringsarbetets första år utvärderades av bland annat Malmö högskola (numera universitet).

27 Nationellt förs det en diskussion om införande av ett tredje juridiskt kön, som redan är fallet i flera länder.

28 Med jämlikhet i denna text avses såväl den formella principen om allas lika rättigheter som förverkligandet av allas lika möjligheter utifrån de skyddade diskrimineringsgrunderna i svensk lag, samt skrivningar i regeringsformen och övrigt juridiskt bindande ramverk. Begreppet innebär både den lägsta nivån om icke-diskriminering och antidiskriminering, som det mer aktiva främjandet av likvärdighet i utfall och motverkande av strukturella hinder.

jämställdhetsarbete finns ingen nationellt vedertagen strategi till stöd för arbete kopplat till jämlikhet. Däremot har nationella aktörer alltmer börjat utveckla stöd och vägledning i att genomföra jämlikhetsanalyser, bland annat SKR (Sveriges kommuner och regioner) och RKA (Rådet för främjande av kommunala analyser) som båda är involverade i arbete med att ta fram stöd och vägledning i att implementera och följa upp arbete med Agenda 2030 och de Globala målen.

Malmö stads verksamheters jämlikhetsarbete har sedan 2014 väglett av *Strategisk utvecklingsplan för arbetet mot diskriminering i Malmö stad* som antogs med syfte att bidra till en jämlik och jämställd stad.²⁹ Planen tydliggör kommunens uppdrag och ansvar på tre nivåer:

- Verksamhetsnivå: Ansvar för att säkerställa diskrimineringsfrihet och likvärdighet i bemötande, service, resursfördelning, inflytande och trygghet för alla oavsett kön, könsidentitet eller könsuttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder.
- Samhällsnivå: Ansvar för att genom samverkan med olika aktörer såsom civila samhället, akademien och näringslivet verka för kunskapsspridning lokalt, nationellt och internationellt, samt att staden som plats är trygg, diskrimineringsfri och inkluderande.
- Arbetsgivarnivå: Ansvar för att vara en jämställd och diskrimineringsfri arbetsgivare och arbetsplats, som aktivt verkar för att spegla stadens befolkning.

Arbetet har koncentrerats till att utveckla och tillhandahålla verktyg för att normkritiskt³⁰ granska nuläget och följa utvecklingen i verksamheterna. Det har också inneburit säkerställande av intern och extern kunskapsspridning och samverkan genom bland annat seminarier, forskningscirklar och rapporter.³¹ På senare år har det stadsövergripande arbetet allt mer samlats kring att utveckla och stärka de institutionella förutsättningarna och kapaciteten att systematiskt motverka diskriminering och verka för jämlikhet genom ordinarie processer för styrning, uppföljning och analys. Arbetet utvecklas utifrån lärdomar från det systematiska

förhållningssättet med arbete för jämställdhet. Metoder för att genomföra jämlikhetsanalyser på lokal nivå har varit ett av de prioriterade utvecklingsområdena.

Utmaningar för att säkerställa och följa upp jämlikhetsarbetet i Malmö stad

En av de större utmaningarna kopplade till jämlikhetsområdet gäller möjligheterna att följa utveckling och förflyttning utifrån såväl juridiska skyldigheter som nationella och lokala politiska ambitionsnivåer för jämlikhet. Utmaningen gäller bristen på såväl kvantitativa som kvalitativa underlag, som på ett systematiskt sätt kan synliggöra skillnader i rättigheter och möjligheter för olika grupper av malmöbor.

Brist på underlag uppdelat utifrån fler diskrimineringsgrunder än kön och ålder i registerdata och annan insamlad data osynliggör i vissa fall grupper och människor. Denna omständighet försvårar analyser som kan bidra till ökad förståelse för, och kunskap om, hur stadens resurser används idag för att ingen ska lämnas utanför (för vidare diskussion, se sidan 57). Det är dock viktigt att nämna att det på nämndsnivå görs en del satsningar på att fördjupa kunskapen genom till exempel kvalitativa metoder eller nämndspecifika kvantitativa uppföljningar, men en systematik hade underlättat och skapat bättre förutsättningar för stadens samlade arbete.

Värt att nämna i sammanhanget är att Malmö stad under 2021 kommer att undersöka malmöbornas upplevelser av diskriminering. Den senaste enkäten genomfördes 2014. En enkät till 9 000 invånare kommer att ge en nulägesbild av den upplevda diskrimineringen i staden. Resultaten kommer att användas för att utveckla arbetet mot diskriminering och för att alla lika rättigheter och möjligheter i Malmö.

Barnets rättigheter

Sverige var tidigt ute med att ratificera FN:s konvention om barnets rättigheter (fortsättningsvis barnkonventionen). Den svenska rättstraditionen innebar att konventionen, och de rättsliga åtaganden som följde

29 Planen togs fram i bred samverkan mellan tjänstepersoner och föreningar, akademien, nationella sakkunniga, samt den lokala antidiskrimineringsbyrån Malmö mot Diskriminering.

30 Normkritik är ett ur sociologin sprunget begrepp för olika metoder att synliggöra, kritisera och förändra strukturer och sociala och språkliga normer som kan begränsa livet för individer som inte faller inom det som betraktas som normalt inom samhället. Normkritisk granskning är ett verktyg för att främja lika rättigheter och möjligheter genom bland annat granska utveckling av en verksamhetsinriktning. Normkritik som metod används också för att exempelvis analysera material, arbetssätt, texter eller bilder (Jämställdhetsmyndigheten u.å-2).

31 Lärdomar från arbetet under åren har även löpande spridits utanför Malmö genom bland annat nätverk som UNESCO-plattformen LUCS, och SKR-nätverket Kommuner mot rasism och diskriminering och internationellt genom ECCAR (European Coalition of Cities Against Racism).

med ratificeringen, transformerades in i befintlig svensk lagstiftning. Men 2020 inkorporerades merparten av barnkonventionen och blev därigenom svensk lag. Som en följd av detta intensifierades arbetet på såväl nationell som lokal nivå för att sprida kunskap om lagen samt att tillhandahålla stöd och vägledning för kommuner och andra aktörer vars uppdrag och verksamheter riktar sig direkt eller indirekt till barn.

För att leva upp till barnkonventionen är det viktigt att barnets rättigheter beaktas i samtliga beslut, men också att principen om ungas delaktighet införlivas fullt ut. Hållbara samhällen byggs för kommande generationer och det är viktigt att de är med och påverkar. I utredningen som låg till grund för inkorporeringen av barnkonventionen konstaterades att vissa grupper av barn löpte större risk än andra att inte få sina mänskliga rättigheter tillgodosedda, liksom att inte ges förutsättningar att vara delaktiga. Nationellt har man uppmärksammat att särskilt yngre barn och barn och unga med funktionsnedsättning sällan kommer till tals (Statens offentliga utredningar, SOU 2020:63:556). Malmö stad har i ett pilotprojekt, med hjälp av tjänstedesign³², identifierat behov av systematisk kunskap och data som möjliggör och underlättar stadens analyser där barnens livsvillkor synliggörs och där barn och unga ges möjlighet att göra sin röst hörd.

I Malmö utgår arbetet från *Utvecklingsplan för arbetet med barnets rättigheter i Malmö stad 2017–2020*. Trots att planen är relativt ny verkar den, enligt den analys som gjorts av styrdokumentet, ha fått ett relativt snabbt genomslag både i förvaltningarna och i stadens bolag. Implementeringen av planen har uppmärksamats i VLR-processen. Faktorer som har bidragit till, men inte varit avgörande för implementeringen, är det nationella tryck som sammanfaller med att barnkonventionen inkorporerades i svensk lag. Utöver det lyfter förvaltningarna fram att de tydliga ambitionerna i utvecklingsplanen och stadskontorets sätt att ta sig an samordningsansvaret inom området, har underlättat den gemensamma förflyttningen.

Malmö stad samverkar med rättssociologiska institutionen vid Lunds universitet genom en forskningsinsats som utvärderar implementeringen av arbetet med barnets rättigheter och barnkonventionen som lag i offentlig förvaltning. Detta avser att ge värdefull input till hur lagen inkorporerats och vad arbetet

behöver kompletteras med för att ett önskat resultat ska uppnås. Dessa lärdomar kommer att vara värdefulla i Malmö stads arbete inom hela rättighets- och hållbarhetsområde.

Nationella minoriteter

Den nationella syrningen utgår från ett antal lagar som i sin tur har sin grund i åtaganden Sverige gjort inom folkrätten. Bland annat har Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter och den europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk haft betydelse för den förstärkning som ägt rum från 2000 och framåt. I samband med ratificeringen blev minoritetspolitiken ett eget politikområde i Sverige. Judar, romer, samer (som även har ställning som urfolk), sverigefinnar och tornedalingar erkändes då som nationella minoriteter. Jiddisch, romani chib, samiska, finska och meänkieli (samtliga varieteter av språken) erkändes som nationella minoritetsspråk. År 2010 beslutade riksdagen att anta *Strategi för de nationella minoriteterna* med målet att ge skydd för de nationella minoriteterna och stärka deras möjligheter till inflytande samt stödja de historiska minoritetsspråken så att de hålls levande (Sveriges riksdag 2018–2).

Malmö stads arbete med nationella minoriteter

Malmö stad har i samråd med de nationella minoriteterna tagit fram *Policy avseende Malmö stads arbete med att tillgodose de nationella minoriteternas rättigheter* i syftet att säkerställa att Malmö stad lever upp till den särskilda lagstiftning som fastställer de nationella minoriteternas rättigheter. Vidare förtydligas Malmö stads riktning inom området och de nationella minoriteternas rättigheter utifrån rådande lagstiftning och genom program för respektive nationell minoritet, även dessa framtagna i samråd med de nationella minoriteterna.

Malmö stad verkar för att i enlighet med lagstiftningen och antagna styrdokument skydda och främja de nationella minoriteternas rättigheter, kulturarv och språk. Detta bland annat genom att säkerställa att de nationella minoriteterna får och har möjlighet till inflytande i frågor och beslut som berör dem genom samråd. Samråden med de nationella minoriteterna sker på olika sätt beroende på gruppernas behov och önskemål. Barn och ungas möjligheter till samråd ska

32 Tanken bakom tjänstedesign är att framtidens utmaningar, bland annat i att skapa hållbara samhällen, kräver innovativa sätt att tänka och en djupare förståelse för vad som skapar värde och nytta för medborgarna (Innovationsguiden u.å-1).

enligt minoritetslagstiftningen främjas särskilt och formerna för samråd ska anpassas till deras förutsättningar. Samrådsformer för barn och unga som tillhör de nationella minoriteterna i Malmö är fortsatt under utveckling och är i behov av att konkretiseras.

Som en del av minoritetspolitiken i Sverige har det inrättats så kallade förvaltningsområden som ger ytterligare förstärkta språkliga rättigheter för de som talar finska, samiska och meänkieli. Dessa handlar om möjligheten att kunna använda dessa språk i kontakter med kommunen och rättighet till förskola och äldreomsorg helt eller till väsentlig del på språken. Malmö stad utgör sedan 2015 del av förvaltningsområdet för finska.³³ Sedan 2016 finns en finskspråkig förskoleavdelning samt ett ambulerande språkstöd som besöker sverigefinska barn på förskolor runt om i Malmö. Inom hälsa-, vård och omsorgsförvaltningen, som ansvarar för äldreomsorgen, pågår fortsatt arbetet med att hitta former för hur rätten till äldreomsorg på finska ska kunna tillgodoses. Utifrån uppföljningen av arbetet med finskt förvaltningsområde framgår behov för tydligare kartläggning av behov av service på finska i kontakter med kommunen samt att kunskapen om sverigefinnar och de nationella minoriteternas rättigheter i stort behöver höjas inom stadens organisation.

Sammanfattande reflektioner

Malmö stads utvecklingsplaner som berör rättighetsområdet, tillsammans med kommunens arbete utifrån grunduppdraget och stadens ökade fokus på mer jämlika socioekonomiska förutsättningar för Malmöbor, syftar till att bidra till systemförändring med målsättningen om en mer jämlik, jämställd och hållbar stad. Utifrån den analys av styrning mot Globala målen, som gjorts inom ramen för denna VLR, och utifrån erfarenheter och kunskaper inom rättighets- och hållbarhetsområdet finns det reflektioner kring vad som ytterligare kan göras för att utveckla stadens lokala arbete inom området.

Samsyn kring vad ett jämställt, jämlikt och hållbart Malmö är

Granskningen visar att förvaltningarna anser att ovan nämnda utvecklingsplaner i hög grad styr deras

verksamhet. Samtidigt visar analysen att Malmö stad behöver fortsätta att utveckla en samsyn och strukturer för att komma vidare tillsammans. För tillfället pågår revidering av utvecklingsplanerna med fokus på att tydligare samla styrsignaler för de relaterade rättighetsområdena. I revideringen finns även en ambition att utveckla ett mer integrerat förhållningssätt för att säkerställa rättighetsperspektivet som en del av hållbarhetsfrågorna. Detta genom att skapa samsyn om hur genomförandet av Agenda 2030 och främjandet av mänskliga rättigheter, jämställdhet och jämlikhet i stadens verksamheter ömsesidigt förstärker varandra och är varandras förutsättningar.

En bredare samsyn kan även gynnas av tydligare definitioner av vad det jämställda, jämlika och hållbara Malmö är. Att beskriva ett samhälle som ingen har upplevt eller sett är inte enkelt, men en konkretisering av begreppen utifrån den lokala kontexten, skulle vara en hjälp på vägen. Dessa konkretiseringar skulle bland annat kunna länkas till Malmö stads strategiska arbete och förtydliga vad som förväntas ske inom rättighets- och hållbarhetsområdet i förhållande till det.

För att leda Malmö stad mot hållbar utveckling och samarbeta kring stadens gemensamma utmaningar behöver dess strategiska styrdokument, planer och policies ta avstamp i principen om att inte lämna någon utanför i högre grad än vad som sker idag. I sammanhanget tål det även att övervägas om kommunfullmäktigemålen, som enligt stadens modell ska svara mot stadens största utmaningar, hade behövt förtydliga en ambitionsnivå inom rättighets- och hållbarhetsområdena.

För att styrsignalerna ska vara tydliga behöver dessa efterföljas av ett gemensamt ägarskap. Politiken och ledningen behöver visa riktningen, men också hitta former för att säkerställa att den önskade riktningen speglas i kommunens förslag till beslut, det vill säga i ärenden, måluppföljning och liknande. Inom rättighetsområdena som har längre erfarenhet av systematiskt integreringsarbete, används ibland återremittering av de beslutsunderlag som inte bedöms spegla den utpekade riktningen och ambitionsnivån. Det finns möjligen andra sätt också, det viktiga är att synkronisera olika delar i styrning, mandat och roller. Med andra ord - att leda och organisera på ett sätt som ger bättre förutsättningar för hållbar förändring.

33 För detta utgår ett statsbidrag som utgår från antalet invånare i kommunen. För Malmös del uppgår statsbidraget till cirka 2 miljoner kronor per år. Användningen av statsbidraget måste föregås av en kartläggning tillsammans med de berörda grupperna som identifierar vilka prioriterade områden som ska förstärkas med hjälp av statsbidraget (SFS 2009:1299).

Fortsatt fokus på partnerskap och samverkan som del av genomförandet

Partnerskap, som är en av de viktigaste förutsättningar för att nå en hållbar stad, är ett annat område som kan utvecklas ytterligare. Inom Malmö stad behöver strukturer för samverkan mellan och inom förvaltningar och bolag fortsatt förbättras och utvecklas. På så vis minskar risken för målkonflikter och dubbelarbete, medan synergieffekterna förstärks. System för ungas delaktighet behöver utvecklas, då det hållbara samhället inte minst skapas för kommande generationer och det är viktigt att de kan vara med och påverka. Samverkan med aktörer utanför staden behöver systematiseras bättre. Staden har goda möjligheter att etablera nya strukturer och arbetsformer som främjar samverkan med både interna och externa aktörer.

Uppföljning som synliggör grupper som riskerar att hamna utanför

Idag finns luckor i den tillgängliga datan som försvårar en djupare förståelse för hur kommunens service, bemötande och myndighetsutövning upplevs bland vissa grupper av Malmöbor. Men komplexa utmaningar följs inte enbart upp med hjälp av kvantitativa data. För att kompensera för statistikluckor kan Malmö stad, till exempel, ta fram kunskapsunderlag inom kommunens verksamhetsområden som sätter fokus på jämställdhet, jämlikhet och de mest marginaliserade grupperna och att utveckla kvalitativa metoder för detta (för en mer utförlig diskussion om metodutveckling se sidorna 57-59).

Att tänka nytt och hålla i och hålla ut

Integrering i ordinarie styr- och ledningssystem är den modell som används för att uppnå förändring inom rättighets- och hållbarhetsområdet. Malmö stad har till viss del integrerat rättighets- och hållbarhetsperspektiv inom styr- och ledningssystemet. Malmö stads erfarenheter av rättighetsarbete visar att integrering skapar *förutsättningar* för systemförändring, men därmed inte nödvändigtvis leder till ett jämställt och jämlikt samhälle (utfall). Visst är integrering en nödvändig komponent i sammanhanget, men Malmö behöver liksom övriga ta ett steg vidare, bortom integrering. Att enbart fokusera på att integrera rättighets- och hållbarhetsarbete i befintliga strukturer, arbetssätt, ambitioner och mål leder sannolikt inte, per automatik, till hållbarhet, men skapar däremot bättre förutsättningar för att synliggöra behoven och driva förändring. För att skapa nytt behöver staden tänka nytt.

Avslutningsvis behöver Malmö stad fortsätta med det gedigna arbetet som görs och ha en ödmjukhet i att förändring tar tid och måste få lov att ta tid. Förändringsarbete för ofta med sig ett motstånd, men det är sällan motstånd mot det önskade utfallet – ett jämlikt, jämställt och hållbart Malmö – utan motstånd mot förändringen i sig. Organisationer består av människor och vi som människor är inte så förändringsbenägna som vi tror. Med respekt för detta behöver arbetet fortsätta drivas som ett förändrings- och utvecklingsarbete, med forskningsbaserad kunskap som stöd.

Fallstudie: KRUT – samverkan för en inkluderande stad

Sedan 2010 har Tillsammans i Förening (TiF) arbetat för att stärka barn och ungas delaktighet i Malmö. Utgångspunkten har varit att utveckla metoder för jämställd stadsutveckling, med ungas delaktighet i fokus, som ett sätt att utmana befintliga maktstrukturer i stadsutvecklingen. Resultatet är flera nya fysiska mötesplatser i Malmö där unga varit medskapare i både process och design av platserna, ett exempel är Rosens röda matta i Rosengård. När Malmö stadsbibliotek år 2017 inledde en process för att skapa en fysisk mötesplats på biblioteket, valde man därför att samarbeta med TiF samt med White arkitekter. Processen kom att kallas för KRUT.

Det övergripande målet för gestaltungsprocessen var att skapa en kreativ, flexibel, jämställd och inkluderande mötesplats på biblioteket – av, med och för unga Malmöbor. TiF anställde ungdomar som mentorer och praktikanter för att driva processen framåt. De unga praktikanterna, med stöd av mentorerna, hade i uppgift att arbeta med brukarinvolvering. De samlade in idéer och tankar från andra unga om vilken sorts plats som skulle skapas, samtidigt som de kunde driva egna idéer och önskemål. Processen resulterade i en fysisk mötesplats som byggde på ungas behov och idéer, samt en plan för TiFs förvaltning och drift av platsen.

En av utmaningarna med en process som drivs av aktörer från olika sektorer är att faktiskt våga delegera makten, så att varje aktör kan göra det den är bäst på för att uppnå projektets maximala potential. Malmö stadsbibliotek ansvarade för att tillhandahålla en fysisk plats, men också för att skapa utrymme för inflytande för ungdomarna genom att lämna över större delen av ansvaret för dialogprocessen till en förening. TiF hade huvudansvaret för att anställa de unga, bevaka att de fick inflytande samt planera delaktighetsprocessen. White arkitekter ansvarade för ritningsunderlag och processplanering på ett övergripande plan för den fysiska gestaltningen av mötesplatsen.

En av framgångarna med KRUT är den samverkan mellan aktörer från olika sektorer som drev processen

Tilde Höst, Ali Menbem, Jenny Wang och Olfat Al Zoubi deltog i processen att skapa KRUT på Malmö stadsbibliotek. Foto: White arkitekter

framåt. Det krävs dock förtroende och vilja från ansvariga chefer för att en involvering av unga ska kunna leda till en faktisk påverkan på process och slutresultat. Det är genom mod och tillit som vi kan uppnå mål 17 om effektiva partnerskap och på så sätt säkerställa att ingen lämnas utanför.

Koppling till globala mål:

Primärt 17, men även mål 5 och 11

Kontakt: Vlora Makolli, Verksamhetsutvecklare, Tillsammans i Förening, vlora.makolli@tifmalmo.se

Fallstudie: CTC – tillsammans för goda uppväxtvillkor

Communities That Care (CTC)¹ är ett vetenskapligt grundat styrsystem för ett långsiktigt och systematiskt preventionsarbete. Utgångspunkten är att det finns faktorer i samhället som påverkar barn och ungas uppväxtvillkor, att alla områden har sin specifika sammansättning av faktorer, och att dessa risk- och skyddsfaktorer är mätbara. Lokalområdets olika aktörer arbetar tillsammans för att undanröja höga riskfaktorer och stärka svaga skyddsfaktorer i barnens livsmiljöer. Det görs med insatser som är bevisat effektiva. Det är ännu bara Malmö stad i Sverige som arbetar med CTC.

Koppling till Globala mål

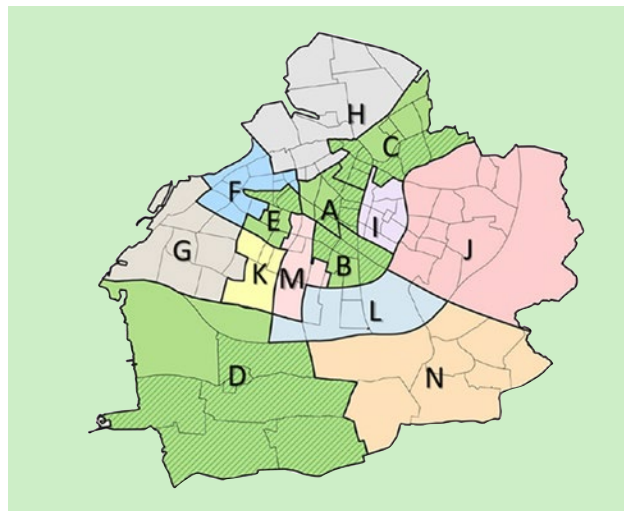
Mål 3: CTC arbetar mot psykisk ohälsa, alkohol- och narkotikabruk, våld, sexuellt riskbeteende, ungdomsbrottslighet och ofullständig skolgång genom att bakomliggande orsaker, risk- och skyddsfaktorer, mäts, analyseras och förändras med effektiva insatser.

Mål 4: Höjaspelet (Good Behaviour Game) är en effektiv insats, där kortsiktiga resultat är ökad studiero och långsiktiga är minskning av våldsbrott, självmordstankar, rökning och skadligt bruk av alkohol och narkotika.

Mål 5: CTC arbetar mot faktorer som orsakar våld samt beteende. Till detta kommer ett systematiskt främjande arbete, utbildning i den sociala utvecklingsstrategin. Vuxna förebilder mobiliseras för att förmedla goda värderingar, som våra demokratiska principer och alla människors lika värde.

Mål 8: Den sociala utvecklingsstrategin ger handledare på olika arbetsplatser verktyg för att öka känslan av tillhörighet till arbetslivet för ungdomar på praktik eller sommarjobb.

Mål 10: Arbetet innebär ökad delaktighet för boende och barn i lokalområdets utveckling, till exempel barns delaktighet i stadsplanering.

Karta över de 14 områdena med namn som används inom arbetet med CTC samt Hållbarhetsrapport 2020.

Mål 11: Totalt arbetar stadens representanter tillsammans med cirka 30 olika aktörer i fem områdesteam. En gemensam analys med prioriteringar synliggörs i en 10-årig handlingsplan. Det metodiska arbetssättet leder till lokal förankring, delaktighet, och gemensamt lärande.

Mål 16: Samhället blir tryggare när det skapas förutsättningar för unga att hitta en väg bortom droger, våld och kriminalitet.

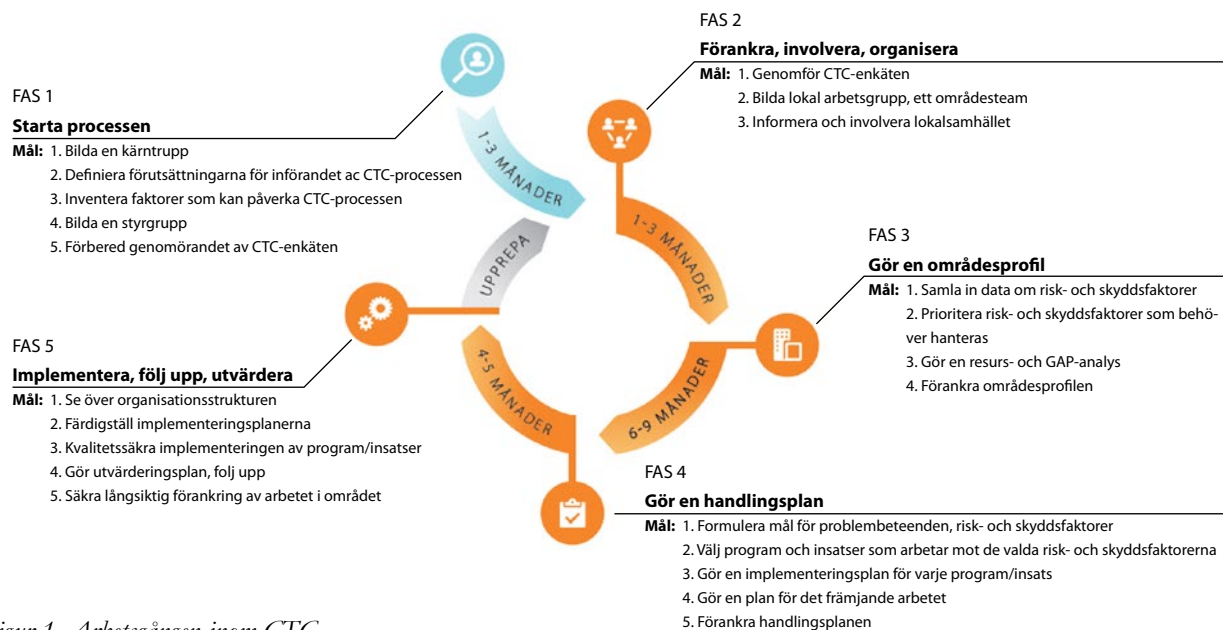
Mål 17: CTC har utvecklats i USA², men de 24 risk- och 12 skyddsfaktorer som arbetet bygger på är universella och utgör en risk för problemutfall oavsett var i världen barnet växer upp.

Resultat

CTC påbörjades i fem områden i Malmö år 2018. Arbetet är långsiktigt, det tar 8–10 år att förändra. Genomfört analysarbete, samsyn på områdets utmaningar, gemensamma prioriteringar och en handlingsplan är steg i rätt riktning.

1 Kommuniststyrelsen beslutade i maj 2017 (STK-2016-166) att anta Communities That Care (CTC) som metod för systematiskt trygghetsarbete och att införa CTC som struktur och system för det förebyggande arbetet med start i fem geografiska områden.

2 CTC utvecklades vid University of Washington av Dr. J David Hawkins och Dr. Richard F Catalano. Center for Communities That Care tillhör Social Development Research group at University of Washington. Home | SDRG

Figur 1. Arbetsgången inom CTC.

Lärdomar

Ledning och kommunikation är viktigt. Att samordna och kommunicera arbetet i stadens förvaltningar och med andra aktörer, att integrera arbetssättet i organisationers kärnverksamheter, i befintliga styrdokument och beslutsprocesser är ett förändringsarbete som tar tid. Att hålla i, hålla ut och lita på processen i arbetsgången är några lärdomar så här långt.

Vill du veta mer om CTC?

Kontakt: Birgitta Månsson, stadskontoret, Malmö stad, birgitta.mansson@malmo.se

Mats Glans, stadskontoret, Malmö stad, mats.glans@malmo.se

Malmö stad, Central arbetsgrupp för CTC, Prevention@malmo.se

Litteratur:

Hawkins, J David; Catalano Richard F. 1996 The Social Development Model : A theory of antisocial behavior. *Delinquency and Crime: Current Theories* (pp. 149-197). New York: Cambridge University Press

Fagan, Abigail A; Hawkins, J David; Catalano Richard F; David, P Farrington. 2019 *Communities That Care Building Community Engagement and Capacity to Prevent Youth Behavior Problems* New York: Oxford University press

CTC-utbildningsmaterial, Malmö stad

Webb:

Center for Communities That Care, University of Washington [About | The Center for Communities That Care](#) (20210411)

Malmö stad [Communities That Care \(CTC\) - Malmö stad \(malmo.se\)](#) (20210411)

Malmö stad [Höjaspelet - Good Behavior Game - Malmö stad \(malmo.se\)](#) (20210411)

6 Malmös utveckling på vägen mot en hållbar stad (utfall)

I följande kapitel förs resonemang om Malmös utveckling i riktning mot en hållbar stad. Resonemangen bygger på utfallsanalyser som presenteras utförligt i bilaga 1 och bilaga 2, medan en kortare sammanfattning samt slutsatser, hinder och möjligheter redovisas nedan.

Utfallsanalysen görs utifrån nio av de Globala målen för hållbar utveckling.³⁴ Urval av mål har gjorts av FN utifrån ett fokus på städernas återhämtning efter coronapandemin och hur hållbarhet i dess tre dimensioner – social, ekonomisk och ekologisk – kan utvecklas framöver.³⁵

De mål som berörs är:

Detta urval medför att utfallsanalysen inte är heltäckande och därmed inte heller synliggör alla delar i Malmö stads hållbarhetsarbete. Till exempel följs inte utvecklingen upp i relation till mål 11 (Hållbara städer och samhällen) där trångboddhet och hemlöshet ingår

som är utmaningar i Malmö. I detta mål ingår även viktiga klimat- och miljömässiga aspekter, som till exempel hållbara transportlösningar, god luftkvalitet och miljömässig avfallshantering. Inte heller omfattas mål 7 (Hållbar energi för alla), där energieffektivitet och förnybar energi ingår, vilka är helt centrala områden för att bekämpa klimatförändringarna (mål 13). Medskicket är att de slutsatser som dras i utfallsanalysen bör värderas mot bakgrund av att samtliga mål inte ingår i denna VLR.

Till grund för denna redovisning ligger data som analyserats inom ramen för Malmö stads system för hållbarhetsrapporter (se sidan 28). Analysen inkluderar även data från förslaget till *Miljöredovisningen 2020. Slutlig uppföljning av Miljöprogram för Malmö stad 2009–2020* (ej antagen när denna rapport skrivs). Analysen tar ett bredare grepp än att enbart redovisa utfallet för de indikatorer som är framtagna av den nationella aktören RKA (Rådet för främjande av kommunala analyser) för uppföljning av Agenda 2030. Till denna analys tillförs även data som bedöms vara av intresse för att förstå och förklara Malmös utmaningar och styrkor i arbetet med att förverkliga de Globala målen. Utvecklingen i relation till de kommunfullmäktigemål som antagits i och med *Malmö stads budget 2020. Tillsammans för ett öppet och tryggare Malmö* ingår också i utfallsanalysen. Analysen av kommunfullmäktigemålen utgår från uppföljningen såsom den redovisas i *Malmö stads Årsredovisning 2020*. Avsnittet avslutas med resonemang kring tillgänglig data samt behov av metodutveckling för mer träffsäkra och ändamålsenliga uppföljningar.

34 För vidare läsning se <https://sustainabledevelopment.un.org/hlpf/2021>.

35 Till grund för denna redovisning ligger data som analyserats inom ramen för Malmö stads system för hållbarhetsredovisningar. Analysen inkluderar även data från uppföljningen av Malmö stads arbete med de lokala miljö- och klimatmålen för perioden 2009–2020. Analysen tar ett bredare grepp än att enbart redovisa utfallet för de nationella indikatorer som är framtagna av RKA (Rådet för främjande av kommunala analyser) för uppföljning av Agenda 2030. Till denna analys tillförs även data som bedöms vara av intresse för att förstå och förklara Malmös utmaningar och styrkor i arbetet med att förverkliga de Globala målen. Utvecklingen i relation till de kommunfullmäktigemål som antagits i och med Malmö stads budget 2020. Tillsammans för ett öppet och tryggare Malmö ingår också i utfallsanalysen. Analysen av kommunfullmäktigemålen utgår från uppföljningen såsom den redovisas i Malmö stads Årsredovisning 2020. Avsnittet avslutas med resonemang kring tillgänglig data samt behov av metodutveckling för mer träffsäkra och ändamålsenliga uppföljningar.

Utfallsanalysen i korthet

Utfallsanalysen utgår från de nio Globala mål som presenterades ovan samt tre av målområdena i *Malmö stads budget 2020*. Utfallsanalysen av de Globala målen har visat på såväl positiv som negativ utveckling.

Inom klimatområdet kan konstateras att Malmö har gjort stora insatser för att minska utsläppen av växthusgaser, bland annat genom investeringar i hållbara transportlösningar, energieffektivisering, förnybar energi, klimatsmart mat och hållbart byggande. Analysen visar att utsläppen av växthusgaser minskat kraftigt under en längre tid, både i Malmö som geografisk plats och i den egna kommunala organisationen. Dock är bilden komplicerad, eftersom staden i nuläget inte följer upp konsumtionsbaserade utsläpp

Malmö har också varit framgångsrik när det gäller andelen ekologiska livsmedel som används i kommunens verksamhet och kan anses vara ledande i Sverige inom detta område. När det gäller avfallshantering och återvinning är bilden mer svårtolkad. Önskeläget är förstås att avfallsmängderna totalt sett ska minska. I Malmö minskar förvisso mängden restavfall, det som hushållen slänger i soppsåsen, för åttonde året i rad. Denna minskning beror dock till stor del på att insamlingen av matavfall har byggts ut under samma period. Mängden insamlat matavfall har ökat i ungefär samma omfattning som restavfallsmängderna har minskat. Även om mängden hushållsavfall alltså är ungefär densamma, är det förstås bra att matavfallet sorteras ut och används till biogas och biogödsel. Restavfallet varken återanvänds eller materialåtervinns utan eldas upp. Energin i avfallet tas dock tillvara och bidrar med värme till fjärrvärmesystemet i Malmö samt ger även elektricitet. Insamlingen av förpackningar och returpapper har ökat något i Malmö, men fortfarande är det en stor andel förpackningar som egentligen skulle kunna återvinnas, som istället blir restavfall.

Utfallsanalysen visar också att Malmö fortfarande har utmaningar när det gäller agendans viktiga mål om

att bekämpa fattigdom, en avgörande aspekt för att efterleva principen om att inte lämna någon utanför. Vidare framgår att vart fjärde hushåll i Malmö har låg ekonomisk standard och någon minskning går inte att skönja. Andelen Malmöbor som erhöll ekonomiskt bistånd sjönk förvisso svagt mellan uppföljningarna som gjordes 2019 och 2020, men när färskare siffror studeras som tar hänsyn till coronapandemins effekter så ser den nedåtgående trenden ut att brytas. Statistik från arbetsmarknads- och socialnämnden visade nämligen på en ökning av antalet Malmöbor som 2020 behövde hjälp att klara sin försörjning och siffrorna visade även att antalet hushåll som blev självförsörjande minskade under året. Denna bild ligger i linje med uppföljningen av kommunfullmäktigemålen, som exempelvis kunde konstatera att det i nuläget inte går att se någon tydlig förbättring när det gäller målet om att verka för en god etablering för nyanlända med fokus på stärkt delaktighet och den sociala sammanhållningen i staden. Många utrikes födda, speciellt med kort vistelsetid i Sverige, riskerar en långvarig utsatthet som sätter spår på livets alla områden, inte minst gäller det möjligheten att etablera sig på arbetsmarknaden, bli självförsörjande och därigenom stärka delaktigheten i samhället och minska negativa konsekvenser som psykisk och fysisk ohälsa, otrygghet samt låg tillit till andra människor.

Till detta kommer en arbetslöshet som i Malmö länge legat på en för riket hög nivå. För många Malmöbor varar dessutom arbetslösheten under en lång tid. Arbetsmarknaden är därmed ett särskilt viktigt område att kraftsamla kring för att skapa hållbar tillväxt av nya jobb med anständiga arbetsvillkor som minskar utanförskap och ojämlikhet. Som ett led i att hantera utmaningarna har Malmö stad bland annat initierat *Tillväxtkommissionen för ett inkluderande och hållbart Malmö* (se sidan 17) liksom uppdrag att genomföra fördjupade analyser med fokus på arbetsmarknaden i Malmö.

Översikt utfall 2020

Nedan följer en kort sammanfattning av trender och utmaningar i Malmö inom de nio Globala mål som redovisas i rapporten. Översikten bygger på den mer utförliga utfallsanalys som återfinns i bilaga 1 och visar enbart på ett mindre urval av befintliga indikatorer inom varje mål.

Målet syftar till att bekämpa fattigdom överallt. I en svensk kontext handlar utmaningarna inom målområdet främst om en ökande inkomstrelaterad ojämlikhet och att många människor lever i relativ fattigdom.

Malmö har fortsatt en hög andel hushåll med låg ekonomisk standard och någon minskning går inte att se. En svag minskning går däremot att se vad gäller andelen Malmöbor som erhåller ekonomiskt bistånd. Samtidigt pekar utvecklingen mot att fler Malmöbor behöver hjälp med sin försörjning som en konsekvens av coronapandemin.

Målet handlar om att avskaffa hunger, uppnå tryggad livsmedelsförsörjning, hälsosammare matvanor och främja ett hållbart jordbruk. Ur svenskt perspektiv handlar utmaningen inom detta mål främst om felnäring och att bryta ohälsosamma matvanor samt främja fysisk aktivitet.

Flertalet Malmöbor är normalviktiga, men fetman ökar över tid bland vissa grupper. Det går inte att se någon större skillnad mellan kvinnor och män vad gäller fetma, däremot tycks utbildningsnivå och födelseregion ha betydelse. Även för barn syns tydliga skillnader beroende på föräldrars ursprung och om de förvärvsarbetade eller ej.

Andelen ekologiska livsmedel inom Malmö stads verksamhet ligger på 70 procent vilket är högt jämfört med Sveriges övriga kommuner. Detta innebär att Malmö i förhållandevis hög grad bidrar till en ökad hållbarhet inom jordbruket genom sin efterfrågan på ekologiska livsmedel.

Målet syftar till att skapa samhälleliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa för alla. Ur ett globalt perspektiv kan konstateras att folkhälsan i Sverige generellt är god och det gäller även för Malmö. Den största utmaningen för Malmö är ojämlikheten i hälsa mellan olika grupper.

De flesta Malmöbor anser sig må bra, men det varierar beroende på kön, ålder och utbildningsnivå. Lägst andel med bra självskattad hälsa ses i den äldsta åldersgruppen. Psykisk ohälsa är fortsatt en stor hälsoutmaning och över tid syns en försämring. Högst andel med nedsatt psykiskt välbefinnande återfinns bland stadens yngre invånare (18–34 år) och flickor mår generellt sett sämre än pojkar.

I Malmö ökar medellivslängden i snabbare takt för män jämfört med kvinnor. Ett mönster som varit bestående över tid är att medellivslängden skiljer sig åt beroende på utbildningsnivå, med högst medellivslängd i gruppen med högst utbildning. Skillnaden i återstående medellivslängd vid 30 års ålder är ungefär nio år i Malmö mellan män med endast förgymnasial utbildning och kvinnor med eftergymnasial utbildning.

Målet syftar till att verka för varaktig, inkluderande och hållbar ekonomisk tillväxt samt full och produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor för alla.

Malmö benämns ofta "den regionala sysselsättningsmotorn". I Malmö finns en fjärdedel av regionens befolkning och nästan en tredjedel av jobben. Andelen av regionens jobb som finns i Malmö har också ökat över tid. Den stora jobbtillväxten, kombinerat med att en större andel av Malmös befolkning är i arbetsför ålder än i riket innebär att staden har goda möjligheter att uppnå en välfungerande arbetsmarknadssituation.

Samtidigt har Malmös arbetsmarknad stora utmaningar. Delar av befolkningen har svårt att få varaktiga anställningar eller alls komma in på arbetsmarknaden. Arbetslösheten är fortsatt hög och många Malmöbor är arbetslösa under längre tid. Gruppen av unga Malmöbor som varken arbetar eller studerar är stor, speciellt bland utrikesfödda, vilket riskerar att medföra långvariga svårigheter att etablera sig på arbetsmarknaden med konsekvenser såsom ökad psykisk och fysisk ohälsa.

Målet syftar till att minska skillnader mellan olika befolkningsgrupper inom länder, men även skillnader mellan länder. Det omfattar både ojämlika förutsättningar och ojämlika utfall. Ojämlika utfall följs upp för majoriteten av de Globala målen och redovisas därför inte för just mål 10.

En indikator som är relevant att följa handlar om grad av tillit mellan människor i samhället. Låg tillit till andra kan medföra såväl upplevelser av otrygghet hos individen som sjunkande tillit till samhället och de demokratiska institutionerna. Ur ett globalt perspektiv är tilliten i Sverige generellt sett hög. Även i Malmö har en majoritet av befolkningen hög tillit till andra människor, men samtidigt har Malmö högst andel i landet av personer som har svårt att lita på andra, även om det skett en liten förbättring. Variationen syns mellan utbildningsgrupper och födelseregioner. Särskilt låg är tilliten bland olika grupper Malmöbor som lever i mer utsatta och sårbara situationer.

Målet syftar till att säkerställa strukturer som genererar en mer hållbar produktion och konsumtion. Genom hållbarhetskrav i upphandlingar har Malmö stad fortsatt arbetet med att styra inköp mot varor och aktörer som bidrar till samtliga tre dimensioner av hållbar utveckling. Till exempel har staden genom upphandling en hög andel Fairtrade-märkta varor såsom kaffe och te och staden har även förstärkt arbetet med återbruk av möbler, böcker, hjälpmedel och kontorsutrustning genom en intern, kommungemensam förmedlingstjänst. År 2020 var 70 procent av livsmedlen som användes i kommunal verksamhet ekologiskt certifierade.

Både den totala restavfallsmängden och restavfallsmängden per person fortsätter att minska, genom att insamlingen av matavfall och förpackningar ökar. Samtidigt kan takten i återvinningen öka betydligt och den totala mängden hushållsavfall som genereras förefaller inte minska.

Målet handlar om att bekämpa klimatförändringarna. Effekterna av klimatförändringarna påverkar oss alla, men de som lever i fattigdom drabbas hårdast. För Malmö stad kan målet omsättas lokalt genom bland annat klimatanpassning av den fysiska samhällsplaneringen, satsningar på kollektivtrafik, förbättrade möjligheter att cykla, minskad energianvändning i offentliga byggnader och att integrera miljö- och klimatspekter vid upphandlingar.

Stora investeringar har gjorts i Malmö för att minska utsläppen, i den egna organisationen såväl som i Malmö som geografi. Utsläppen av växthusgaser har minskat kontinuerligt i Malmö. Om hänsyn tas enbart till de utsläpp av växthusgaser som den kommunala organisationen ger upphov till så visar uppföljningen en minskning på 66 procent mellan 2015–2020. Stora utmaningar kvarstår dock, inte minst i att börja följa upp utsläpp av växthusgaser som uppkommer som följd av Malmöbornas konsumtion, vilket inte görs idag.

Andelen miljöbilar i Malmö stads egen flotta av personbilar och lätta transportfordon har stadigt ökat de senaste tio åren och andelen är nu 93 procent. Andelen miljöbilar bland samtliga bilar registrerade i Malmö har ökat.

Målet visar på hur fred och hållbarhet är varandras förutsättningar och handlar om att främja fredliga, inkluderande och rättvisa samhällen där ingen diskrimineras. En viktig del för att nå målet är att arbeta med förebyggande insatser som i stor utsträckning utformas på lokal nivå. Det handlar även om att möjliggöra för medborgarna att vara delaktiga, en princip som är central i mänskliga rättighetsramverket och likaså för en vital demokrati.

I Malmö minskar den anmälda våldsbrottsligheten. Trots det är känslan av otrygghet fortfarande relativt hög bland Malmöborna, särskilt bland kvinnor och äldre. Den upplevda otryggheten skiljer sig stort åt mellan stadens olika områden, vilket indikerar att socioekonomi, men även härkomst spelar roll i sammanhanget.

Vid en internationell jämförelse har Sverige ett stabilt och högt valdeltagande. I Malmö har valdeltagandet över tid utvecklats i positiv riktning. Vid senaste valet 2018 röstade 78,6 procent i kommunvalet, respektive 82 procent i riksdagsvalet. Men skillnaderna är stora mellan olika områden i staden. Malmös unga förstagångsväljare röstar i lägre utsträckning än unga i Stockholm, Göteborg och i andra kommuner som liknar Malmö socioekonomiskt. Valdeltagandet är särskilt lågt bland unga män.

Målet handlar om ledarskap och samverkan för att kunna genomföra Agenda 2030. För Sverige och Malmö handlar det mycket om mobilisering för en mer effektiv omställning.

En stor del av Malmös utveckling under de senaste tjugo åren har skett i breda partnerskap, lokalt, nationellt och globalt. Att dela med sig av Malmös erfarenheter och att lära av andra har bidragit till att Malmö legat i framkant vad gäller hållbar utveckling. Sedan 2013 finns dessutom ett politiskt övergripande beslut om att utveckla staden i kunskapsallianser med olika samhällssektorer och berörda parter, både för att identifiera behov och lösningar.

Källa: Utfallanalys, bilaga 1 i denna rapport.

Slutsatser, utmaningar och vägen framåt

Med stöd i utfallanalysen dras en övergripande slutsats om att Malmös största utmaning handlar om den sociala ojämlikhet som finns i staden och som tar sig uttryck i allt från sämre hälsoutfall (lägre medellivslängd, högre nivåer av fysisk och psykisk ohälsa) till ett ekonomiskt, socialt och politiskt utanförskap

(långvarig arbetslöshet, långvarigt behov av ekonomiskt bistånd, låg tillit och lägre valdeltagande). Detta betyder inte att Malmö saknar utmaningar inom miljö- och klimatområdet. Precis som utfallanalysen visar så går utvecklingen inte i entydigt positiv riktning för de miljö- och klimatmål som analyserats här. I vissa fall, till exempel när det gäller utsläpp av växthusgaser, skulle troligen bilden delvis bli sämre om

konsumtionsbaserade utsläpp av växthusgaser följdes upp. I *Miljöprogram för Malmö stad 2021–2030* konstateras följande:

Det är nödvändigt att inkludera de konsumtionsbaserade utsläppen när Malmös och Malmöbons påverkan på klimatet redovisas. I de konsumtionsbaserade växthusgasutsläppen ingår den klimatpåverkan som konsumtionen av varor och tjänster orsakar i Malmö, Sverige och andra länder (Miljöförvaltningen, Malmö stad 2021–1, sidan 16).

Utsläppen kommer att följas upp framöver genom en indikator för att mäta konsumtionsbaserade växthusgasutsläpp per person och år.

En utmaning för staden är att ännu tydligare anamma agendans holistiska syn på att de tre dimensionerna av hållbarhet hänger samman och är varandras förutsättningar. Samma princip gäller för de 17 Globala målen, det vill säga att de är odelbara och ska ingå som en helhet i ett samlat förändrings- och utvecklingsarbete för hållbar utveckling. Det innebär att den sociala ojämlikhet som finns i Malmö alltjämt behöver hanteras gemensamt inom staden och i samverkan med andra aktörer. Detta för att på sikt även kunna bidra till utveckling av den ekologiska och ekonomiska dimensionen och vice versa liksom till en rörlighet framåt vad gäller samtliga Globala mål.

Det som utmärker situationen i Malmö, när det kommer till den sociala ojämlikheten, är att utsatta grupper ofta utgör en större andel av befolkningen än i riket i övrigt (till exempel andelen nyanlända i grundskolan) och/eller att situationen är mer allvarlig för samtliga grupper i Malmö (till exempel arbetslöshet eller ekonomisk utsatthet). Därmed blir utmaningarna större för Malmö, även om skillnaderna mellan grupperna inte är större här än i andra jämförbara städer i Sverige. Utöver den generella ojämlikheten och den stora andelen invånare i utsatta grupper pekar

analyserna på ett flertal mer specifika utmaningar för staden att hantera. Flera av dessa utmaningar täcks redan in av Malmö stads nuvarande kommunfullmäktigemål. Några av dessa utmaningar är:

- barn som lever i ekonomisk utsatthet, lever trångbott, är eller riskerar att bli hemlösa
- grupper av barn och unga med sämre psykisk eller fysisk hälsa
- ojämlikheten i skolresultat bland Malmös elever
- den upplevda otryggheten och utsattheten för brott bland barn, vuxna och äldre
- arbetslösheten bland Malmöbor
- boendesegregationen i Malmö.
- klimatfrågan, både utsläpp av växthusgaser och klimatanpassning

Utmaning att följa utvecklingen för grupper som riskerar att lämnas utanför

En utmaning som följer i spåren av de utmaningar som listades ovan hör samman med behov av metodutveckling inom uppföljningsområdet. Idag har Malmö stad tillgång till stora mängder data, både sådan som samlas in nationellt, regionalt och lokalt. En majoritet av denna data utgörs av statistik. Men Statistiska Centralbyrån (SCB) konstaterar att det finns områden där det idag saknas statistik, både på nationell och lokal nivå³⁶, för att bilden ska bli komplett gällande hur olika grupper av människor har det i relation till målen i Agenda 2030 (SCB 2019; 2020–1).³⁷ När statistiken har luckor, eller helt saknas, blir det således svårare att uttala sig om vilka grupper av Malmöbor som riskerar att lämnas utanför.³⁸ Regeringen har bland annat pekat ut bättre data och uppföljning som ett utvecklingsområde för att omsätta agendan och nå de 17 Globala målen. Utifrån detta förtydligar SCB att:

36 Brister i kunskapsunderlagen i Malmö stad har bland annat kunnat konstateras utifrån kartläggningar som genomförts med fokus på vilken typ av frågeställningar som görs i återkommande brukar-, medarbetar- och medborgarundersökningar och vilka datakällor som staden har tillgång till. Förutsättningarna för att synliggöra ojämlikhet utifrån bostadsområde, olika socioekonomiska faktorer, samt kön och ålder är bättre och hänger till stor del ihop med vad som är tillgängligt i svenska registerdata.

37 Det beror bland annat på att viss statistik är förenat med svårigheter att samla in, exempelvis statistik som rör människors etniska bakgrund (i Sverige används vanligen födelseland eller födelseregion som proxy, vilket inte alltid är jämförbart med individens självskattade etniska bakgrund och/eller etnicitet), sexuella läggning eller funktionsnedsättning. Andra svårigheter hänger samman med den europeiska dataskyddsförordning (GDPR) som Sverige måste följa och som reglerar vilken data som får samlas in, hur den får delas samt hur denna data ska lagras.

38 Det finns bland många svenska kommuner en efterfrågan på mer stöd och verktyg från nationellt håll för att utveckla arbetet lokalt. Malmö stad deltar i ett antal nationella kommunplattformar med fokus på hållbarhet, mänskliga rättigheter och diskriminering. En återkommande gemensam fråga i dessa plattformar är att kommuner upplever ett dilemma vad det gäller reella förutsättningar att statistiskt och kvalitativt mäta i vilken grad det offentliga uppfyller såväl juridiska skyldigheter som nationella och lokala politiska mål med koppling till principen att inte lämna någon utanför.

I uppföljningstermer betyder det att individers levnadsvillkor och förutsättningar måste synliggöras. Det innebär att gå längre än att bedöma medelvärden och framsteg på aggregerad nivå. Detta kräver uppdelning av data och statistik för att identifiera vem som lämnas utanför, hur och varför, och vem som upplever flera former av utsatthet samtidigt (SCB 2020, sidan 152).

En utmaning för Malmö stad handlar således om att synliggöra olika gruppers nuvarande levnadssituation och risker att hamna i olika former av utsatthet och marginalisering. Ytterst handlar det om att i analyser följa icke-likvärdighet och ojämlikhet i tillgång, tillgänglighet, kvalitet och anpassningsbarhet av kommunens tjänster och service. Men det handlar även om att kunna följa utvecklingen av människors egna upplevelser av bemötande i kontakt med kommunen, och i vilken utsträckning människor upplever att staden som plats är diskrimineringsfri, trygg och inkluderande. Statistik synliggör förhållandena, men därtill krävs analys av data för att förstå huruvida de ojämlikheter som kan konstateras är problematiska eller inte. Därutöver krävs en beredskap att agera utifrån analyserna så att adekvata kunskapsbaserade åtgärder kan vidtas som kan bidra till att utjämna och kompensera eventuella brister i likvärdighet. Att sätta hållbarhets- och rättighetsarbetet i en lokal kontext gör att olika nyttor och utmaningar bättre kan vägas mot varandra.

Framtidens uppföljningar behöver kombinera kvantitativ och kvalitativ data

Det finns flera vägar att gå för att stärka uppföljningen av principen om att inte lämna någon utanför i relation till de Globala målen och kommunfullmäktigemålen.³⁹ En möjlighet är att synliggöra mönster och avvikelser som har eventuell koppling till en eller flera av de i Sverige juridiskt skyddade diskrimineringsgrunderna.⁴⁰ Att använda sig av jämlikhetsdata är ett sätt, men i Sverige är detta inte implementerat i någon större utsträckning när det kommer till framtagandet av myndighetsstatistik. Andra möjliga vägar är att i större utsträckning använda kvalitativa metoder. Ett sådant utvecklingsarbete kan med fördel genomföras

tillsammans med olika berörda grupper, civila samhället och akademien. Inkluderande samverkan för fördjupade analyser behövs för att både identifiera orsaker till avvikelser, för att identifiera ”orsaker till orsaker”, slå hål på ogrundade föreställningar och föreslå lämpliga universella eller kompensatoriska åtgärder (jämför agendans starka fokus på delaktighet och partnerskap för genomförande såsom det uttrycks i mål 17).

Det finns inom Malmö stads organisation en ökad medvetenhet om vikten av att komplettera statistik med annan data, främst av kvalitativ karaktär. Inom flera områden används detta redan idag, exempelvis i de brukardialoger som genomförs inom stadens omsorgsverksamheter. Här har staden genomfört ett utvecklingsarbete under många års tid, främst fokuserat på att utveckla metodiken kring brukardialogerna och att säkerställa en systematisk användning av det som framkommer i brukardialogerna.

Ett annat område där erfarenhet och kunskap finns handlar om de samrådsprocesser som genomförs. I Sverige är det lagstadgade krav på att genomföra öppna samråd när det kommer till bygg- och infrastrukturprojekt och samråden är tänkta att bidra med ett medborgarperspektiv som ska ingå i de planerings- och beslutsunderlag som ligger till grund för de beslut som sedan fattas av politiken. Staden har exempelvis genomfört stadsvandringar och involverat barn i planering av nya förskolor, bostadsområden och grönytor. Trygghets- och tillgänglighetsvandringar är ytterligare ett exempel som används i avgränsade bostadsområden eller på andra offentliga platser och där syftet är att identifiera otrygga platser och undanröja hinder som minskar tillgängligheten.

Ett annat exempel på lagstadgade krav att bjuda in till samråd för att säkerställa de fem erkända nationella minoriteternas rättigheter. Lagen anger att samråd ska hållas i alla sådana frågor som berör eller kan tänkas beröra de nationella minoriteterna. I Malmö stad finns sedan flera år en upparbetad struktur och systematik för detta samrådsförfarande som säkerställer kontinuitet, delaktighet och involvering (se sidan 45).

I och med att FN:s konvention om barnets rättigheter

39 Det kan exempelvis innebära att dra lärdomar från nationella forskningsprojekt som utforskar möjligheter att synliggöra konsekvenser av etnisk diskriminering, det vill säga ojämlikhet med koppling till människors födelseland och ursprung, i utfalls- och nulägesanalyser utifrån tillgängliga registerdata.

40 Svensk diskrimineringslag (SFS 2008:567) anger ålder, kön, könsidentitet och könsuttryck; sexuell läggning; etnisk tillhörighet och hudfärg, religion och annan trosuppfattning; samt fysiska, psykiska och intellektuella funktionsnedsättningar. Det är även förenat med svårigheter att beskriva en nulägesbild och utveckling för vissa grupper som lever i hemslöhet, för nationella minoriteter och grupper som lever i stor sårbarhet, i periferin av samhället, på grund av sin migrationsstatus, såsom papperslösa och romska EU-migranter.

(barnkonventionen) blev svensk lag i januari 2020 stärktes även barns rättigheter att komma till tals. Det har lett till ökade aktiviteter i stadens olika verksamheter för att hämta in barns åsikter i olika frågor, att genomföra barnkonsekvensanalyser och att säkerställa ett barnrättsperspektiv i ärendeprocessen. Många gånger bygger detta på kvalitativa metoder såsom intervjuer, fokusgrupper, men även mer okonventionella metoder som fotodagbok. För att bättre förstå barns upplevelser av hemlöshet har exempelvis ett forskningsprojekt genomförts där barn har försetts med kamera för att i bild kunna uttrycka och förmedla konsekvenserna som följer i spåren av att befinna sig i en hemlöshetssituation.⁴¹

Malmö stad har under lång tid även arbetat med olika former av medborgardialoger och sedan 2008 finns *Malmöinitiativet*. Det är en kanal för medborgarinflytande som innebär att alla Malmöbor, oavsett ålder, som är folkbokförda i kommunen kan lämna förslag, kommentera och rösta på förslag om hur staden kan utvecklas.⁴² De tre senaste åren inkom mellan 172 och 195 enskilda förslag, men under 2020 verkar känslan om och intresset hos Malmöborna att nyttja denna kanal för delaktighet och påverkan ha ökat. Fram till november 2020 hade 315 förslag lämnats in, en ökning med 80 procent jämfört med 2019 (siffror från Moderatören för Malmöinitiativet 201204).⁴³

Användardriven utveckling och effektiva verktyg för kvalitativ datainsamling

Under 2020 har ett stadsövergripande pilotprojekt genomförts där tjänstedesign som metod har använts. Tanken bakom tjänstedesign är att framtidens utmaningar, bland annat i att skapa hållbara samhällen, kräver innovativa sätt att tänka och en djupare förståelse för vad som skapar värde och nytta för medborgarna (Innovationsguiden u.å-1). Detta förutsätter att en mångfald av perspektiv fångas in. Metoderna som bygger på tjänstedesign utgår från användarnas behov och upplevelser och de undersökande momenten utgår ofta från kvalitativa metoder såsom observationer,

intervjuer, dagböcker och användarresor.⁴⁴ Ett exempel är satsningen *Jag är Malmö* där staden i samverkan med en förening, *Tillsammans i förening*, har intervjuat Malmöbor i alla åldrar och i alla stadsdelar som en del i arbetet med stadens nya översiktsplan. För genomförandet testades ett verktyg, *SenseMaker*, som underlättar såväl intervjuarbetet som analysen av materialet. Sammantaget genomfördes 5 900 intervjuer med Malmöbor i denna satsning (se sidan 58). Samarbetet med föreningen innebär bland annat att intervjuerna kunde genomföras på flera olika språk.

Det pågår för närvarande även ett utvecklingsarbete som syftar till att öka kunskapen om och kapaciteten att samla in och analysera kvalitativ data, samt en inventering av appar och verktyg som kan användas för att effektivisera arbetet med kvalitativa metoder.

Förhoppningen är att på sikt främja en ökad användning av kvalitativa metoder och därmed bidra med kompletterande och fördjupande kunskap som, tillsammans med statistikällor av skilda slag, förbättrar besluts- och planeringsunderlag. En sådan förflyttning kan bidra till att säkerställa ett tydligare medborgarperspektiv, förankrat i en mångfald av perspektiv, som till syvende och sist ger en bättre leverans av de tjänster och den service staden tillhandahåller gentemot Malmöborna.

Användningen av kvalitativ data är fortfarande begränsad och understiger kraftigt mängden kvantitativ data. Vidare är det så, vilket även gäller för kvantitativ data, att det ibland är svårt att fastställa i vilken utsträckning det insamlade kvalitativa materialet har använts, och ännu mer, i vilken utsträckning det haft en påverkan.

41 Forskningsprojektet är ett samarbete mellan Malmö stad och Malmö universitet. Resultaten är publicerade i antologin *Hemlösa barns vardagsliv i Malmö*. Utifrån ett barnrättsperspektiv (Björkhagen Turesson (red) 2019).

42 För att ett initiativ ska behandlas av en nämnd krävs att det fått minst 100 röster.

43 Majoriteten av förslagen lämnas in av olika personer, men det finns 4–5 personer som lämnat in 3–4 initiativ per år. Malmö stad för inte statistik som gör det möjligt att se exempelvis ålder på de som lämnar in förslag eller var i staden de bor.

44 Användarresa, eller kundresa som det ibland kallas, är ett verktyg för att förbättra och utveckla en produkt eller tjänst och fånga användarens upplevelser före, under och efter användningen av en produkt eller tjänst. Verktöget pekar särskilt ut de händelser som orsakar frustration hos användaren, så kallade smärtpunkter. På motsvarande sätt kan man också peka ut händelser där kunden är särskilt tillfredsställd, så kallade höjdpunkter. Ett syfte med verktöget är bland annat att ta bort eller minimera smärtpunkterna och att säkerställa att det är rätt problem som löses och inte problem baserade på felaktiga antaganden om hur produkten eller tjänsten används eller upplevs (Innovationsguiden u.å-2).

Fallstudie: Vårt Malmö 2020 – att förstå och förändra staden med berättelser

Kan vi bättre förstå staden genom att samla in berättelser från invånarna som komplement till vår statistiska data? Det testades i Malmö under ett år (mars 2020–mars 2021) då samverkansprogrammet *Vårt Malmö 2020* genomfördes. Bakgrunden var en gemensam ambition att testa och tillsammans lära mer om arbetssätt och struktur för kvalitativ datainsamling, med syfte att bättre försöka förstå både vår omvärld och inre värld. En sådan metodutveckling kan vara en viktig del i att skapa förändring mot mer hållbar verksamhetsutveckling och innovation, i linje med Agenda 2030.

Sex projekt från Malmö stad testade att samla in och analysera kvalitativa data i form av berättelser från medborgare. Samtliga projekt använde verktyget SenseMaker som är ett enkät- och analysverktyg. I SenseMaker bygger man upp ett formulär med en huvudfråga, underfrågor och möjlighet för medborgaren att på olika sätt själv kategorisera/analysera sin berättelse. Med ett minimum på 150 enkätsvar kan man i analysen se kvantitativa mönster kopplade till den kvalitativa datan.

Nedanstående projekt och frågeställningar deltog:

- Biblioteken i Malmö: Beskriv ett sätt som biblioteket har gjort skillnad i ditt liv?
- Malmö Museer: Hur upplevde du det var att studera på distans under våren 2020?
- Tillsammans i Förening: Vad är viktigt för dig där du bor?
- Lunds universitet; Tänk på ett beslut du tagit nyligen, eller en erfarenhet du haft, som var påverkat av klimatförändringar - dela i form av en berättelse.
- Region Skåne: Berätta med några meningar om vad som var viktigast eller mest intressant med din prao.
- Arbetsmarknads- & socialförvaltningen Malmö stad: Vad har varit viktigast för dig när du har träffat din socialsekreterare för utredning?

Medianantalet insamlade berättelser var cirka 350 per projekt. Dock samlade Tillsammans i Förening in hela 5857 berättelser (nästan 2% befolkningen i Malmö), vilket ger ett djup i datan och möjlighet att jämföra åldrar, områden med mera. Tillsammans med UNICEF testar vi nu att analysera datan med hjälp också av AI.

Resultat

Programmets resultat är lärdomar från att arbeta med kvalitativa data, metodiken med berättelser samt strukturer för detta. På längre sikt är dock resultatet den faktiska förändring som sker i verksamheten, som en följd av berättelserna och analysen.

Lärdomar

- En berättelse kan beröra, skapa tydlighet och empati, och har därför potential att utmana rådande normer och perspektiv.
- Berättelser hjälper oss att förstå sociala samspel och dimensioner kring våra kommunala tjänster. I samarbeten kan medborgarnas berättelser vara det element som deltagare med olika perspektiv kan samlas kring.
- Att berättelserna samlas in i sådan mängd att de kan presenteras med ett kvantitativt raster, gör att personer med intresse för både kvalitativa och kvantitativa data kan mötas.
- Att få dela med sig av sin egen berättelse ger en kraft i sig: "Man tar sig själv på mer allvar när man berättar sin berättelse för sig själv". Därmed är metodiken intressant i relation till upplevd delaktighet, faktisk delaktighet och demokratifrågor.

Koppling till Globala mål

Samtliga mål berörs, direkt eller indirekt

Kontakt: Andreas Jensen, stadskontoret, Malmö stad, andreas.jensen@malmo.se

Fallstudie: Grannskapsträdgård för ökad trivsel och trygghet

Fastighetsägaren Kungsleden AB äger en obebyggd tomt i stadsdelen Sofielund i Malmö, en plats som upplevdes som otrygg av boende och verksamma i området. I väntan på framtida byggnation beslöt därför ett antal aktörer att testa hur en temporär grön mellan användning av en yta i staden kan öka trivsel, hälsa och trygghet för de som bor och verkar i området.

Genom ett tvärsektoriellt samarbete (Kungsleden, Fastighetsägare BID Sofielund (se även sidan 68), Malmö stad och föreningen Växtväcket) omformades platsen till en tillfällig grön mötesplats, och ett pedagogiskt klassrum i staden. Utformning och verksamhet på platsen har tagits fram i nära samverkan med boende och verksamma i Sofielund, främst skolor, förskolor och föreningar i närområdet. Resultatet blev grannskapsträdgården Naturmolnet som invigdes 2020.

Resultat

Naturmolnet är ett exempel på tillfällig grön mellan användning i stadsrummet, där odlingslösningar och social aktivering av gröna miljöer bidrar till ökad trygghet och trivsel i närområdet. Föreningen Växtväcket har bidragit med väl upparbetade kontakter och dialogmetoder för att involvera skolor, föreningar och grannar i utformning, aktivering och drift av trädgården.

Grannskapsträdgården fungerar som en mötesplats och ett ”klassrum i staden”.

Under den pågående pandemin har denna möjlighet till möten och lek utomhus bidragit på ett mycket värdefullt sätt till undervisning och välmående i Sofielund

Lärdomar

Extern finansiering och projekt kan vara nödvändigt för att få igång den här typen av samverkansinitiativ. Grannskapsträdgården Naturmolnet är en del av Testbäddkvarteret Trevnaden, som är en satsning inom

Barn från Kryddgårdsskolan i Malmö planterar växter på Naturmolnet. Foto: Malmö stad

projektet Case Sofielund 2030. Projektet genomförs mellan 2019-2022 med medel från Europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF) via Tillväxtverket

Pilotsatsningen har bidragit till nya lärdomar och ett stärkt intresse för tillfällig mellan användning av ytor och lokaler hos fastighetsägare. Det ger både miljömässiga, ekonomiska och sociala vinster.

Koppling till Globala mål

Primärt mål 11, 12 och 17. Bidrar även till 3, 4, 6, 10, 13, 15, 16.

Kontakt

Elin Hasselberg, miljöförvaltningen,
Malmö stad, elin.hasselberg@malmo.se

7. Lärdomar från VLR-processen

En VLR är en omfattande och tidskrävande process, som både ger lärdomar till fortsatt arbete framåt (mer om detta i nästa kapitel) och om själva processen som sådan. Nedan finns ett antal lärdomar från Malmö, till gagn för kolleger i andra städer som funderar på att sätta igång en egen VLR-process.

Ett övergripande råd är att inledningsvis använda någon av de internationella guidelines som tagits fram, som hjälp i att strukturera processen. Det finns också mycket lärdomar och erfarenheter att ta del av från städer som redan gjort sin VLR. Hittar ni städer som är i en liknande VLR-fas som ni själva, så samarbeta gärna. Malmö har haft stor glädje av löpande dialog och kunskapsutbyte med de svenska aktörer som varit involverade i liknande processer under samma period: Regeringskansliet (VNR), Sveriges kommuner och regioner (VSR) samt Stockholm, Uppsala och Helsingborg (VLR). Likaså har de finska erfarenheterna, där flera finska städer redan gjort en VLR, varit mycket givande.

Goda exempel och hjälp i processen finns alltså, men tänk också på att till syvende och sist måste varje VLR ändå göras utifrån den egna stadens behov och förutsättningar, och – inte minst – utifrån stadens ambitioner för Agenda 2030.

- **Vad behöver just din stad? Formulera ett tydligt syfte.** Fundera noga på vad din organisation har för nytta av en VLR-process. Använd VLR-processen för att påbörja, fortsätta eller åstadkomma detta. Under processen kommer du att behöva tänka om många gånger, men behåll fokus på syftet. Stäm gärna av regelbundet med styr- och arbetsgrupper så att alla är på väg i samma riktning.
- **Tid för eftertanke och reflektion.** Se VLR-processen som en möjlighet att få tänka, reflektera och analysera i vardagen. Processen har gett utrymme att fördjupa frågeställningar, men också att tänka över stuprörsgärser.
- **Skriver ni för en internationell, nationell eller lokal läsare?** Gör gärna ett tidigt vägval, eftersom valet av målgrupp styr hur ni behöver lägga upp er rapport och på vilken detaljnivå ni ska presentera rekommendationer och slutsatser. Om ni väljer ett huvudsakligen internationellt fokus, fundera då på hur du kan ta vidare de mer detaljerade lärdomarna internt i din egen organisation.
- **Samordnande funktion.** En central samordning av hela processen behövs. En projektledning som består av medlemmar med olika expertis, erfarenhet och tillhörighet inom organisationen är en fördel. Det bidrar till bättre diskussioner, större nätverk och smidigare förankring.

- **Våga göra avgränsningar...** Det är omöjligt att få med allt som har gjorts eller görs i en stad för hållbar utveckling, som bidrar till de Globala målen. Gör rimliga avgränsningar och var tydlig med dessa.
- **... men gör ett urval av målen på egen risk.** Malmö har valt att fokusera på bara nio av målen i denna VLR, samma mål som FN valt ut för 2021. Men det finns en anledning till att de Globala målen är integrerade och odelbara – ett urval av målen leder ofrånkomligen till en ofullständig bild av stadens hållbarhetsutveckling. I det här fallet osynliggjordes stora delar av klimat- och miljöarbetet.
- **Indikatorer säger inte hela sanningen.** Utfallsanalysen är en bärande del av en VLR, och indikatorer är nödvändiga. Flera av de nationella indikatorerna riskerar dock att ge ett skevt utfall i Malmö. Samtidigt är det svårt att utveckla bra hållbarhetsindikatorer på lokal nivå, som speglar helheten och är möjliga att följa upp. I Malmö pågår en översyn av indikatorer som vi redan använder och vilka ytterligare vi behöver.
- **Sätt av mer tid än ni tror att ni behöver.** Analyserna tar lång tid, liksom att skapa samsyn kring resultat och rekommendationer, och, inte minst, att skriva själva rapporten. Malmö valde att se VLR-rapporten som en delföreläggning i en längre process. I VLR -rapporten finns de viktigaste budskapen och lärdomarna som andra städer i världen kan ha nytta av. De mer interna lärdomarna tas vidare efter VLR-rapporteringen och kommer formuleras i förslag och rekommendationer för det fortsatta arbetet på lokal nivå i Malmö.
- **Bygg på engagemang.** VLR-processen har tydligt visat att engagemanget och viljan att arbeta för hållbar utveckling och använda de Globala målen är stort bland förvaltningar och bolag i Malmö stad. Använd engagemanget i framtagandet av rapporten, men även för att fortsätta arbetet efter att rapporten är färdig.
- **Planera för nästa steg.** Vad händer när VLR-rapporten är färdig och presenterad? Hur tas lärdomarna vidare in i organisationen och leder till faktisk förändring? Planera gärna för hur rapporten ska användas, parallellt med att rapporten tas fram.
- **En ny VLR?** VLR-processen har varit en välkommen möjlighet att genomföra en intern granskning av Malmös arbete med Agenda 2030, ungefär halvvägs till mål. En sådan granskning vore klokt att göra igen. Då kunde det vara intressant att även titta på andra delar av Malmös Agenda 2030-strategi, eller pröva en annan metod, till exempel bjuda in externa aktörer att vara med och granska Malmö stad.

Fallstudie: Globala målen i planeringen av Smörkajen

Nyhamnen är ett före detta industriområde i Malmö som nu på väg att omvandlas till en stadsdel med bostäder, kontor och service. Första etapp var Smörkajen (se bild). En arbetsgrupp tillsattes för att definiera målsättning, utmaningar och lösningar för Smörkajen samt komma med förslag till en grov gestaltningsskiss. Gruppen beslöt tidigt att använda sig av de Globala målen som en ledstäng i det kommande planeringsarbetet.

En stor utmaning var att bryta ner de Globala målen till en specifik och lokal kontext – vad behöver göras för att nå de Globala målen i Smörkajen?

Resultat

Arbetet resulterade i ett utkast till hållbarhetsstrategi för Smörkajen som tydliggjorde hur de Globala målen kan implementeras genom att peka ut en strategi, verktyg samt konkreta åtgärder. I det förberedande arbete finns även ett förslag till ansvarsfördelning för implementering mellan kommunen, byggherrar och fastighetsägare. Även om arbetet med själva hållbarhetsstrategin stannade av, så är strategin underlag till kommande planerings- och exploateringsdokument som detaljplan och genomförandavtal.

Den lokala implementeringsprocessen har även varit grunden till ett forskningsprojekt inom ramen för en kommundoktorandstjänst och kommer leda till publiceringen av en vetenskaplig artikel.

Lärdomar

Tre av de Globala målen kom att stå i fokus i arbetet med Smörkajen. Men målens struktur och deras implementering utifrån ett planeringsperspektiv ledde till att nästan samtliga mål berördes.

De Globala målens struktur, upplägg och sammankoppling sinsemellan försvårar implementering, då målens struktur inte följer kommunens organisation, vilket gör det svårt att komma överens kring ansvarsfördelning inom kommunen.

Visionsbild över Nyhamnen. Illustration: Mandaworks

Samtidigt har de Globala målen en stark samlande kraft som underlättar dialog mellan discipliner och aktörer och på så sätt möjliggör samarbete tvärs över gränser. Dessutom är det en kommunikativ fördel att kunna koppla lokala ambitionsnivåer till en global agenda.

Koppling till Globala mål

I fokus står mål 11, 12 samt 14. Andra mål som berörs är 1, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 13, 15 och 16

Kontakt: Roland Zinkernagel, miljöförvaltningen, Malmö stad, roland.zinkernagel@malmo.se

Fallstudie: Malmöskolor för hållbar utveckling

– ett sektorsöverskridande samarbete mellan kommun, skola och miljöorganisation

Naturskyddsföreningen har i olika omgångar samarbetat med Malmö stad för att främja lärande för hållbar utveckling och för att testa, ibland utveckla, metoder. *Malmöskolor för hållbar utveckling* pågick 2019-2020 tillsammans med en fackförvaltning (miljöförvaltningen) och tre grundskolor i Malmö. Syftet var att ta ett strategiskt helhetsgrepp kring skolornas aktiva och långsiktiga hållbarhetsarbete, med utgångspunkt i respektive skolas behov och önskemål. Projektmålet var att de tre skolorna skulle nå någon av de nationella certifieringarna.

Centrala delar i *Malmöskolor för hållbar utveckling* har varit kompetensutveckling för personalen, ämnesövergripande arbete, elevinflytande och samverkan med det omgivande samhället. De Globala målen har varit en viktig del i arbetet och skolorna har knutit an till dessa i undervisningen och synliggjort dem i skolans fysiska miljö.

Miljöförvaltningen har stått för den lokala förankringen, kopplingen till övergripande strategier och praktiska frågor. Naturskyddsföreningen har arbetat nära de tre skolorna och fungerat som rådgivare för innehåll och metoder i det pedagogiska och organisatoriska arbetet med hållbar utveckling.

Projektet kopplar särskilt till globalt delmål 4.7 om utbildning för hållbar utveckling. Metodiken för hur projektet genomförts kopplar till delmål 17.17 om samverkan och partnerskap mellan samhällssektorer. *Malmöskolor för hållbar utveckling* är ett exempel på hur en kommun, skolor och en miljöorganisation kan samverka för att stärka varandras kunskaper om vad

Illustrationen över Oxievångsskolans hållbarhetsarbete. Illustratör: Elin Turesson

som krävs för ett framgångsrikt arbete med lärande för hållbar utveckling i praktiken.

Att etablera hållbar utveckling i hela skolans organisation tar tid och är ett långsiktigt åtagande som behöver förvaltas, utvecklas och kommuniceras fortlöpande. Engagerade lärare, modiga rektorer, en stöttande förvaltning och en rad samhällsaktörer har tillsammans bidragit till ett erfarenhetsutbyte och gemensamt lärande om utmaningar och möjligheter i arbetet med lärande för hållbar utveckling. Skolorna har uppnått sina mål om certifiering och fortsätter nu det arbete de lagt grunden för under projektets två år. Lärdomar och goda exempel kommer fortsättningsvis förvaltas och spridas i Malmö och övriga Sverige.

Koppling till Globala mål

Primärt 4.7 och 17.17

Kontakt: Agnes Vungi, Naturskyddsföreningen, agnes.vungi@naturskyddsforeningen.se och Åsa Hellström, miljöförvaltningen, Malmö stad, asa.hellstrom@malmo.se

8. Slutsatser, rekommendationer och nästa steg

Att det finns stora utmaningar i Malmö är väl känt, liksom att dessa måste adresseras med åtgärder både på system- och verksamhetsnivå. För att göra den förflyttning mot hållbarhet som stadens politiska ledning tydligt uttrycker att stadens verksamheter ska sikta mot, behövs fortsatt arbete på alla nivåer.

I denna rapport har fokus varit att undersöka delar av Malmö stads styrsystem för att se hur de styr mot de Globala målen. Utredningen har fokuserat på ett antal kommunövergripande styrdokument som bedöms styra mot de Globala målen liksom en analys av hur principen om att inte lämna någon utanför får genomslag i styrdokument av olika slag. Utfallsanalysen bekräftar behovet av att Malmö behöver accelerera takten för att nå de Globala målen på lokal nivå. Utifrån de gjorda analyserna formuleras nedan ett antal rekommendationer som kan bidra till att styrningen mot de Globala målen blir tydligare och genomförd mer effektivt.

Ett särskilt fokus riktas i rapporten mot ambitioner och insatser för att integrera hållbarhet och de Globala målen i styrprocesser. Här är det viktigt att poängtera att integrering av en fråga eller ett perspektiv i en organisations styr- och ledningssystem *möjliggör* förändring och förflyttning, men integrering innebär inte per automatik att förändring eller förflyttning sker. Således ska integrering inte ses som ett mål, utan som ett medel för hållbar utveckling. Utan efterföljande aktiviteter, uppföljning, fördjupade analyser samt genomförande riskerar integreringen stanna vid just att skapa förutsättningar och därmed inte med säkerhet leda till den förändring som är intentionen.

Många steg har tagits mot ökad hållbarhet

Blickar vi flera decennier tillbaka kan vi konstatera att det hänt väldigt mycket på hållbarhetsområdet sedan Malmö inledde ett systematiskt arbete för hållbar utveckling i samband med FN:s Agenda 21 i mitten av 1990-talet. De exempel på verksamheter, projekt,

analyser och styrprocesser som redovisas via fallstudierna i rapporten visar att det finns en medvetenhet och engagemang som bidrar till rörelsen mot ökad hållbarhet, på alla nivåer och inom alla politikområden. De ger också exempel på några av de många partnerskap och samarbeten mellan Malmö stad och andra aktörer som pågår och som kan fylla glappen mellan olika ansvarsområden och grader av rådighet.

Genom den utredning och analys som gjorts i föreliggande rapport är det tydligt att Malmö stad också har kommit en bra bit på väg mot ambitionen om integrering av Agenda 2030, både inom styr- och ledningssystem, och inom stadens verksamheter. Samtidigt är hållbar utveckling per definition en kontinuerlig utvecklingsprocess. Därmed finns det hela tiden fler steg att ta för att förbättra och skruva på systemet, testa nya metoder och arbetssätt, samt identifiera nya lösningar.

Den nya budgetprocess som infördes från och med 2020 skapade förutsättningar för att kunna se Malmö stads budget som Malmös lokala Agenda 2030-plan. För att detta ska förverkligas fullt ut behöver hållbarhetsrapporten och andra analyser som har bäring på hållbar utveckling systematiskt användas i de strategiska dialoger och beredningar som leder till gemensamma prioriteringar och insatser i samverkan, liksom formulering av nya kommunfullmäktigemål inför nästa mandatperiod. Ett sådant systematiskt och processinriktat arbete i samverkan är på väg att initieras i staden.

Hållbarhets- och rättighetsfrågorna möts i Agenda 2030 genom principen om att inte lämna någon utanför, som innebär att göra aktiva val för att nå grupper i samhället som lever i utsatthet, är diskriminerade eller exkluderade. Att ingen ska lämnas utanför handlar i ett globalt perspektiv om att utrota extrem fattigdom i alla former, minska ojämlikheter och bekämpa diskriminering. Rapporten visar att Malmö stads arbete med jämställdhet, anti-diskriminering, barnrätt och nationella minoriteter tydligare behöver vävas ihop

med hållbarhetsarbetet för att integrera Agenda 2030 fullt ut. Utredningen konstaterar också att det finns utmaningar i att mäta utfall som visar var behoven av

insatser är som störst. Det gäller i Malmö, såväl som nationellt. Detta gör det också svårare att följa efterlevnaden av principen om att inte lämna någon utanför.

Övergripande rekommendationer

För att utveckla och förstärka arbetet med *Strategi för Malmö stads långsiktiga arbete med Agenda 2030* (antagen 2018, se sidan 23) föreslås ett antal rekommendationer som bygger på analyserna i denna rapport och som kan bidra till Malmös genomförande av Agenda 2030:

- Vidareutveckla arbetet med att länka ihop hållbarhets- och rättighetsfrågorna på ett tydligare sätt.
 - Fortsätt integrera dessa i relevanta styr- och ledningsprocesser.
 - Testa nya metoder och genomför kunskapshöjande aktiviteter för att använda och integrera de tre dimensionerna av hållbarhet/de 17 Globala målen och rättighetsfrågorna.
- Bygg vidare på modellen för integrering av Agenda 2030 i kommunfullmäktiges budget och budgetprocess, särskilt vad gäller genomförande och uppföljning, och fortsätt med arbetet för att nå ambitionen om att budgeten ska vara den lokala Agenda 2030-planen.
 - Utveckla hållbarhetsrapportering (uppföljning och analys) som del i budgetprocessen.
 - Skapa systematik och struktur för processer i samverkan, såväl med interna som externa aktörer, för att uppnå kommunfullmäktigemålen och de 17 Globala målen.
 - Stärk kapaciteten att använda kvalitativa metoder för insamling och analys av data som komplement till statistiska analyser.
- Fortsätt med hållbarhetsintegrering i fler relevanta delar av styr- och ledningssystemet till exempel ledarskap, rekrytering, kompetens, kunskap och kommunikation.
- Använd innehåll och konkreta förslag i denna rapport som underlag för Malmö stads *Hållbarhetsrapport 2021*, samt som underlag för dialog i relevanta interna forum och som del i kommande dialogprocesser med andra samhällsaktörer.

Fallstudie: Unga Havsambassadörer lär oss att bli havsmedvetna

I arbetet med Unga Havsambassadörer i Malmö har vi jobbat med att öka havsmedvetenheten och kunskapen om havet, men också med öka unga delaktighet i miljö- och klimatfrågor. Att vara havsmedvetenhet betyder att man är medveten om hur vi människor påverkar havet och hur havet påverkar oss. Vi är beroende av havet för vår överlevnad och behöver alla bli havsmedvetna och agera för en hållbar framtid på vår planet. Under tio träffar får de unga havsambassadörerna från olika grundskolor i Malmö en fördjupad undervisning om miljöfrågor, kopplat till havet, och arbeta fram egna idéer om hur en del av Malmös strandområde kan bli mer attraktiv för unga. Mötena sker på Marinpedagogiskt Center, på skolan, ute på båt och i Malmös kanaler. Målet är att de efteråt ska kunna bli ambassadörer för frågorna i olika sammanhang.

Resultat

Eleverna har på en workshop med tjänstepersoner från olika förvaltningar i Malmö stad presenterat sina idéer och fått feedback från de vuxna deltagarna. Under våren 2020 medverkade havsambassadörerna i samarbeten med andra aktörer, som Sveriges Havsambassadör Helen Ågren och regeringstjänstepersoner från utrikes-, närings- och miljödepartementet, om ungas medbestämmande och planeringen inför Ocean Conference i Portugal. Unga havsambassadörer har varit inbjudna till Hav och Vattenmyndighetens nationella Havsforum för att prata om vårt arbete med att öka havsmedvetenheten bland unga.

Lärdomar

Det är alltid lättare att engagera sig i och bry sig om något som man har förståelse för och vet hur det fungerar. Det är alltför lätt att ignorera det som händer under ytan eftersom det till stor del är osynligt för oss. Unga havsambassadörer vill göra livet under ytan synligt för fler och engagera unga och vuxna för ett rent hav, genom att sprida kunskap och medvetenheten om havet. En lärdom är att ungdomarna får tid att landa

Globala mål 14 har varit en samlande kraft för en hel rad aktiviteter i kuststaden Malmö, från unga havsambassadörer till en ny kuststrategi. Foto: Michael Palmgren

och fördjupa sig i ett ämne. Att processen pågår under flera träffar och ett helt läsår ger möjlighet att ha dialog och diskussion mer på djupet och ger även sociala vinster för både vuxna och unga. Ungdomarna stärks i att sprida vidare kunskap och fungera som förebilder för andra. Ungdomarna växer i sina roller, då de upplever att de blir lyssnade på och kan påverka. Det finns en koppling mellan elevernas idéer och verkligheten, de arbetar med ett riktigt uppdrag. Det är viktigt på riktigt.

Koppling till Globala mål

Mål 4, 14 och 17

Kontakt: Michael Palmgren, Marint Kunskapscenter i Malmö, michael.palmgren@smkc.se

Fallstudie: BID Malmö – för tryggare och trevligare boendemiljöer

BID Sofielund startade 2014, bland annat för att skapa större trygghet i ett område i staden där ungdoms-brottslighet och kriminalitet ökade. Här ville man ta ett helhetsgrepp på stadsdelsutveckling och testade bland annat att omsätta de 17 Globala målen till en riktigt lokal nivå, till en stadsdelsnivå.

BID, som står för Boende, Integration och Dialog, har fokus på seriösa och goda boendemiljöer. Här ska råda nolltolerans för oseriös fastighetsförvaltning. Fastighetsägarna i området är en nyckelgrupp, men BID Malmö är ett partnerskap mellan fastighetsägare, företag, bostadsrättsföreningar och byalag och samarbetar med föreningar och andra aktörer.

2020, när utvecklingen i södra Sofielund såg allt mer positiv ut, togs även grannområdet Möllevången in i BID-processen, en stadsdel som riskerade att hamna på listan över "Särskilt utsatta områden".

Under åren har BID Malmö arbetat inom en hel rad olika områden. Här är några:

- Agenda 2030, som en hållbarhetsöverenskommelse mellan aktörer i området och som insatser för hållbar stadsutveckling (se även sid 63)
- Stöd till sociala företag i område
- Solpaneler och solcellsanläggning
- Stärka det lokala entreprenörskapet i Sofielund
- Barn och unga involveras i planering av närmiljön
- "BID-gata", testa former för att öka lokal trygghet runt olika stråk

Resultat och lärdomar

Viktigaste resultatet är att fastighetsägarna har ändrat synen på sin roll. De har gått från att tänka bostäder och lokaler till att tänka stadsdel. De ser värdet i att området blir tryggare och trevligare och tar mycket större ansvar för sin roll i en sådan utveckling

En lärdom är att det är otroligt svårt att få engagemang från aktörer, om de inte tydligt ser vad de får ut av detta. De behöver incitament, och det behöver inte

BID Sofielund vann 2019 European Crime Prevention Award (ECPA). Arbetet prisades för breda brottsförebyggande insatser i Sofielund, något som har lett till ökad trivsel och stabilitet i området. Utvecklingen i området har hela tiden följts av Malmö universitet. För närvarande har BID Malmö fått forskningsbidrag för en undersökning om vilka åtgärder som påverkar tryggheten och säkerheten i en fastighet. Foto: Jaques Montel

handla om ekonomiska vinster. Det är något vi ska ta med oss, att vi måste bli bättre på att visa långsiktiga vinster, till exempel att räkna på vad en lägre omflyttning i ett område innebär för en fastighetsägare.

När vi började BID Sofielund utgick vi från alla 17 målen i våra kontakter med partners, som ett sätt att prata om vilken utveckling vi ville se i området. Det var en jättebra utgångspunkt. Sedan kom vi att mer att fokusera på några mål för konkreta åtgärder, som till exempel solenergi, skyfallsfrågor och jämställda platser.

Att göra tydliga satsningar i stadsbilden, som solenergi och blå-gröna lösningar, har varit ett bra sätt att visa utvecklingen. Det har också varit intressant att se hur denna typ av miljömässiga förbättringar kan bidra till socialt välmående och trygghet.

Koppling till globala mål:

Samtliga, men särskilt fokus på mål 5, 7, 11 och 13.

Kontakt: Hjalmar Falck, Fastighetsägare BID Sofielund och Fastighetsägare BID Möllevången, hjalmar.falck@bidmalmo.se

Webb: bidmalmo.se

Referenser

A

Agenda 2030-delegationen (2019). *Agenda 2030 och Sverige: Världens utmaning – världens möjlighet*. Tillgänglig: https://www.regeringen.se/494323/globalassets/regeringen/dokument/miljodepartementet/pdf/agenda_2030_och_sverige_varldens_utmaning_varldens_mojlighet_popularvetenskaplig_version_webb_20190311.pdf. Hämtad 210414.

Arbetsförmedlingen-månadsstatistik (u.å.). Tillgänglig: http://qvs12ext.ams.se/QvAJAXZfc/opensdoc.htm?document=extern%5Cmstatplus_extern.qvw&host=QVS%40w001765&anonymous=true%20&select=StartTrigger,1

Arbetsförmedlingen (2018). *Arbetsmarknadsutsikterna, hösten 2018 Skåne län - Prognos för arbetsmarknaden 2019*.

Arbetsförmedlingen (2020–1). *Storstadsregionernas arbetsmarknad. Befolkning, sysselsatta och arbetslösa över en konjunkturcykel (2007–2018)*.

Arbetsförmedlingen (2020–2). Intern statistik tillgängliga genom Arbetsförmedlingens statistikservice. Hämtad 201218.

Arbetsmarknads- och socialnämnden, Malmö stad (2020). *DR 2 – Delårsrapport 2020*. ASN-2019-18166.

Aldén, L. & Hammarstedt, M. (2015): "Utrikes födda på 2000-talets arbetsmarknad – en översikt och förklaringar till situationen" *Ekonomisk Debatt* 43(3), 77–89.

B

Bevelander, P. & Spång, M. (red) (2017): *Valdeltagande och politisk integration – Om invandring och politisk integration i Sverige*. Delmi. Rapport 2017:7.

Björkhagen Turesson, A. (red.) (2019). *Hemlösa barns vardagsliv i Malmö: utifrån ett barnrättsperspektiv*.

Malmö universitet, Fakulteten för hälsa och samhälle (HS), Institutionen för socialt arbete (SA).

Brottsförebyggande rådet (u.å.). *Kriminalstatistik*. Tillgänglig: <https://www.bra.se/statistik/kriminalstatistik.html>

Brottsförebyggande rådet (2019). *Hatbrott 2018 Statistik över polisanmälda brott med identifierade hatbrottsmotiv*. Rapport 2019:13.

C

Carlsson, M. & Rooth, D.-O. (2007): "Etnisk diskriminering på svensk arbetsmarknad – resultat från ett fältexperiment", *Ekonomisk Debatt* 35(3), 55–68.

E

Emmelin, M. & Eriksson, M. (2012). *Kan socialt kapital "byggas in" i våra bostadsområden och därmed förbättra invånarnas upplevda och mentala hälsa? Ett diskussionsunderlag framtaget för Kommission för ett socialt hållbart Malmö*.

F

Folkhälsomyndigheten (2018). *Folkhälsans utveckling. Årsrapport 2018*. Tillgänglig: [Folkhälsans utveckling – årsrapport 2018 — Folkhälsomyndigheten \(folkhalsomyndigheten.se\)](https://www.folkhalsomyndigheten.se/livsvillkor-levnadsvanor/psykiskhalsa-och-suicidprevention/vuxna-psykisk-halsa/ojamlikheter-i-psykisk-halsa/).

Folkhälsomyndigheten (2019). *Ojämlighet i psykisk hälsa i Sverige – hur är den psykiska hälsan fördelad och vad beror det på?* Tillgänglig: <https://www.folkhalsomyndigheten.se/livsvillkor-levnadsvanor/psykiskhalsa-och-suicidprevention/vuxna-psykisk-halsa/ojamlikheter-i-psykisk-halsa/>. Hämtad 210422.

Folkhälsomyndigheten (2020). *Folkhälsans utveckling. Årsrapport 2020*.

Föreningen för samhällsplanering (2006). *Malmös omvandling från industristad till kunskapsstad*. Tillgänglig: <https://planeeringsbloggen.wordpress.com/2011/11/15/artikel-fran-plan-nr-4-ar-2006-malmos-omvandling-fran-industristad-till-kunskapsstad/>. Hämtad 210418. BILAGA

Förenta nationerna (2021). *Hållbar utveckling*. Tillgänglig: <https://sustainabledevelopment.un.org/hlpf/2021>.

Företagarna (2020). *Coronakrisen. Företagarna om regeringens krisåtgärder och behovet av en återstart på företagens villkor*. September 2020. BILAGA

G

Globala målen (u.å.). *Frågor och svar*. Tillgänglig: <https://www.globalamalen.se/fragor-svar/>. Hämtad 210416.

Glokala Sverige (2020). *Arbetsbok Agenda 2030*. Tillgänglig: [Arbetsbok_Glokala_Sverige_2021.pdf \(fn.se\)](https://www.glokala.se/Arbetsbok_Glokala_Sverige_2021.pdf). Hämtad 210425.

H

Holmberg, S. & Rothstein, B. (2017). "Misstroendets lokalisering i höglitarlandet Sverige" i Andersson, Carlander, Lindgren & Oscarsson (red) *Sprickor i fasaden*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.

Hübinette, T. Kawesa, V & Beshir, S. (2014): *Afrofobi. En kunskapsöversikt över afrosvenskars situation i dagens Sverige*. Botkyrka: Mångkulturellt centrum. Tillgänglig: <https://mkcentrum.se/wpcontent/uploads/2014/12/Afrofobi-20140203-förwebben.pdf>. Hämtad 210422.

I

Ichino, A. Olsson, M. Petrongolo, B & Skogman Thoursie, P. (2019): *Hur påverkar ekonomiska incitament och könsnormer fördelningen av barnomsorg mellan föräldrar*. Rapport 2019:13.

Innovationsguiden (u.å-1). Tillgänglig: <https://innovationsguiden.se/>.

Innovationsguiden (u.å-2). Tillgänglig: [Metodmallar – Undersöka – Innovationsguiden SKR](#)

J

Jämställdhetsmyndigheten (u.å-1). *Vad är jämställdhet?* Tillgänglig: <https://www.jamstalldetsmyndigheten.se/om-jamstalldhet/vad-ar-jamstalldhet>.

Jämställdhetsmyndigheten (u.å-2). *Fakta normkritik*. Tillgänglig: <https://www.jamstall.nu/fakta/normkritik/>.

Jämställdhetsmyndigheten (2021). *Psykisk ohälsa och andra aspekter av hälsa. Uppföljning av det jämställdhetspolitiska delmålet om en jämställd hälsa*. Rapport 2021:2. Tillgänglig: <https://www.jamstalldetsmyndigheten.se/files/2021/02/Psykisk-ohalsa-ochandraaspekteravhalsa2021-2.pdf>. Hämtad 210422.

M

Malmö stad (u.å-1). *Så styrs Malmö*. Tillgänglig: [Så styrs Malmö - Malmö stad \(malmo.se\)](#)

Malmö stad (u.å-2) *Miljöbarometern*. Tillgänglig: <http://miljobarometern.malmo.se/miljoprogram/naturtillgangar/hallbart-jordbruk/>.

Malmö stad (u.å-3). *Malmöläget*.

Malmö stad (u.å-4). *Miljöbarometern*. Tillgänglig: <http://miljobarometern.malmo.se/miljoprogram/klimatsmartaste/utslapp/konsumtionsbaseradevaxthusgasutslapp-per-invanare-ar-2005/compare/>

Malmö stad (2018). *Malmö stads budget 2018. Investeringar för ett helt Malmö*. Tillgänglig: [Budget 2018 med plan för 2019-2023 Malmö stad.pdf \(malmo.se\)](#)

Malmö stad (2019). *Malmö stads budget 2019. Ansvar för ett Malmö som håller ihop*. Tillgänglig: [Budget 2019 Malmö stad.pdf \(malmo.se\)](#)

Malmö stad (2020-1). *Personalredovisning 2020*. Tillgänglig: [Personalredovisning - Malmö stad \(malmo.se\)](#). Hämtad 210423.

Malmö stad (2021). *Malmö stads budget. Ett öppet och tryggt Malmö i en ny tid*. Tillgänglig: <https://malmo.se/download/18.4f363e7d1766a784af18ed8/1610706348463/Budget%202021%20Malm%C3%B6%20stad.pdf.pdf>. Hämtad 210415.

Medicinska elevhälsan, grundskolenämnden, Malmö stad (2016-2020). *ELSA-data*.

Miljöförvaltningen, Malmö stad (2021-1). *Miljöprogram för Malmö stad 2021-2030*. Dnr: MN-2018-964, STK-2020-1685

Miljöförvaltningen, Malmö stad (2021-2). *Miljöredovisning 2020. Slutlig uppföljning av Miljöprogram för Malmö stad 2009-2020*. Dnr: MN-2020-3129. (Ej beslutad).

Myndigheten för delaktighet (2020-1). *Hinder och möjligheter för ett inkluderande barnrättsarbete – Kunskap om levnadsvillkor för barn och unga med funktionsnedsättning*. Sundbyberg: Myndigheten för delaktighet. Nummer 2020:10

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (u.å.) *Uvas-statistik, 2018*. Tillgänglig: <https://www.mucl.se/uvas-statistik>. Hämtad 210112.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (2020). *Ett långvarigt utanförskap – Olika utmaningar för unga som varken arbetar eller studerar*.

O

Organisation for Economic Co-operation and Development, OECD (2020). *Sustainable Development Report 2020*. Tillgänglig: [Sustainable Development Report 2020 \(sdgindex.org\)](#).

Ostrom, E. (2000). Collective Action and the Evolution of Social Norms in *Journal of Economic Perspectives*, Vol. 14, No. 3, pp (137-158).

P

Polisen (2011-2019). Polisens trygghetsmätning.

Putnam, R. (2000). *Bowling alone: the collapse and revival of American community*. New York: Simon & Schuster.

R

Regeringen (u.å). *Att förändra vår värld: Agenda 2030 för hållbar utveckling*. Tillgänglig: [att-forandra-var-varld-agenda-2030-for-hallbar-utveckling \(regeringen.se\)](#)

Regeringen (2018). *Regeringens långsiktiga strategi för att minska och motverka segregation (Ku2018/01462/D)*. Tillgänglig: [Regeringens långsiktiga strategi för att minska och motverka segregation - Regeringen.se](#). Hämtad 210425.

Regeringen (2020). *Sweden and the leaving no one behind principle - Nationally and Globally*. Tillgänglig: <https://www.regeringen.se/4a0608/contentassets/065544993ab14eeda61f8ac67cc3817c/sweden-and-the-leave-no-one-behind-principle-paengelska>. Hämtad 210425.

Region Skåne (2000–2019). *Folkhälsoenkät*.

Region Skåne (2012, 2016). *Folkhälsoenkät Barn och Unga*.

Region Skåne (2013). *Folkhälso rapport Skåne 2013 – En undersökning av vuxnas livsvillkor, levnadsvanor och hälsa*.

Region Skåne (2016). *Folkhälso rapport Barn och Unga i Skåne 2016*.

Region Skåne (2018–1). *Ungas hälsa utifrån könsidentitet - ett komplement till Folkhälso rapport Barn och Unga i Skåne 2016*.

Region Skåne (2018–2). *Hälsa bland barn och unga med funktionsnedsättning – ett komplement till Folkhälso rapport Barn och unga i Skåne 2016*.

Region Skåne (2020). *Region Skånes folkhälso rapport*.

S

Stadskontoret, Malmö stad (2011). *Riktlinjer för utformning av Malmö stads styrdokument*.

Stadskontoret, Malmö stad (2014). *Utredning gällande integrering av hållbarhetsperspektivet i stadens styr- och ledningssystem samt indikatorer för uppföljning*.

Stadskontoret, Malmö stad (2014:1). *Utredningsuppdrag gällande hållbarhetsredovisning, samhällsekonomiska/hälsoekonomiska beräkningar och sociala investeringar*. STK-2014-120

Stadskontoret, Malmö stad (2015). *Utredning gällande integrering av hållbarhetsperspektivet i stadens styr- och ledningssystem samt indikatorer för uppföljning*.

Stadskontoret, Malmö stad (2017, 2019). *Communities That Care ungdomsenkät*. Version 2019.

Stadskontoret, Malmö stad (2018–1). *Strategi 2018 för det långsiktiga arbetet med Agenda 2030 i Malmö stad*. Tillgänglig: <https://malmo.se/Sa-arbetar-vi-med.../Hallbar-utveckling/Agenda-2030-i-Malmo/Strategier-for-Malmo-stads-arbete-med-Agenda-2030.html> Engelsk version: <https://malmo.se/Nice-to-know-about-Malmo/Sustainable-Malmo-/Localising-the-SDGs-of-the-2030-Agenda/Strategy-for-localising-the-SDGs.html>. Hämtad 210417.

Stadskontoret, Malmö stad (2018–2). *Kartläggning Agenda 2030 och Malmö stads styrdokument*. STK-2017-1606-3

Stadskontoret, Malmö stad (2018). *Uppdrag budget 2017 – Översyn av budgetprocessen med anledning av ny organisation samt modell för att avsätta resurser till utveckling och effektivisering*. STK-2017-322.

Stadskontoret, Malmö stad (2019). *Styrning, ledning och utveckling med mål – en handbok för Malmö stad*.

Stadskontoret, Malmö stad (2020-1). *Malmö stads ärendehandbok*. STK-2018-621

Stadskontoret, Malmö stad (2020-2) *Malmö stads Årsredovisning 2020*.

Stadskontoret, Malmö stad (2020–3). *Bakomliggande orsaker till kostnadsutvecklingen och budgetavvikelsen inom arbetsmarknads- och socialnämndens verksamheter. Delrapport: Ekonomiskt bistånd*. STK-2020-438.

Stadskontoret, Malmö stad (2021–2). *Tillväxtkommissionen för ett inkluderande och hållbart Malmö – direktiv*.

Statens offentliga utredningar, SOU 2004:43. *Den könsuppdelade arbetsmarknaden*. Tillgänglig: [Den könsuppdelade arbetsmarknaden Del 1 Statens offentliga utredningar 2004:43 - Riksdagen](#). Hämtad: 210426.

Statens offentliga utredningar, SOU 2016:01. *Delredovisning från Agenda 2030-delegationen*. Tillgänglig: [Delredovisning-Agenda-2030-delegationen-utan-bilagor.pdf](#). Hämtad 210415.

Statens offentliga utredningar, SOU 2017:60. *Nästa steg? Förslag för en stärkt minoritetspolitik*. Tillgänglig: [Nästa steg? Förslag för en stärkt minoritetspolitik Statens offentliga utredningar 2017:60 - Riksdagen](#). Hämtad 210425.

Statens offentliga utredningar, SOU 2020:46. *En gemensam angelägenhet*. Tillgänglig: [En gemensam angelägenhet Statens offentliga utredningar 2020:46 - Riksdagen](#). Hämtad 210422.

Statens offentliga utredningar, SOU 2020:63:556. *Barnkonventionen och svensk rätt. Volym 1*. Tillgänglig: [Barnkonventionen och svensk rätt Volym 1 SOU2020_63 \(regeringen.se\)](#)

Statistiska Centralbyrån, SCB (u.å). *Att mäta fattigdom*. Tillgänglig: <https://www.scb.se/hitta-statistik/artiklar/2017/Att-mata-fattigdom/>

Statistiska Centralbyrån, SCB:s databas MONA (u.å)

Statistiska Centralbyrån, SCB:s områdesstatistiska databas (u.å)

Statistiska Centralbyrån, SCB-Skånedatabasen (u.å.). Skånedatabasen.

Statistiska Centralbyrån, SCB-Statistikdatabasen (u.å.). Statistikdatabasen.

Statistiska Centralbyrån, SCB (2018). *Var femte person född utanför Europa är trångbodd*. Tillgänglig: <https://www.scb.se/hitta-statistik/artiklar/2018/var-femte-person-fodd-utanfor-europa-ar-trangbodd/>.

Statistiska Centralbyrån, SCB (2019). *Genomförandet av Agenda 2030 i Sverige – Statistisk lägesbild 2019*. Solna: Statistiska Centralbyrån.

Statistiska Centralbyrån, SCB (2020–1). *Situationen på arbetsmarknaden för personer med funktionsnedsättning 2019*. Solna: Statistiska Centralbyrån.

Statistiska Centralbyrån, SCB (2020–2). *Lämna ingen utanför. Statistisk lägesbild av genomförandet av Agenda 2030 i Sverige*. Solna: Statistiska Centralbyrån.

Svensk författningssamling, SFS. *Diskrimineringslag (2008:567)*. Tillgänglig: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/diskrimineringslag-2008567_sfs-2008-567

Svensk författningssamling, SFS. *Lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk*. Tillgänglig: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-2009724-om-nationella-minoriteter-och_sfs-2009-724

Svensk författningssamling, SFS. *Regeringsformen (1974:152)*. Tillgänglig: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/kungorelse-1974152-om-beslutad-ny-regeringsform_sfs-1974-152.

Svensk författningssamling, SFS. *Språklagen (2009:600)*. Tillgänglig: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/spraklag-2009600_sfs-2009-600

Svensk författningssamling, SFS. *Förordning (2009:1299) om nationella minoriteter och minoritetsspråk*. Tillgänglig: *Förordning (2009:1299) om nationella minoriteter och minoritetsspråk* Svensk författningssamling 2009:2009:1299 t.o.m. SFS 2019:1077 - Riksdagen. Hämtad 210425.

Svenskt Näringsliv (2020). *Näringslivets underliggande kompetensbehov och rekryteringsmönster. Svenskt Näringslivs rekryteringsenkät 2020*.

Sveriges internationella överenskommelser 1971:41

Sveriges riksdag (2005). *Makt att forma samhället och sitt eget liv – nya mål i jämställdhetspolitiken* (prop. 2005/06:155). Tillgänglig: *Makt att forma samhället och sitt eget liv – nya mål i jämställdhetspolitiken* Proposition 2005/06:155 – Riksdagen.

Sveriges riksdag (2011). *En samordnad och långsiktig strategi för romsk inkludering 2012–2032 (skr. 2011/12:56)*. Tillgänglig: *En samordnad och långsiktig strategi för romsk inkludering 2012–2032* Skrivelse 2011/12:56 - Riksdagen. Hämtad 210425.

Sveriges riksdag (2017). *God och jämlik hälsa – en utvecklad folkhälsopolitik* (prop. 2017/18:249). Tillgänglig: *God och jämlik hälsa – en utvecklad folkhälsopolitik* Proposition 2017/18:249 - Riksdagen. Hämtad 210425.

Sveriges riksdag (2018–1). *Ökad likvärdighet genom minskad skolsegregation och förbättrad resurstilldelning* (dir. 2018:71). Tillgänglig: *Ökad likvärdighet genom minskad skolsegregation och förbättrad resurstilldelning* Kommittédirektiv 2018:71 - Riksdagen. Hämtad 210425.

Sveriges riksdag (2018–2). *En stärkt minoritetspolitik* (prop. 2017/18:199). Tillgänglig: *En stärkt minoritetspolitik* Proposition 2017/18:199 - Riksdagen. Hämtad 210425.

Sveriges riksdag (2020). *Sveriges genomförande av Agenda 2030. Finansutskottets betänkande 2020/21:FiU28*. Tillgänglig: <https://data.riksdagen.se/fil/7B90FBE5-29A9-48A8-A706-71FC4A961513>. Hämtad 210415.

Sveriges kommuner och regioner, SKR (2019). *Ledarskap för hållbar utveckling*.

Sveriges kommuner och regioner, SKR (2020). *Möt välfärdens kompetensutmaning*.

U

United Cities and Local Governments, UCLG (2020). *Guidelines for Voluntary Local Reviews. Volume 1: A Comparative Analysis of existing VLRs*. Tillgänglig: [uclg_vlrlab_guidelines_2020_volume_i.pdf](https://uclg.vlrlab.guidelines_2020_volume_i.pdf). Hämtad 210425.

V

Valmyndigheten (u.å). *Valresultat 2018*. Tillgänglig: <https://www.val.se/valresultat/riksdag-region-och-kommun/2018/val-resultat.html>

Vernby, K. & Dancygier, R. (2018). *Etniska hierarkier och diskriminering på arbetsmarknaden. Resultat från ett faktoriellt fältexperiment*. Rapport 2018:21.

W

WSP (2020). *Malmökommissionen – vad hände sen, utvärdering av arbetet med jämlik hälsa och social hållbarhet med Malmökommissionen som hävstång*.

Ö

Ørestat (u.å). Öresundsdatabasen Tillgänglig: <http://www.orestat.se/en/oresundsdatabasensvensk>